

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

KATEDRA MEZINÁRODNÍHO PRÁVA

**MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD A JEHO VĚCNÁ
JURISDIKCE - SE ZAMĚŘENÍM NA ZLOČIN AGRESE**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

MICHAELA KOLÁŘOVÁ

VEDOUcí DIPLOMOVÉ PRÁCE:

PROF. JUDR. PAVEL ŠTURMA, DRSC.

PRAHA, ŘÍJEN 2010

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou prací vypracovala samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. 10. 2010

Michaela Kolářová

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji panu prof. JUDr. Pavlu Šturmovi, DrSc., vedoucímu mé diplomové práce, za cenné připomínky a pomoc při jejím zpracování.

V Praze dne 11. 10. 2010

Michaela Kolářová

OBSAH

ÚVOD	1
1 NĚKTERÉ OTÁZKY SOUVISEJÍCÍ S INSTITUTEM MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDNICTVÍ – STRUČNÝ NÁSTIN	5
1.1 Zločin podle mezinárodního práva	5
1.2 Zločin agrese – vymezení pojmu	8
2 AGRESE – HISTORICKO-PRÁVNÍ PERSPEKTIVA	10
2.1 Definice agrese v letech 1918 – 1945.....	10
2.2 Rok 1945 – koncepce individuální odpovědnosti za zločin agrese a Charta OSN	11
2.3 Rok 1974 – pokus o komplexní definici zločinu agrese.....	15
2.3.1 Obsah definice agrese	15
2.3.2 Význam Definice z roku 1974.....	17
2.4 Kodex o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva a zločin agrese	19
2.4.1 Komise pro mezinárodní právo a příprava návrhu Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva.....	19
2.4.2 Kodex a zločin agrese	21
3 STATUT MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDU (ŘÍMSKÝ STATUT).....	23
3.1 Cesta ke zřízení Mezinárodního trestního soudu (dále jen „MTS“ nebo „Soud“)	23
3.2 Návrh Statutu Mezinárodního trestního soudu	24
3.2.1 Vývoj definice zločinu agrese v průběhu přípravných prací na Římském statutu	25
3.3 Římská konference	27
3.3.1 Vyjednávání definice zločinu agrese	29
3.4 Římský statut a zločin agrese	30
4 VÝVOJ SITUACE PO ROCE 1998 – SNAHY O NALEZENÍ DEFINICE ZLOČINU AGRESE	34
4.1 Zvláštní pracovní skupina ke zločinu agrese a další subjekty zainteresované ve věci přípravy definice zločinu agrese	34
4.2 Problematické aspekty definice zločinu agrese	36
4.2.1 Zločin agrese – jednání jednotlivce	37
4.2.2 Akt agrese – jednání státu.....	43
4.2.3 Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) a definice agrese .	49
4.2.4 Výkon jurisdikce nad zločinem agrese	51
5 REVIZNÍ KONFERENCE V KAMPALÉ A JEJÍ VÝZNAM.....	67
5.1 Návrh SWGCA a vývoj diskuzí v rámci konference.....	68
5.2 Změny Římského statutu týkající se zločinu agrese přijaté na konferenci v Kampalé.....	71

5.3 Význam revizní konference a rezoluce č. RC/Res.6	76
ZÁVĚR.....	80
LITERATURA.....	82
Monografie	82
Články.....	82
Dokumenty	84
Internetové stránky:	89
PŘÍLOHY	90
SHRNUTÍ	103
SUMMARY	105
KLÍČOVÁ SLOVA.....	107

ÚVOD

Ustavení Mezinárodního trestního soudu, orgánu pověřeného stálým dozorem nad dodržováním kogentních pravidel mezinárodního práva a stíháním pachatelů zločinů podle mezinárodního práva, bylo dovršením mnohaletých snah v rámci mezinárodního společenství, jež jsou datovány již ke konci druhé světové války. Státy, suverénní subjekty mezinárodního práva, tímto vyjádřily ochotu vzdát se části svých samostatných pravomocí ve prospěch mezinárodní bezpečnosti, uznaly potřebu trestat určitá vysoce nebezpečná jednání na úrovni nadnárodní. Zločiny, jež svou závažností znepokojují a ohrožují mezinárodní společenství jako celek¹, tak nadále nespádají pouze pod jurisdikci soudů vnitrostátních, kde bylo jejich stíhání často ztíženo, či zcela znemožněno kvůli politickým i právním překážkám, ale nově od roku 2002 taktéž pod jurisdikci Mezinárodního trestního soudu (dále jen „MTS“ či „Soud“). Jedním z hlavních úkolů této instituce je bdít nad dodržováním všeobecně závazných univerzálních pravidel mezinárodního práva, nedopustit, aby ani zločiny spáchané nejvyššími státními představiteli zůstaly nepotrestány, a tím důsledně přispívat k ochraně mezinárodní bezpečnosti. Přestože však považujeme Mezinárodní trestní soud převážně za instituci soudní, je třeba mít stále na paměti, že stejným dílem jde i o instituci mezinárodní, založenou na mnohostranné mezinárodní smlouvě. Jeho existence, rozsah jurisdikce, procesní podmínky i samotný úspěch řízení před ním vedených tak zcela (a fatálně) leží v rukou jednotlivých aktérů mezinárodního práva – států. Pouze na vůli samotných států, na míře ochoty ke spolupráci záleží, do jaké míry a zda vůbec budeme v budoucnu moci tuto instituci považovat za přínos na poli mezinárodního soudnictví či nikoli.

Římský statut, zakládací dokument Soudu, je výsledkem dlouhého a vyčerpávajícího vyjednávání smluvních stran, jejichž politická stanoviska a představy se v mnohých důležitých otázkách významně odlišovaly. Politickým kompromisem bylo dosaženo konsensu a Soud byl obdařen pravomocí stíhat čtyři typy zločinů podle mezinárodního práva – zločin genocidy, zločin proti lidskosti, zločiny válečné a konečně zločin agrese. Poslední ze zmíněných – zločin agrese – pak sice byl do Římského statutu věcně zahrnut, nicméně státy nedokázaly během rozsáhlých negociací dosáhnout shody ohledně jeho

¹ Srov. článek 1 Římského statutu, The Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. A/CONF.183/9. [Cit. 21.6.2010]. Dostupné z URL: <http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/romefra.htm>, český překlad uveřejněný ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 84/2009, dále v textu „Římský statut“.

uspokojivé definice. S ohledem na jeden ze základních principů trestního práva, princip *nullum crimen sine lege*, jímž je koncepce MTS ovládána, byl tak nadále *de facto* zločin agrese zcela ponechán mimo pravomoci Soudu.

Z jakého důvodu pak způsoboval právě zločin agrese mezi státy rozpory takového rozsahu? Odpověď na tuto otázku je nasnadě: Agrese v sobě pojmově zahrnuje nepřehlédnutelné politické aspekty, rozumíme jí nevyprovokovaný útok, v konsekvencích mezinárodního trestního práva pak útok proti území, svrchovanosti či nezávislosti druhého státu². Pozornému čtenáři již na tomto místě jistě neunikne, že otázky týkající se agrese, její definování či umožnění jejího stíhání nadnárodní institucí, jakou je MTS, vyvolávají silnou tenzi mezi jednotlivými státy, jsou nanejvýš citlivé a kontroverzní. I přes tyto rozpory se však státy v následujících desetiletích nevzdaly snah a své úsilí směřovaly k nalezení kompromisního řešení, jež by bylo většinově akceptovatelné a umožnilo Soudu pachatele zločinu agrese stíhat na mezinárodní úrovni.

Tato práce si klade za cíl seznámit čtenáře s problematikou vztahující se ke zločinu agrese v jeho celé šíři. Zaprvé, snaží se teoreticky vymezit pojem agrese a jeho vývoj v historických perspektivách a chápáních v rámci mezinárodního práva. Druhým cílem je pak nastínění situace v průběhu přípravných prací na Římském statutu a dále v období následujících vyjednávání a diskuzí týkajících se problematických aspektů zločinu agrese. Třetí, podle autorky nejdůležitější cíl této práce úzce souvisí s aktuálním vývojem týkajícím se zločinu agrese – průběhem a výsledkem revizní konference v Kampale (Uganda), kde došlo (prozatím) k završení snah o definici zločinu agrese a stanovení podmínek k výkonu jurisdikce nad ním.

Problematika týkající se zločinu agrese není doposud bohužel českému čtenáři příliš přístupná. Ačkoli Česká republika je smluvní stranou Římského statutu³, státní příslušníci tedy mohou být postaveni před Soud a podrobeni trestnímu stíhání před ním, obecné povědomí o těchto otázkách je stále velmi nízké. Dokumenty zabývající se MTS, stejně tak jako literatura a statě odborníků jsou ve velké většině dostupné pouze v jazyce anglickém či francouzském. Neexistuje také (resp. autorka se domnívá, že neexistuje) ucelené a přehledné shrnutí týkající se této problematiky. Osoba, jež se v této tematice

² K teoreticko-právnímu vymezení agrese, resp. zločinu agrese podrobněji dále v kap. 2 této práce.

³ Od 1.10.2009.

chce alespoň uspokojivě zorientovat, se tak musí potýkat s nesčeteným množstvím dokumentů, odborných článků a zpráv, často psaných odborným cizím jazykem. Hlavním cílem této práce tedy bezpochyby je poskytnout čtenáři v rámci možností ucelený a schematický přehled faktů, které autorka považuje pro vývoj tohoto institutu za důležité, a umožnit mu tak pochopení této problematiky, s důrazem na její aktuálnost.

Z výše uvedeného důvodu se i autorka při zpracování tematiky setkávala s určitými problémy, a to zejména týkajícími se překladu. Protože mnohé z dokumentů, s nimiž bylo pracováno, nemají oficiální (ba ani neoficiální) překlady do českého jazyka, autorka byla často nucena uchýlit se k překladu vlastnímu. Inspirací při takovém překládání pak byly zejména dokumenty vztahující se, byť ne vždy přímo, k tématu, k nimž je dostupné české znění (například Římský statut, jenž je uveřejněn ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 84/2009), a v neposlední řadě také publikace českých odborníků z oblasti mezinárodního práva. Přesto zde dovoluji zmínit určité technické a termíny, s nimiž je v textu pracováno a jejichž použití by mohlo bez zevrubného vysvětlení čtenáře zmást. Předně, názvy a označení institucí a orgánů, jež se v textu opakovaně nacházejí, jsou nahrazeny zkratkami. Tyto pak vycházejí v některých případech z českého názvu daného institutu (např. zkratka „MTS“ či „Soud“ pro pojem „Mezinárodní trestní soud“), v jiných jsou pak odvozeny od jejich názvu anglického (např. „PrepCom“, „SWGCA“ či „CICC“). Důvodem pro takovéto rozlišení je zejména fakt, že názvy některých z orgánů stále nemají oficiální vyjádření v českém jazyce, proto autorka považovala za přesnější vycházet z původního anglického názvu. Dále, je třeba upozornit na překlady delších pasáží citovaných dokumentů⁴. Tam, kde neexistuje oficiální český překlad citovaného znění autorka uvádí vlastní parafrázi opatřenou odkazem na původní znění v poznámce pod čarou. Do data uzavření rukopisu této práce nebyl zveřejněn oficiální český překlad rezoluce přijaté v rámci revizní konference v Kampale, již je věnována poslední kapitola této práce. Vzhledem k významu tohoto dokumentu si pak autorka dovolila volně přeložit její celé znění. Znění původní je vtěleno do Přílohy č. 3 této práce.

Samotný text práce pak doprovází soubor příloh. Některé z dokumentů, o nichž je v samotném textu pojednáno, jsou pro vývoj institutu zločinu agrese natolik významné, že

⁴ S takovými se setkáváme zejména v kapitole č. 4 věnované jednotlivým problematikám diskutovaným v rámci oficiálních i neoficiálních setkání Zvláštní pracovní skupiny pro zločin agrese (SWGCA) a v kapitole následující, jež se zabývá definicí zločinu agrese přijatou na revizní konferenci v Kampale.

se autorka rozhodla zahrnout jejich nezkrácené znění do práce samotné, s ohledem na jejich rozsah pak do oddílu Přílohy. Konkrétně se pak jedná o tři dokumenty: Rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) ze dne 14. 12. 1964⁵, návrh Zvláštní pracovní skupiny pro zločin agrese (SWGCA) předložený delegacím na revizní konferenci v Kampale⁶ a konečně rezoluce č. RC/Res.6⁷, jež je výsledným dokumentem přijatým na této konferenci.

⁵ UN A/RES/3314/XXIX (1974). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/739/16/IMG/NR073916.pdf?OpenElement>. Obsahu a významu tohoto dokumentu je věnována kapitola č. 2.3.

⁶ ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II/Apendix I, *Proposals for a provision on aggression elaborated by the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-20-Add.1-SWGCA%20English.pdf.

Obsahu tohoto dokumentu je věnována kapitola č. 5.1.

⁷ RC/Res.6, *The Crime of Aggression*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf.

Obsahu a významu tohoto dokumentu je věnována kapitola č. 5.2. a 5.3.

1 NĚKTERÉ OTÁZKY SOUVISEJÍCÍ S INSTITUTEM MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDNICTVÍ – STRUČNÝ NÁSTIN

1.1 Zločin podle mezinárodního práva

Mezinárodní trestní právo jakožto relativně samostatná součást mezinárodního práva veřejného je v nejširším možném pojetí⁸ souhrnem pravidel určených k ochraně společnosti před činy porušujícími pravidla mezinárodního práva a zároveň ukládajících jednotlivým státům povinnost stíhat a trestat alespoň některé z takových činů⁹. Zahrnuje jak normy práva hmotného, tj. zejména definuje zločiny podle mezinárodního práva, tak i normy procesní, týkající se stíhání takových zločinů před soudními instancemi mezinárodního charakteru.

Mezinárodní trestní právo vzniklo zejména z potřeby stíhat porušování kogentních pravidel a zákazů obecně uznávaných společenstvím států, jejichž dopady jsou univerzálně citelné, dotýkají se všeobecně chráněných zájmů společnosti. Odpovědnost za taková jednání je přičítána nejen státu jakožto subjektu mezinárodního práva, ale také jednotlivci, jehož protiprávní jednání je kryto zaviněním.

Pojem „zločin podle mezinárodního práva“ je jedním ze stěžejních právních pojmů v oblasti mezinárodního trestního práva. Jedná se o čin jednotlivce porušující kogentní pravidla mezinárodního práva určená k ochraně míru a bezpečnosti lidstva, k ochraně

⁸ Tento koncept odpovídá spíše zahraničnímu pojetí problematiky mezinárodního trestního práva, kdy je za pojítka brán zejména mezinárodní původ pravidel. Teoretikové často od pojmu mezinárodní trestní právo odlišují pojem tzv. trestního práva mezinárodního, jež je souhrnem vnitrostátních norem upravujících zejména místní působnost trestněprávních norem; mezinárodní trestní právo je pak podle názoru teoretiků tvořeno výhradně mezinárodními smlouvami zavazujícími jednotlivé smluvní strany ke stíhání tzv. konvencionálních trestných činů; samostatně vydělují i kategorii tzv. zločinů podle mezinárodního práva mající své zakotvení v pravidlech obyčejového práva. Srov. ŠTURMA, P.: *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*, 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 36 a n.

Ačkoli je koncepce pojmu mezinárodního trestního práva složitější, pro účely této práce se omezíme na jeho užší pojetí jako souhrnu pravidel upravujících zločiny podle mezinárodního práva a činnost mezinárodních trestních tribunálů, tedy pojetí silně spjata s koncepcí individuální trestní odpovědnosti. Toto pojetí také koresponduje s vymezením pojmu v Právnickém slovníku Dušana Hendrycha a kol., kde se o mezinárodním trestním právu mluví jako o souboru norem mezinárodního práva týkajících se trestání jednotlivců, kteří se dopustili činů, pro jejichž postih je zapotřebí mezinárodní spolupráce. Srov. HENDRYCH, D. a kol. *Právníký slovník*. 1. vyd. Praha: C.H.Beck, 2001, s. 344.

⁹ Viz. CASSESE, A. *International Criminal Law*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2003, s. 15.

základních lidských práv a svobod. Takové jednání v sobě zahrnuje vznik individuální odpovědnosti za spáchaný zločin, jež je odpovědností za zavinění, stíhání pachatele pak spadá pod jurisdikci vnitrostátních soudů na základě zásady univerzality nebo za určitých podmínek pod jurisdikci mezinárodních trestních soudů¹⁰. V zahraniční nauce se v této souvislosti často setkáváme s pojmem „international crime“¹¹. Jakkoli se zdá být toto slovní spojení nejednoznačné, zdánlivě pojmově zahrnující jak výše zmíněné zločiny podle mezinárodního práva, tak i tzv. mezinárodní zločiny, o nichž je pojednáno dále. Při překladu se autorka drží uznávané koncepce vyjádřené např. názorem prof. Šturmy, jež se přiklání k nutnosti tyto dva pojmy striktně odlišovat¹². S ohledem na výše uvedené se tak jeví preciznějším užívání anglického pojmu „crime under international law“, jenž má svou oporu v mnoha normách platného práva¹³. Autorka dále v textu této práce při zmínce o protiprávním jednání jednotlivce používá pojmu zločin podle mezinárodního práva.

Od pojmu zločin podle mezinárodního práva je nutné odlišit pojem mezinárodní zločin. Ten představuje jednání státu, jež je porušením pravidel mezinárodního práva a vyvolává tak odpovědnost samotného státu za takové jednání. Mezi oběma pojmy je ale třeba vidět úzkou souvztažnost, stát jakožto abstraktní právní entita odlišná od jedince nedisponuje vůlí, jednat tedy může zásadně prostřednictvím určitých konkrétních osob. Zjednodušeně lze tedy stanovit, že mezinárodní zločin je podmíněn existencí zločinu podle mezinárodního práva. Nauka často definuje samotný zločin podle mezinárodního práva v konsekvenci s mezinárodním zločinem státu, a to jako „[...] chování těch fyzických osob, které v postavení státního orgánu způsobily, že jejich chování je přičteno státu jako porušení jus cogens a toto porušení pak kvalifikováno jako mezinárodní zločin státu samotného.“¹⁴ I v tomto případě často zahraniční literatura používá pojem „international crime“, stále častěji se ale setkáváme s do jisté míry přesnějším vyjádřením „wrongful act“¹⁵.

¹⁰ Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002, s. 36.

¹¹ Srov. CASSESE, A. *International Criminal Law*. op. cit. 9, s. 23.

¹² Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 36.

¹³ Tohoto pojmu používá např. Úmluva o prevenci a trestání zločinu genocidy (1948) či návrh Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva (1996).

¹⁴ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 16.

¹⁵ Mezinárodní smlouva „Responsibility of States for Internationally Wrongful Acts“ z roku 2001. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/9_6_2001.pdf.

Třetím odlišným pojmem vztahujícím se k problematice protiprávního jednání jsou tzv. konvencionální trestné činy, jejichž trestnost je zakotvena v textu mezinárodních smluv. Ačkoli taková jednání, postížitelná podle práva vnitrostátního, vyvolávají taktéž individuální odpovědnost, odlišnost od zločinů podle mezinárodního práva je třeba vidět v povaze pravidel, která porušují, kdy v případě zločinů podle mezinárodního práva jde o porušení pravidel kogentních (*ius cogens*), u konvencionálních trestných činů jsou to pak pravidla dohodnutá v určité konkrétní mezinárodní smlouvě. Zdůraznit je třeba také fakt, že odpovědnost za porušení takových „smluvních“ pravidel může být přičítána pouze smluvním stranám takové dohody, kdežto odpovědnost za porušení *ius cogens* je univerzální, vztahuje se na všechny osoby takto jednající¹⁶.

Antonio Cassese charakterizuje zločiny podle mezinárodního práva¹⁷ pomocí vymezení jejich základních substantivních znaků:

- takové jednání porušuje pravidla mezinárodního obyčejového práva, která slouží k ochraně hodnot důležitých pro mezinárodní společenství jako celek a současně zavazují všechny státy i jednotlivce;
- existuje zde univerzální zájem na potrestání takového jednání, osoby podezřelé z jeho spáchání pak mohou být stíhány v každém státě bez ohledu na jejich národnost či státní příslušnost; a
- v případě, že takové osoby jednaly v oficiálním postavení jako vedoucí činitelé státu, nevztahují se na ně v takových případech diplomatické výhody a imunity¹⁸.

Ve světle těchto charakteristik pak Cassese do kategorie zločinů podle mezinárodního práva zahrnuje válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, zločin genocidy, mučení, zločin agrese a některé z extrémních forem terorismu¹⁹.

¹⁶ Blíže k otázkám tohoto bodu srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 36 a n.

¹⁷ Tento autor používá termín „international crime“, z důvodů uvedených výše v této kapitole se však autorka drží terminologie zločin podle mezinárodního práva.

¹⁸ CASSESE, A. *International Law*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2001, s. 246.

¹⁹ Viz. CASSESE, A. *International Criminal Law*. op. cit. 9, s. 24.

1.2 Zločin agrese – vymezení pojmu

Terminologická složitost nastíněná v předchozí kapitole se zrcadlí i v konstrukci zločinu agrese objevivší se v návrhu článku 8bis Římského statutu²⁰. Zde jsou použity dva odlišné pojmy, a to pojem „*crime of aggression*“ pro zločin jednotlivce a „*act of aggression*“ pro protiprávní jednání státu. V tomto konceptu je reflektována zvláštní povaha tohoto zločinu, kdy je jednání jednotlivce neoddělitelně spjato s jednáním státu.

Jens Ohlin považuje pojem agrese za pojem hybridní, obsahující v sobě prvky jak práva mezinárodního, tak práva trestního. Agrese podle jeho názoru zahrnuje kolektivní aspekt uskutečňovaný na úrovni států, řízený a definovaný základními principy mezinárodního práva, posuzovaný politickými institucemi, jako je např. Rada bezpečnosti OSN; tak také aspekt individuální, jenž nechává vzniknout odpovědnosti jednotlivce za spáchaný zločin podle mezinárodního práva, podléhající principům práva trestního a vedoucí k uložení individualizovaného trestu²¹.

Dnes, v souladu s výše parafrázovaným názorem Jense Ohlina, je tedy třeba si pod pojmem agrese představit jak akt agrese státu (*act of aggression*), tak zločin agrese jednotlivce (*crime of aggression*), a to jako dvě komplementární, nenahraditelné složky jednoho jednání²². To ale vede k situaci, kdy dochází k faktickému prolínání individuální a státní odpovědnosti podle mezinárodního práva, jejichž hranice se proto často stírají. Z těchto důvodů bylo jistě velmi obtížné najít uspokojivou definici, jež by situaci spíše více nezkomplikovala a znepráhlednila. Po dlouhá léta jsme tak byli svědkem situace, kdy koncept zločinu agrese samotný sice byl uznán za zločin podle mezinárodního práva, nicméně bez závazné definice nemohla být v souladu s principem *nullum crimen sine lege* nad tímto vykonávána faktická jurisdikce²³.

Ve světle výše uvedeného je nanejvýš logické a nutné oddělit od sebe jednotlivé pojmové složky zločinu agrese. S ohledem na nutnost odlišovat individuální odpovědnost

²⁰ Podrobněji k tomuto tématu dále viz. kap. 5.1.

²¹ Srov. OHLIN, J. Aggression. In CASSESE, A. *The Oxford Companion to International Criminal Justice*. New York: Oxford University Press, 2009, s. 238.

²² Srov. návrh předložený na Revizní konferenci v Kampale, kap. 5.1.

²³ Srov. OHLIN, J. Aggression. In CASSESE, A. *The Oxford Companion to International Criminal Justice*. op. cit. 21, s. 238.

a odpovědnost státu za protiprávní jednání je tak velmi důležité striktně oddělit koncept aktu agrese od konceptu zločinu agrese, a to i přesto, že prakticky jsou oba pojmy součástí koncepce zločinu agrese v širším smyslu a jsou zahrnuty do jednoho jediného článku Římského statutu.

2 AGRESE – HISTORICKO-PRÁVNÍ PERSPEKTIVA

S pojmem agrese, z lingvistického hlediska definovaným jako nevyprovokovaný útok (*an unprovoked attack*)²⁴, se v kontextu mezinárodního práva setkáváme velmi často, a to zejména v souvislosti s principem zákazu použití síly, explicitně deklarovaným v Chartě OSN²⁵. Samotné pojetí pojmu prošlo dynamickým vývojem kopírujícím vývoj mezinárodního práva, v průběhu let bylo podrobena nesčetným (a donedávna neúspěšným) snahám o exaktní definici. Právnícká terminologie, jež žádá striktní definování pojmů s odkazem na princip legality a právní jistoty, dlouhou dobu čekala na závazné vymezení pojmu „agrese“ či „zločin agrese“. Důvody pro skutečnost, že se tento problém až donedávna nepodařilo uspokojivě vyřešit, jsou mnohé. Tím nejdůležitějším je zřejmě samotná povaha zločinu agrese, který, ač je považován za „[...] zločin, kterým je snad nejvíce dotčeno a ohroženo mezinárodní společenství“²⁶, je také zločinem silně politicky zabarveným.

Vzhledem k složitosti otázky autorka považuje za vhodné uvést čtenáře do dané problematiky nastíněním historického vývoje pojetí agrese z hlediska mezinárodně právní praxe.

2.1 Definice agrese v letech 1918 – 1945

Ačkoli se pojem agrese sporadicky objevuje již v dokumentech staršího data, první významnější zmínku o zákazu agrese datujeme k roku 1923, kdy byl v rámci Společnosti národů státům předložen návrh Smlouvy o vzájemné pomoci (*Draft Treaty of Mutual Assistance*), k jehož finálnímu schválení ale nedošlo. Druhý mezinárodní dokument, vhodný na tomto místě zmínit, je Ženevský protokol o pokojném řešení mezinárodních sporů z roku 1924 (*Geneva Protocol of Peaceful Settlement of Disputes*), který se snažil obejít definici agrese definováním agresora²⁷. Na místě je také připomenout tzv.

²⁴ *The Oxford English Dictionary*. Vol. I. A-B. Oxford: Clarendon Press, 1933.

²⁵ Viz. čl. 2 odst. 4 Charty Organizace spojených národů z roku 1945, v originále Charter of the United Nations. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojnych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>, dále v textu zmiňováno jako Charta OSN.

²⁶ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 121.

²⁷ KOUDELKA, J. *Ženevský protokol, idea a organisace světového míru*. Praha: Čin, 1926, s. 248.

Briand-Kelloggův pakt z roku 1928, kdy došlo smluvními stranami k explicitnímu odmítnutí útočné války jako prostředku řešení mezinárodních sporů²⁸. První formální definici agrese pak najdeme v Úmluvě o definici agrese z roku 1933²⁹. Ačkoli tato úmluva nedosáhla mezinárodního významu, byla ratifikována pouze devíti státy, znamenala jistý posun ve snahách o univerzální definování pojmu agrese. Úmluva se ve svém článku 2 a 3 uchyluje spíše k výčtu činů, jež mohou být považovány za akt agrese, a k prostému konstatování nemožnosti zprostit se odpovědnosti za tyto činy z politických, ekonomických či jiných důvodů³⁰.

Z výše zmíněného tedy plyne, že agrese státu vůči státu jinému, která znamenala porušení mezinárodních závazků vyplývajících z mezinárodních smluv, byla zakázána již v období před druhou světovou válkou a zakládala odpovědnost státu za toto jednání. Ačkoli již z logiky věci vyplývá, že protiprávní jednání státu (akt agrese státu, *act of aggression*) je vedle jednání jednotlivce (zločin agrese, *crime of aggression*) jen jedním z nutných atributů mezinárodněprávní odpovědnosti, koncepce odpovědnosti jednotlivce za toto jednání jakožto zločin podle mezinárodního práva se ale do mezinárodně-právního povědomí dostává až o několik let později.

2.2 Rok 1945 – koncepce individuální odpovědnosti za zločin agrese a Charta OSN

²⁸ „Vysoké smluvní strany slavnostně prohlašují jménem svých národů, že odsuzují válku jako prostředek k vyřešení mezinárodních neshod a zřikají se jí jako prostředku národní politiky ve svých vzájemných vztazích.“ In POKŠTEFL, J. Problém definice agrese. *Universitas Carolina, Iuridica*, Vol. 1, č. 1, 1955, s. 3.

²⁹ Convention for the Definition of Aggression, Úmluva o definici agrese z 3. července 1933. [Cit. 15.6.2010]. Dostupné z URL:

<http://www.ijl.org/courses/documents/ConventionontheDefinitionofAggression.pdf>.

³⁰ Convention for the Definition of Aggression, článek 2:

Accordingly, the aggressor in an international conflict shall, subject to the agreements in force between the parties to the dispute, be considered to be State which is the first to commit any of the following actions:

1. Declaration of war upon another State;
2. Invasion by its armed forces, with or without a declaration of war, of the territory of another State;
3. Attack by its land, naval or air forces, with or without a declaration of war, on the territory, vessels or aircraft of another State
4. Naval blockade of the coasts or ports of another State
5. Provision of support to armed bands formed in its territory which have invaded the territory of another State, or refusal, notwithstanding the request of the invaded State, to take, in its own territory, all the measures in its power to deprive those bands of all assistance or protection.

V reflexi na události II. světové války v rámci mezinárodního společenství prudce vzrostla potřeba právně ukotvit odpovědnost za protiprávní jednání, kterého se dopustili nacističtí velitelé v souvislosti s válečnými operacemi. Dne 8.8. 1945 byla spojenci přijata Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců evropských zemí Osy, jejíž součástí se stala Charta Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku³¹, jenž byl určen k souzení nacistických zločinců. Došlo tak k vytvoření první soudní instance mezinárodního charakteru, sloužící výhradně k aplikaci pravidel mezinárodního trestního práva (tzv. „Norimberský tribunál“). Jen o několik měsíců později došlo k vyhlášení obsahově podobné Charty Mezinárodního vojenského tribunálu pro Dálný východ³², a tím k založení soudní instance všeobecně známé jako „Tokijský tribunál“. Charty (statuty) obou soudních těles obsahovaly podrobné vymezení materiální jurisdikce tribunálů, což mělo v budoucnu zásadní vliv na vývoj definic zločinů podle mezinárodního práva. Charta Norimberského tribunálu svěřovala tomuto soudnímu tělesu působnost v oblasti tří kategorií zločinů, a to zločinů proti míru, válečných zločinů a zločinů proti lidskosti³³. Dokument ve svém článku 6 zahrnuje „plánování, přípravu, zahájení a vedení útočné války“ mezi kategorií zločinů proti míru³⁴. Poprvé v historii mezinárodního práva se zde setkáváme s koncepcí odpovědnosti jednotlivce za agresi, resp. za útočnou válku (*war of aggression*), jež byla rozsudkem Norimberského tribunálu kvalifikována jako zločin podle mezinárodního práva (*supreme international crime*)³⁵. K této otázce se později naprosto totožně postavil i Tokijský tribunál.

Zpětně, v prosinci 1946, pak Valné shromáždění OSN uznalo základní principy deklarované v Chartě Norimberského tribunálu za obecné principy mezinárodního práva,

³¹ The Agreement for the Prosecution and Punishment of the Major War Criminals of the European Axis and the annexed Charter (IMT Charter), 8.8.1945; Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců Evropské Osy, spolu s připojeným Statutem vojenského tribunálu, český překlad vyhlášen pod č. 16/1947 Sb. (Charta Norimberského tribunálu).

³² Tokijský tribunál byl zřízen r. 1946 vyhlášením generála Mac Arthura. Charter of the International Military Tribunal for the Far East, annexed to the Proclamation by General Mac Arthur, 19.1.1946. [Cit. 14.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.icwc.de/fileadmin/media/IMTFEC.pdf>.

³³ Crimes against Peace, War Crimes, Crimes against Humanity; Srov. Statut Norimberského tribunálu, článek 6.

³⁴ Charta Norimberského tribunálu, The IMT Charter, Art. 6: The following acts, or any of them, are crimes coming within the jurisdiction of the Tribunal for which there shall be individual responsibility: (a) CRIMES AGAINST PEACE: namely planning, preparation, initiation or waging of a war of aggression.

³⁵ Konečný rozsudek Norimberského válečného tribunálu: “to initiate a war of aggression, therefore, is not only an international crime; it is the supreme international crime differing only from the war crimes in that it contains within itself the accumulated evil of the whole.” [Cit. 15.5.2010]. Dostupné z URL: <http://avalon.law.yale.edu/imt/judnazi.asp#common>.

čímž došlo k nejširšímu potvrzení nezákonnosti agrese³⁶, a tím i ke stanovení obecné povinnosti států a jejich příslušníků zdržet se do budoucna jakýchkoli takových jednání. Ačkoli se tento vývoj jevil velmi slibným, na poli mezinárodního práva v následujících letech rozvíjení tohoto trendu nepokračovalo, díky studené válce došlo spíše ke zmrazení všech snah směřujících k trestání agrese jako zločinu podle mezinárodního práva. Ve svých rezolucích z let 1993 a 1994 Rada bezpečnosti OSN nesevěřila mezinárodním tribunálům ad hoc³⁷ jurisdikci nad zločinem agrese, od fungování Norimberského a Tokijského tribunálu tak nebyl za tento zločin nikdo (rozuměj jednotlivec) stíhán ani odsouzen.

Přestože se tato práce zabývá problematikou individuální odpovědnosti jednotlivce za zločin agrese, pro pochopení širších souvislostí dovolte autorce na tomto místě stručný exkurz k pojetí agrese v jednom z nejdůležitějších dokumentů novodobé historie – Charty OSN – jenž vymezuje agresi jako jednání státu. Ačkoli ani v tomto dokumentu nenajdeme enumerativní výpočet jednání státu považovaných za agresi, do článku 2 odst. 4 Charty je včleněn absolutní zákaz použití síly³⁸. Zákaz použití síly je všeobecně považován za jeden ze základních principů mezinárodního práva a jeho porušení je jistě jedním z ukázkových příkladů mezinárodního zločinu státu³⁹. Tento zákaz se vztahuje na státy, při jeho porušení zde tedy mluvíme o aktu agrese (*act of aggression*), jež zakládá odpovědnost státu, nikoli o zločinu agrese (*crime of aggression*) přičitatelnému jednotlivci. Jak již bylo zmíněno výše, agrese v sobě zahrnuje oba pojmové znaky – a to jak jednání státu, tak jednání jednotlivce. Pro odpovědnost jednotlivce za zločin agrese je tedy třeba i existujícího aktu agrese ze strany státu a naopak.

³⁶ UN Doc. A/RES/95(1), 11.12.1946. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: [http://www.undemocracy.com/A-RES-95\(I\)](http://www.undemocracy.com/A-RES-95(I)).

³⁷ Tedy Mezinárodnímu trestnímu tribunálu pro bývalou Jugoslávii (The International Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of the former Yugoslavia since 1991, dále „ICTY“) a Mezinárodnímu tribunálu pro Rwandu (The International Criminal Tribunal for the Prosecution of Persons Responsible for Genocide and Other Serious Violations of International Humanitarian Law Committed in the Territory of Rwanda and Rwandan Citizens Responsible for Genocide and Other Such Violations Committed in the Territory of Neighbouring States, between 1 January 1994 and 31 December 1994, dále „ICTR“).

³⁸ Článek 2 odst. 4 Charty OSN je však třeba číst společně s článkem 39 (stanovujícím pravomoc Rady bezpečnosti deklarovat, zda v konkrétním případě došlo k porušení zákazu použití síly) a článkem 51 (stanovujícím obecnou výjimku ze zákazu použití síly v případě sebeobrany).

³⁹ Srov. CASSESE, A., GAETA, P., JONES, J.R.W.D. *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*. Vol. I., 1st ed. New York: Oxford University Press, 2002, s. 427.

V souvislosti s článkem 2 odst. 4 Charty OSN je nezbytné nastínit zásadní roli Rady bezpečnosti OSN (dále jen „Rada bezpečnosti“ či „Rada“) v této problematice. K ochraně mezinárodní bezpečnosti a míru Charta OSN svěřuje Radě bezpečnosti, jakožto orgánu pověřenému dohledem nad zachováním světového míru⁴⁰, vůbec nejučinnější instrument Charty OSN, jímž je možnost aplikace donucovacích opatření. Podle kapitoly VII Charty, resp. článku 39 náleží Radě bezpečnosti pravomoc posoudit, zda určitý čin (rozuměj čin státu či jiné entity) je či není agresí, tj. zda došlo k ohrožení míru, porušení míru či k útočnému činu⁴¹. V situaci, kdy neexistuje právně závazná definice agrese, je tomuto orgánu svěřena velmi široká pravomoc spočívající ve volném uvážení, zda v konkrétním případě o akt agrese jde či nikoli. Rada bezpečnosti, jež je čistě politickým orgánem, který není ze své podstaty nadán soudní pravomocí, tedy rozhoduje *ad hoc* ve světle okolností jednotlivých případů, toto rozhodování je tak do jisté míry nepředvídatelné. Role Rady bezpečnosti je tedy velmi silná a přinejmenším kontroverzní. Otázka rozsahu pravomocí tohoto orgánu se do budoucna stala jedním z nejdůležitějších sporných bodů, znesnadňujících dosáhnout ohledně definice agrese konsensu. Zejména státy patřící mezi stálé členy Rady bezpečnosti se ke snahám definovat agresí, a tím do určité míry zajistit předvídatelnost rozhodování Rady bezpečnosti podle čl. 39 Charty, staví velmi negativně, nesouhlasí totiž s myšlenkou omezení široké pravomoci svěřené jim v takovém rozhodování. O postavení Rady bezpečnosti a jejich úlohách bude dále pojednáno podrobněji, a to v souvislosti s návrhem definice agrese předloženým na revizní konferenci v Kampale.

Všeobecně deklarovaný postoj mezinárodního společenství směřující k ráznému odmítnutí agrese⁴² byl dále promítnut do Rezoluce Valného shromáždění OSN z roku 1950⁴³, kdy bylo opět deklarováno, že agrese, a to její jakýkoliv druh, je považován za jeden z nejzávažnějších zločinů proti světovému míru a bezpečnosti⁴⁴. Sílicí snahy o nalezení definice agrese vyústily v ustavení Zvláštního výboru pro otázku definice

⁴⁰ Viz. čl. 24 Charty OSN.

⁴¹ Čl. 39 Charty OSN: „Rada bezpečnosti určí, zda jde o ohrožení míru, jeho porušení nebo útočný čin, a doporučí nebo rozhodne, jaká opatření mají být učiněna podle článků 41 a 42, aby byl zachován nebo obnoven mezinárodní mír a bezpečnost.“

⁴² Srov. UN Doc. A/RES/95(1), 11.12.1946. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL:

[http://www.undemocracy.com/A-RES-95\(I\)](http://www.undemocracy.com/A-RES-95(I)).

⁴³ UN Doc. A/RES/380(V) (1950). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/78/IMG/NR005978.pdf?OpenElement>.

⁴⁴ „Solemnly reaffirms that, whatever the weapons used, any aggression, whether committed openly, or by fomenting civil strife in the interest of a foreign Power, or otherwise, is the gravest of all crimes against peace and security throughout the world.“

agrese, a to dne 4. 12. 1954, na základě rezoluce Valného shromáždění č. 897 (IX). Díky politickému klimatu během 50. a 60. let minulého století však činnost výboru nezaznamenala valného úspěchu, rezolucí 2330 (XXII)⁴⁵ proto Valné shromáždění ustanovilo nový Zvláštní výbor pro definici agrese (*Special Committee on the Question of Defining Aggression*), jemuž se roku 1974 podařilo plénu Valného shromáždění OSN předložit komplexní návrh definice agrese. Tento byl dne 14.12.1974 rezolucí Valného shromáždění 3314 (XXIX) schválen.

2.3 Rok 1974 – pokus o komplexní definici zločinu agrese

Rezolucí Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX)⁴⁶ došlo ke schválení definice agrese (dále jen „Definice“). Vzhledem k neochotě silných států omezit své diskreční pravomoci v rámci Rady bezpečnosti byla Definice vtělena do právně nezávazného dokumentu, Definice tedy nadále nezavazuje ani jednotlivé státy, ani Radu bezpečnosti.

2.3.1 Obsah definice agrese

Samotná Definice je obsažena v osmi člancích přílohy Rezoluce 3314 (XXIX).

V obsáhlé preambuli Valné shromáždění mimo jiné explicitně deklaruje ochranu mezinárodního míru a bezpečnosti základní úlohou OSN, potvrzuje postavení Rady bezpečnosti v rozhodování podle čl. 39 Charty OSN, zdůrazňuje povinnost států řešit mezinárodní spory mírovými prostředky a povinnost vykládat ustanovení Definice striktně v souladu se zněním Charty OSN. V preambuli je dále vyjádřena myšlenka nutnosti definovat agresi s ohledem na skutečnost, že se jedná o nejzávažnější a nejnebezpečnější formu nezákonného použití síly, představující za podmínky existence všech typů zbraní hromadného ničení možnou hrozbu světového konfliktu se všemi jeho katastrofickými dopady⁴⁷.

⁴⁵ UN Doc. /RES/2330 (XXII). [Cit. 4.6.2010]. Dostupné z URL: [http://www.undemocracy.com/A-RES-2330\(XXII\).pdf](http://www.undemocracy.com/A-RES-2330(XXII).pdf).

⁴⁶ UN A/RES/3314/XXIX (1974). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/739/16/IMG/NR073916.pdf?OpenElement>.

Úplné znění viz. Příloha č. 1.

⁴⁷ Volný překlad preambule, UN A/RES/3314/XXIX, ANNEX.

Článek 1 poté obsahuje samotou definici agrese. Podle textu tohoto ustanovení je agrese „(...) použití ozbrojené síly státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti jiného státu.“⁴⁸

Článek 2 pak svěřuje Radě bezpečnosti pravomoc rozhodnout ve světle relevantních okolností, zda došlo k aktu agrese či nikoliv. První použití ozbrojené síly je zde tedy jakýmsi předběžným důkazem aktu agrese, přičemž je samotné konstatování, že došlo k aktu agrese, ponecháno v diskreci Rady bezpečnosti, která sama zkoumá míru závažnosti útoku a stanovuje, zda konkrétní jednání dosáhlo takové závažnosti, aby bylo schopno ohrozit mír a bezpečnost mezinárodního společenství.

V článku 3 pod písmeny a) – g) nalezneme výčet jednání, která jsou považována za agresi, což doplňuje definici uvedenou v článku 1. V souladu se zněním výše zmíněného článku 2 je však třeba mít na paměti, že ani jednání vypočtená v článku 3 nemusí být kvalifikována jako agrese, a to v případě, že Rada bezpečnosti dospěje k odlišnému názoru.

Naopak, podle následujícího článku 4 Definice náleží Radě bezpečnosti také oprávnění okruh jednání zahrnutých do článku 3 podle svého uvážení rozšířit. Výčet činů v článku 3 je tedy pouze demonstrativní, je zde opět otevřena možnost Rady bezpečnosti aplikovat ve věci své uvážení.

Článek 5 deklaruje 3 principy, jimiž se státy mají řídit, a to princip nemožnosti ospravedlnit své jednání klasifikované jako akt agrese jakýmikoli politickými, ekonomickými či jinými důvody, princip mezinárodní odpovědnosti za zločin agrese a princip nezákonnosti jakýchkoli, na základě aktu agrese získaných, výhod.

Myšlenka obsažená již v preambuli, a to myšlenka nutnosti vykládat všechna ustanovení této Definice striktně v souladu se zněním Charty OSN, zákaz jakéhokoli rozšiřování či zužování rozsahu Charty OSN, je opětovně explicitně vyjádřena v textu článku 6. Tento článek zejména zdůrazňuje nutnost aplikovat i ta ustanovení Charty OSN, která se týkají situací, kdy je použití ozbrojené síly považováno za legální⁴⁹.

⁴⁸ Tamtéž, volný překlad, čl. 1.

⁴⁹ Jde zde o ustanovení čl. 51 Charty OSN, jež umožňuje státu legitimní užití síly ve jménu sebeobranu.

Poslední dvě ustanovení, článek 7 a článek 8, jmenují některé další principy, jimiž je třeba se při interpretaci Definice řídit, a to princip práva národů na sebeurčení a princip interpretace všech ustanovení Definice v kontextu znění Definice jako celku.

2.3.2 Význam Definice z roku 1974

Ačkoli Rezoluce 3314 (XXIX) a s ní spojená definice agrese byla mnohými považována za významný milník ve vývoji mezinárodněprávního chápání zločinu agrese, dle v současné době převažujícího názoru některých teoretiků⁵⁰ jde spíše o dokument, který nesplnil očekávání, nepředstavuje ve vývoji mezinárodního trestního práva výraznější pokrok.

Jako první nedostatek Definice bývá zmiňována její nezávazná forma, a to jak pro státy, tak pro Radu bezpečnosti. Již v preambuli je vyslovena myšlenka, že Definice má sloužit spíše jako interpretační pomůcka určená Radě bezpečnosti při vykonávání působnosti podle článku 39 Charty OSN, na jejímž uvážení dále závisí, zda Definicí použije, či zvolí odlišný druh výkladu⁵¹. Jako pouhý doporučující dokument tedy Rezoluce nepřináší výraznější změny, diskreční pravomoci Rady bezpečnosti finálně nikterak neomezuje, přesto ale disponuje nezanedbatelnou autoritativní povahou. Definice agrese, která je bytostně spojena se zákazem použití síly, jenž je považován za kogentní pravidlo mezinárodního práva, se tedy spíše vyznačuje morální než právní silou. Konkrétní právní účinky Definice vyvolává v závislosti na mezinárodně politickém klimatu, závisí pouze na vůli předních aktérů mezinárodního práva, tj. zejména stálých členů Rady bezpečnosti OSN, zda bude či nebude v konkrétních případech aplikována.

Samotnému textu Definice pak bývá vytýkána jeho nekomplexnost, příliš široká možnost volného uvážení, která je ponechána čistě politickému orgánu, jako je Rada bezpečnosti OSN. Navíc Definice samotná nereflektuje hybridní povahu pojmu agrese, tedy fakt, že

⁵⁰ Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 122; CASSESE, A. *International Criminal Law*. op. cit. 9, s. 112.

⁵¹ Preamble definice agrese: „General Assembly... 4. Calls the attention of the Security Council to the Definition of Aggression, as set out below, and recommends that it should, as appropriate, take account of that Definition as guidance in determining, in accordance with the Charter, the existence of an act of aggression.“

agrese zahrnuje jak státní odpovědnost, tak odpovědnost jednotlivce⁵². Tento problém ponechává otevřený pouhým konstatováním, že agrese je zločinem podle mezinárodního práva a dává vzniknout mezinárodní odpovědnosti⁵³. Odpovědnost individuální je pak explicitně spojována pouze s „útočnou válkou“ (*war of aggression*)⁵⁴, která je jen jednou z možných forem agrese, opomenuty zůstávají další, jiné než politické (tj. např. ekonomické) formy agrese, jež svou závažností politické agresí mohou bezpochyby konkurovat. Samotný pojem agrese je pak zúžen na závažné případy použití ozbrojené síly, kdy právě měřítko této závažnosti a intenzity jsou na základě čl. 2 Definice ponechána k posouzení Radě bezpečnosti.

Praktickou váhu Rezoluce 3314 (XXIX) prověřila historie – v průběhu let studené války byla patrná všeobecná neochota Rady bezpečnosti OSN spatřovat v konkrétních činech akt agrese. Ve světle nezávaznosti dokumentu se Rada bezpečnosti frekventovaně uchýlovala k aplikaci své diskreční pravomoci rozhodnout s ohledem na relevantní skutečnosti o tom, zda k aktu agrese došlo, či nikoli, a to bez ohledu na text Definice jako takový. V praxi tak často docházelo k mírnější kvalifikaci činů, v samotném rozhodování Rada bezpečnosti vystupovala zdrženlivě, principy rezoluce tak často ustupovaly politickým okolnostem, a to zejména politickým cílům a zájmům stálých členů Rady bezpečnosti OSN⁵⁵. Jen v několika málo případech Rada bezpečnosti nabídla mezinárodnímu společenství definitivní právní odpověď k otázce, co považuje za akt agrese⁵⁶. Z výše zmíněného logicky vyplývá, že založit konstrukci obecné definice agrese pouze na ojedinělých a izolovaných případech se zdá být velmi složité, ne-li nemožné. Situace po přijetí rezoluce tedy zůstává podobná, kdy Radě bezpečnosti zůstávají její pravomoci rozhodovat *ad hoc* o konkrétních případech s jedinou změnou, a to s možností přihlídnout k Definici jako k interpretační pomůcce.

Přese všechny výtky je třeba přiznat Definici jistý mezinárodně právní význam. V souvislosti s důležitostí Definice je mnohdy citován rozsudek Mezinárodního soudního

⁵² Srov. CASSESE, A. *International Criminal Law*. op. cit. 9, s. 112.

⁵³ UN A/RES/3314/XXIX, ANNEX, čl. 5 odst. 2, viz. pozn. č. 46.

⁵⁴ Srov. tamtéž, čl. 5 odst. 2 věta první.

⁵⁵ K praxi rozhodování Rady bezpečnosti v otázce agrese srov. UN Doc. S/RES/573 (1985), UN Doc. S/RES/577 (1985), UN Doc. S/RES/660 (1990). [Cit. 20.9.2010]. Dostupné z URL: www.undemocracy.com

⁵⁶ Rada bezpečnosti takto rozhodla pouze ve třech případech, a to v případě útoku státu Izrael na Palestinské jednotky alokované v Tunisu, v případě vojenských operací JAR na území Angoly a v případě Irácké invaze Kuvajtu. viz. pozn. 55.

dvora ve věci Nikaragua⁵⁷, kdy bylo soudem argumentováno článkem 3 Definice k problematice pojmu ozbrojeného útoku. V rozsudku soud vyjádřil názor, že Definice ve svém článku 3 odráží principy obyčejového mezinárodního práva, čímž Definici přiznal jistou mezinárodně právní relevanci. Jakkoli autoritativní dokument však Rezoluce 3314 (XXIX) představuje, je zřetelné, že nedokáže plnit svou hlavní úlohu, a tedy že „[...] není dostatečnou právní oporou pro stanovení individuální trestní odpovědnosti za zločin podle mezinárodního práva.“⁵⁸

2.4 Kodex o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva a zločin agrese

Vzhledem k výše nastíněným kritikám Definice z roku 1974 bylo ve snahách o nalezení obecné definice agrese nadále pokračováno.

2.4.1 Komise pro mezinárodní právo a příprava návrhu Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva

Komise pro mezinárodní právo⁵⁹ (dále jen „Komise“), pověřena již v roce 1947 na základě rezoluce Valného shromáždění⁶⁰ zpracováním Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva (dále jen „Kodex“), se v průběhu 80. let opět uchýlila k práci na tomto úkolu. V roce 1982 zřídila Komise pro tyto účely speciální pracovní skupinu, jejímž předsedou byl ustaven speciální zpravodaj Doudou Thiam, a jejímž úkolem bylo vést předběžnou debatu nad otázkami připravovaného návrhu Kodexu. Na první schůzce týkající se návrhu Kodexu Komise diskutovala otázky věcného rozsahu Kodexu, metodologie návrhu a otázky implementace textu Kodexu. V otázce metodologie Komise přijala názor začlenit do úvodu Kodexu odkaz na obecné principy trestního práva, jako je

⁵⁷ Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America), Judgment of 27 June 1986, par. 195. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.icj-cij.org/docket/files/70/6503.pdf>.

⁵⁸ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 122-123.

⁵⁹ Komise pro mezinárodní právo byla zřízena jako orgán OSN rezolucí Valného shromáždění OSN (UN Doc. A/RES/216/B (III)), jednalo se o těleso odborníků jmenovaných Valným shromážděním OSN a pověřených rozvíjením a kodifikací mezinárodního práva. Srov. SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. 2nd ed. Cambridge: Cambridge University Press, 2004, str. 8.

⁶⁰ UN Doc. A/RES/177(II) (1947). [Cit. 20.9.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/038/84/IMG/NR003884.pdf?OpenElement>

například princip zákazu retroaktivity či obecné teorie přitěžujících a polehčujících okolností. Co se týče věcného rozsahu Kodexu, Komise vyjádřila vůli zahrnout do Kodexu pouze nejzávažnější zločiny podle mezinárodního práva, a to včetně zločinu agrese. K otázce implementace byl vznesen dotaz Valnému shromáždění, zda oprávnění Komise zahrnují i vypracování konceptu individuální odpovědnosti za zločiny podle mezinárodního práva. Valné shromáždění potvrdilo současný vývoj prací na návrhu a požádalo Komisi o pokračování v přípravě Kodexu⁶¹, ta se nadále zaměřila zejména na koncept odpovědnosti jedince za zločiny proti míru a bezpečnosti lidstva.

První ucelený návrh Komise předložila Valnému shromáždění v roce 1988. Tento dokument, ačkoli obsahuje definici agrese, znění definice víceméně doslovně přejal z Rezoluce 3314 (XXIX), kdy koncepci doplnil o zločin hrozby agrese. Naopak návrhy na zahrnutí několika dalších skutkových podstat do definice, a to přípravy agrese (*preparation of aggression*), násilné anexe území (*annexation*) a poslání ozbrojených skupin na území jiného státu (*sending of armed bands into the territory of another State*)⁶², nakonec do definice včleněny nebyly. Na 43. zasedání Komise v roce 1991 byl v prvním čtení návrh Kodexu obsahující celkem 12 skutkových podstat zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva⁶³ přijat, bezprostředně poté byl dále zaslán vládám jednotlivých států k vyjádření jejich stanovisek, připomínek a komentářů. Státy byly k zaujetí oficiálního postoje k dokumentu urgovány v průběhu let 1992 a 1993 také rezolucemi Valného shromáždění⁶⁴. V letech 1994 a 1995 se uskutečnilo druhé čtení návrhu Kodexu, a to v rámci 46. a 47. zasedání Komise, jež mělo za úkol reflektovat zprávy speciálního zpravodaje a návrhy a připomínky vlád jednotlivých států. Z důvodu nedostatečného konsensu stran některých skutkových podstat uvedených v návrhu došlo k postupné eliminaci sporných skutkových podstat z původního textu návrhu Kodexu. Finální znění návrhu předložené Komisi ke schválení na 49. zasedání vedeném v roce 1996 tak

⁶¹ Viz. zpráva Komise pro mezinárodní právo: Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind (Part II) – including the draft Statute for an international criminal court, Summary. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm.

⁶² Viz. UN Doc. A/43/10, Report of the International Law Commission on the work of its 40th session, 9 May – 29 July 1988. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_43_10.pdf.

⁶³ Aggression; threat of aggression; intervention; colonial domination and other forms of alien domination; genocide; apartheid; systematic or mass violations of human rights; exceptionally serious war crimes; recruitment, use, financing and training of mercenaries; international terrorism; illicit traffic in narcotic drugs; and wilful and severe damage to the environment. Srov. UN Doc. A/46/10, Report of the International Law Commission on the work of its 43th session, 29 April – 19 July 1991, s. 94-98. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_46_10.pdf.

⁶⁴ UN Doc. A/RES/45/54 (1991), Un Doc. A/RES/47/33 (1992) a Un Doc. A/RES/48/31 (1993).

obsahovalo pouhých pět skutkových podstat zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva, a to zločin agrese, zločin genocidy, zločiny proti lidskosti, válečné zločiny a zločiny proti pracovníkům OSN a přidruženému personálu⁶⁵.

Co se týče právní formy Kodexu, Komise zvažovala několik možností právně relevantního vyjádření textu Kodexu, od mezinárodní konvence přijaté zástupci států přes deklaraci Valného shromáždění OSN až po inkorporování textu Kodexu do připravovaného statutu Mezinárodního trestního soudu. Rozhodnutí v této věci Komise přenechala Valnému shromáždění, jenž mělo zajistit výběr nejvhodnější varianty s ohledem na zajištění nejširší možné autority tohoto dokumentu v rámci mezinárodního společenství⁶⁶. Rezolucí z ledna roku 1997 Valné shromáždění vyjádřilo své uznání Komisi za přípravu Kodexu a zdůraznilo relevanci tohoto dokumentu ve světle přípravných prací na návrhu statutu mezinárodního trestního soudu⁶⁷.

2.4.2 Kodex a zločin agrese

„An individual who, as leader or organizer, actively participates in or orders the planning, preparation, initiation or waging of aggression committed by a State shall be responsible for a crime of aggression.“⁶⁸

Ustanovení článku 16 Kodexu, nazvané jako zločin agrese (*crime of aggression*), opouští myšlenku definovat agresi, namísto toho se uchyluje k definování „agresora“. „Agresorem“ je poté v souladu se zněním textu Kodexu každý vedoucí činitel či organizátor, který se aktivně podílí na plánování, přípravě, zahájení či vedení agresivního útoku (*aggression*) spáchaného státem, nebo ten, kdo takový útok sám nařídí⁶⁹. Článek 16 zdůrazňuje individuální odpovědnost „agresora“ za takovéto jednání, aniž by ale poskytl

⁶⁵ Draft Code of Crimes Against the Peace and Security of Mankind (1996), čl. 16 - 20. [Cit.15.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1996.pdf.

⁶⁶ Podrobněji k otázce procesu přípravy návrhu Kodexu srov. zpráva Komise pro mezinárodní právo: Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind (Part II) – including the draft Statute for an international criminal court, Summary. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm.

⁶⁷ Srov. UN Doc. A/RES/51/160 (1997). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL:

<http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/763/45/PDF/N9776345.pdf?OpenElement>.

⁶⁸ Draft Code of Crimes Against the Peace and Security of Mankind (1996), čl. 16. [Cit. 15.6.2010] Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1996.pdf.

⁶⁹ Tamtéž, volný překlad čl. 16.

definici samotné agrese. Zločin agrese je tedy sice chápán jako individuální jednání jednotlivce, je ale nerozlučně spjat s aktem agrese státu, jehož je konkrétní jednatel představitelem. Individuální mezinárodněprávní odpovědnost jedince se tedy podle tohoto pojetí odvozuje od odpovědnosti státu, kdy právě Radě bezpečnosti náleží v konkrétním případě určit v souladu s čl. 39 Charty OSN existenci agrese ohrožující mír a bezpečnost lidstva. Zločin agrese tak zaujímá v Kodexu bezesporu zvláštní postavení, kdy rozhodnutí o individuální odpovědnosti za tento zločin je zčásti ponecháno v rukou politického orgánu, jakým je Rada bezpečnosti OSN.

3 STATUT MEZINÁRODNÍHO TRESTNÍHO SOUDU (ŘÍMSKÝ STATUT)

Koncepce zločinu agrese proklamovaná v Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva se s postupujícími léty nepřestala vyvíjet. Nadějný vývoj přípravných prací na statutu Mezinárodního trestního soudu (dále jen „Statut“ nebo „Římský statut“) však i přes široké snahy diplomatů nebyl zakončen definitivním úspěchem, zločin agrese se ani v tomto dlouho očekávaném dokumentu nepodařilo definovat. K uvedení čtenáře do problematiky zejména politických otázek objevujících se během negociací Římského statutu dovoluje na tomto místě autorce stručně nastínit vývoj koncepce mezinárodního trestního soudu, a to včetně přípravných prací a složitých vyjednávání finální verze návrhu, se zvláštním důrazem na vývoj koncepce zločinu agrese.

3.1 Cesta ke zřízení Mezinárodního trestního soudu (dále jen „MTS“ nebo „Soud“)

Politické klima přelomu 80. a 90. let minulého století naznačovalo slibný vývoj na poli mezinárodně právní spolupráce, naděje na rozvinutí diplomatických vztahů a komunikací v období konce studené války se závratně zvyšovaly. I díky tomuto uvolnění atmosféry se do popředí zájmu opětovně dostaly úvahy o zřízení trvalé mezinárodní soudní instance. Impulsem pro znovuoživení této idey byl návrh státu Trinidad a Tobago z roku 1989, zaměřený na požadavek stíhání nelegálního obchodu s drogami na mezinárodní úrovni. Tomuto návrhu následovala rezoluce Valného shromáždění č. 44/39, jež pověřila Komisi pro mezinárodní právo (dále jen „Komise“) přípravou Statutu Mezinárodního trestního soudu, jež měla probíhat v souvislosti s pracemi na návrhu Kodexu zločinů proti míru a bezpečnosti lidstva⁷⁰. V letech 1990 – 1993 se Komise společně se speciální pracovní skupinou, která byla Komisí pro účely koncepce mezinárodní trestní jurisdikce a mezinárodního trestního soudu zřízena jako její pomocný orgán, zabývala přípravou Statutu, posuzovala jeho jednotlivé varianty a projednávala návrhy speciálního zpravodaje pro návrh Kodexu Doudou Thiama, stejně tak jako komentáře a připomínky

⁷⁰ Srov. UN Doc. A/RES/45/41 (1989). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r041.htm>.

vlád jednotlivých států. Samotný návrh Statutu⁷¹, vypracovaný pracovní skupinou k tomu zřízenou a předložený v roce 1994, byl Komisí přijat na jejím 46. zasedání a dále předložen Valnému shromáždění jako součást zprávy Komise z tohoto zasedání⁷².

3.2 Návrh Statutu Mezinárodního trestního soudu

Návrh Statutu z roku 1994 se skládá celkem z 8 částí (z 60 článků), přílohy (annex) a dvou dodatků (appendix). První část se zabývá ustavením Mezinárodního trestního soudu, jeho vztahem k OSN, umístěním sídla Soudu a jeho právní subjektivitou; část následující nazvaná Složení a organizace Soudu pak vypočítává jeho orgány, dále specifikuje kvalifikační předpoklady soudců, systém jejich volby, podmínky jejich vyloučení atd. Část třetí je věnována jurisdikci Soudu, článek 20 pak obsahuje seznam zločinů, jež spadají do věcné jurisdikce Soudu, aniž by byly dále definovány či jinak specifikovány. Mezi tyto zločiny návrh Statutu zahrnuje (a) zločin genocidia, (b) zločin agrese, (c) závažná porušení zákonů a obyčejů aplikovaných v ozbrojeném konfliktu, (d) zločiny proti lidskosti a konečně (e) zločiny podle ustanovení smluv zahrnutých v příloze, které, s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu, zakládají odpovědnost za zvláště závažné zločiny znepokojující mezinárodní společenství⁷³. Dále text části třetí zahrnuje články týkající se výkonu jurisdikce Soudu nad vyjmenovanými zločiny. Zde je třeba věnovat pozornost zejména článku 23, jenž definuje vztah Rady bezpečnosti k Soudu. V případě podezření ze spáchání zločinu agrese je explicitně vyloučeno podání stížnosti státem (*complaint*) a následné zahájení řízení vztahující se k tomuto zločinu, aniž by Rada bezpečnosti, jednající v souladu s kapitolou VII Charty OSN, předtím určila, že se konkrétní stát dopustil aktu agrese⁷⁴. Články části čtvrté návrhu se zabývají procesními otázkami, jako je vyšetřování zločinů, zatčení, vazba, zahájení řízení atp. V části páté nalezneme soubor ustanovení vztahujících se k hlavnímu řízení před soudem, část následující stanoví pravidla pro řízení odvolací a revizní. Sedmá část se pak zabývá

⁷¹ Draft Statute for an International Criminal Court (1994). [Cit. 17.6.2010] Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1994.pdf.

⁷² Srov. UN Doc. A/49/10, Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session, 2 May – 22 July 1994. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_49_10.pdf.

⁷³ Volný překlad čl. 20, srov. Draft Statute for an International Criminal Court (1994), art. 20. [Cit. 17.6.2010] Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1994.pdf.

⁷⁴ Draft Statute for an International Criminal Court (1994), art. 23 (2), (3). [Cit. 17.6.2010] Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1994.pdf.

otázkami mezinárodní spolupráce, část poslední má za úkol upravit pravidla řízení vykonávacího.

Rezolucí č. 49/53 Valné shromáždění OSN zřídilo pro projednání návrhu Statutu a připomínek k němu *ad hoc* výbor, jenž o rok později doporučil Valnému shromáždění ustavit speciální přípravný výbor pro otázky vzniku mezinárodního trestního soudu. Na základě rezoluce⁷⁵ Valného shromáždění byl tedy takový výbor v prosinci roku 1995 zřízen – mluvíme zde o Přípravném výboru pro zřízení Mezinárodního trestního soudu (*Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court*, dále jen „PrepCom“), jehož mandát byl následně prodloužen až do roku 1998 a jehož hlavním úkolem bylo připravit konsolidovaný text mezinárodní smlouvy, jenž by měl širokou podporu potenciálních smluvních stran. Současně bylo rozhodnuto, že Statut budoucího MTS bude schválen na diplomatické konferenci ve formě mnohostranné mezinárodní smlouvy.

3.2.1 Vývoj definice zločinu agrese v průběhu přípravných prací na Římském statutu

V průběhu diskuzí probíhajících v rámci PrepCom a týkajících se jak definice zločinu agrese, tak vymezení role Rady bezpečnosti ve vztahu k této otázce, došlo k hlubokému názorovému nesouladu a k rozdělení vyjednávajících delegací do několika názorových větví, z nichž se vydělily dva hlavní myšlenkové proudy.

První názorovou skupinu, reprezentovanou zejména arabskými a africkými státy, sjednocovala myšlenka založit definici agrese na již existující definici zahrnuté v rezoluci Valného shromáždění z roku 1974, a to zejména z důvodu, že její text je výsledkem rozsáhlého vyjednávání států a představuje tak všeobecně dosažený konsensus s ohledem na rozdílné zájmy států. Takový přístup se zdá problematický, a to hned z několika důvodů. Zaprvé existují pochybnosti o tom, zda všechny elementy zahrnuté v rezoluci č. 3314 (XXIX) jsou zároveň součástí obyčejového mezinárodního práva⁷⁶. Nanejvýš

⁷⁵ UN Doc. A/RES/50/46 (1995). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/50/a50r046.htm>.

⁷⁶ Ačkoli Mezinárodní soudní dvůr judikoval v případě Nikaragua (viz. pozn. č. 57), že rezoluce Valného shromáždění č. 3314 (XXIX) je považována za součást mezinárodního obyčejového práva, je potřeba mít na mysli fakt, že toto vyjádření se vztahuje pouze k aplikaci jednoho z prvků této definice v konkrétním

sporným tvrzením by dále bylo, že všechna jednání vypočítaná v této definici zakládají individuální odpovědnost. Naopak, v souladu s čl. 5 odst. 2, lze interpretovat, že individuální trestní odpovědnost podle této definice vzniká pouze v souvislosti s vedením útočné války (*war of aggression*)⁷⁷, kdy ostatní formy agrese jsou spojeny pouze s odpovědností státu. Navíc již z preambule definice z roku 1974 vyplývá skutečnost, že její text má sloužit pouze Radě bezpečnosti v souvislosti s aplikací jejich pravomocí podle kapitoly VII Charty OSN.

Většina států účastnících se vyjednávání v rámci PrepCom však zastávala odlišnou pozici. V průběhu probíhajících diskusí tyto účastníci upřednostňovali variantu do Statutu začlenit novou, precizní definici agrese, jejímž cílem bude úzce specifikovat trestní odpovědnost jedince a zaměřit se na jasně pojmově vymezené jednání spočívající v nelegálním užití ozbrojené síly, vedoucí k invazi na území cizího státu. Za základní zdroj inspirace by v tomto případě sloužil zejména čl. 6 písm. a) Charty Norimberského tribunálu, jenž definuje zločiny proti míru⁷⁸.

Ani ve věci výkonu soudní jurisdikce nad budoucím zločinem agrese nedošlo během diskuzí k dosažení souhlasného stanoviska států. Zatímco státy vedené USA upřednostňovaly zachování důležitosti pozice Rady bezpečnosti, které by podle návrhu USA náležela pravomoc určit nezákonnost konkrétního jednání v souvislosti s její úlohou podle článku 39 Charty OSN, opozice požadovala rozšíření nezávislosti Soudu a tím současně omezení pravomocí Rady v této otázce.

Z důvodu, že ani v jedné z výše nastíněných otázek se státům v průběhu přípravných prací nepodařilo nalézt kompromis, diskuze k tomuto tématu nadále pokračovala v rámci Římské konference.

případě, nelze zde tedy mluvit o obecném uznání obyčejové povahy celého textu definice. Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 124.

⁷⁷ Dále k této otázce srov. kap. této práce věnovanou významu rezoluce č. 3314 (XXIX).

⁷⁸ Podrobněji viz. pozn. č. 34.

3.3 Římská konference

Již v roce 1997 rozhodlo Valné shromáždění⁷⁹ o svolání diplomatické konference, a to k účelu umožnění diskuze států nad koncepcí Mezinárodního trestního soudu a následnému dosažení konsensu nad zněním jeho Statutu.

Diplomatická konference se konala v Římě ve dnech 15. června až 17. července 1998. Účast byla umožněna všem členským státům OSN jakožto i členům specializovaných agencí a Mezinárodní agentury pro atomovou energii, z nichž se konference nakonec zúčastnilo celkem 160 států, pozorovatelé Organizace pro osvobození Palestiny, 16 mezivládních organizací, 5 specializovaných výborů a 9 orgánů OSN⁸⁰. Závazným podkladem pro jednání diplomatů byla komplexní zpráva předložená PrepCom a obsahující návrh Statutu MTS (dále jen „Návrh“)⁸¹.

Návrh byl velmi obsáhlý, zahrnoval několikere varianty jednotlivých ustanovení, otevřel tak možnosti politickému vyjednávání států. Záhy došlo k rozdělení spektra států na ty, které preferovaly „silnou jurisdikci“ MTS, tzn. přednost jurisdikce MTS před jurisdikcí národních států, do jisté míry samostatnou pozici prokurátora a širší definici válečných zločinů⁸²; a ty, které naopak požadovaly omezení jurisdikce MTS včetně restrikce pravomocí prokurátora a posílení pozice Rady bezpečnosti OSN. Druhá zmíněná skupina států zahrnovala stálé členy Rady bezpečnosti OSN kromě Velké Británie a Francie. Tyto země se na Římské konferenci přiklonily k postoji států první zmíněné skupiny. Mimo výše uvedené dvě hlavní názorové větve se mezi státy vyčlenila také třetí, do jisté míry rozpolcená množina států⁸³, kdy některé z nich silně propagovaly rozšíření jurisdikce MTS na drogové zločiny, jiné zase požadovaly zahrnutí skutkové podstaty terorismu do věcné jurisdikce MTS.

⁷⁹ Na základě rezoluce č. 52/160, UN Doc. A/RES/52/160 (1997). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/762/49/PDF/N9876249.pdf?OpenElement>.

⁸⁰ Viz. zpráva Komise pro mezinárodní právo: Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind (Part II) – including the draft Statute for an international criminal court, Summary. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm.

⁸¹ UN Doc. A/CONF.183/2/Add.1. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/icc/prepcom.htm>.

⁸² Státy této skupiny byly reprezentovány zejména Kanadou a Austrálií.

⁸³ Např. Barbados, Dominikánská republika, Srí Lanka, Indie nebo Turecko.

V návaznosti na výše uvedené je třeba konstatovat, že Římská konference v žádném případě nebyla pouhým formálním setkáním zástupců států, jejichž úkolem by bylo pokud možno co nejrychleji přijmout Návrh. Naopak, podoba Statutu MTS zde byla dotvářena, kdy protichůdné politické zájmy jeho tvůrců často ústily ve slepé uličce společného neporozumění.

Připomeňme na tomto místě alespoň stručně otázky, jež představovaly vzhledem k odlišným postojům států zásadní překážky v proceduře přijímání Návrhu. Předně shoda nepanovala v otázkách místní jurisdikce soudu, kdy byla oponujícími státy kritizována její přílišná šíře řídicí se společně principem teritoriality a principem personality. Přijetí této koncepce by tedy v praxi znamenalo možnost aplikovat jurisdikci Soudu i na území států, které případně nebudou stranami mezinárodní smlouvy, na základě níž bude Soud ustaven. Druhou, však neméně důležitou, neshodou pak byla otázka zahájení řízení před Soudem. Na Římské konferenci se zvažovala varianta koncepce tzv. „silného soudu“, kdy by osobou oprávněnou zahájit řízení byl také samostatně prokurátor soudu, čímž by došlo k signifikantnímu posílení politické nezávislosti soudu. Oproti tomu zastánci koncepce tzv. „slabého soudu“ požadovali zakotvení vázanosti rozhodnutí prokurátora o zahájení řízení na názor států, resp. Rady bezpečnosti OSN. Zásadní problém dále vyvstal v otázce definice zločinu agrese a výkonu jurisdikce nad tímto zločinem⁸⁴.

S ohledem na výše nastíněné diskrepance⁸⁵ se na Římské konferenci nepodařilo dosáhnout jednomyslné shody ohledně znění Statutu, bylo proto dále pristoupeno k hlasování o většinově přijatém Návrhu. I přes náročné vyjednávání a protichůdné názory a představy jednotlivých států se díky diplomatickému umění podařilo najít uspokojivý konsensus a Závěrečný akt Římské konference společně se Statutem MTS, pojmenovaným podle místa konání konference jako „Římský statut“ (*The Rome Statute of The International Criminal Court*), byl přijat, a to poměrem 120 hlasů proti 7⁸⁶, při dvaceti absentujících hlasech, dne 17. července roku 1998⁸⁷. Statut byl následně otevřen k podpisu smluvním stranám, a to až do 31. 12. 2000⁸⁸. V souladu se zněním článku 126

⁸⁴ K tomuto problému bude podrobněji pojednáno dále v této kapitole.

⁸⁵ Podrobněji k této problematice viz. CASSESE, A. *International Criminal Law*. op. cit. 9, s. 341-342.

⁸⁶ Proti Statutu MTS hlasovaly tyto státy: USA, Libye, Izrael, Irák, Čína, Sýrie a Sudán.

⁸⁷ Podrobněji o procesu schvalování Římského statutu v: CASSESE, A. *International Criminal Law*. op. cit. 9, s. 341-342.

⁸⁸ Nejdříve bylo možno Statut podepsat v místě konání konference, tj. v Římě, později byl pak dokument dostupný v sídle OSN, tj. v New Yorku. Po uvedeném datu již není možné podepsat Statut MTS, státy však

pak Statut vstoupil v platnost dne 1. července 2002, tedy prvního dne měsíce následujícího po 60 dnech od okamžiku, kdy bude dosaženo 60 ratifikací Statutu. Tímto datem byla také zahájena existence Mezinárodního trestního soudu.

V současné době ratifikovalo Římský statut již 111 smluvních stran, po dlouhém váhání k dokončení ratifikačního procesu dne 1.10.2009 došlo i v České republice. Palčivou otázkou ale nadále ve věci uznání jurisdikce Soudu zůstává pozice USA, Číny a Ruska, jež je i dnes stále odmítavá⁸⁹.

3.3.1 *Vyjednávání definice zločinu agrese*

K otázce nalezení konsensu ohledně definice zločinu agrese byly v průběhu Římské konference vedeny rozsáhlé diskuse. Stejně jako během přípravných prací, i zde panovaly trvající neshody týkající se dvou zásadních otázek. Předně, souhlasného stanoviska nebylo dosaženo v otázce obecné definice agrese, dále také přetrvávala odlišná pojetí koncepce výkonu jurisdikce nad zločinem agrese. Do popředí zájmu se dostalo Německo se svým návrhem definice agrese⁹⁰, proti němuž rázně vystoupily zejména arabské a africké státy obhajující koncepci založenou na definici agrese z roku 1974. Podobně jako ve fázi přípravy Římského statutu v rámci PrepCom, konsensu dosaženo nebylo ani v průběhu této konference. Konečný návrh Statutu předložený státům k podpisu a ratifikaci tak tedy neobsahoval žádnou definici zločinu agrese. Jediné, na čem byly státy schopny se ohledně tohoto problému shodnout, byl návrh přesunout diskusi o definici zločinu agrese a výkonu soudní jurisdikce nad ním na jednání probíhající v rámci revizní konference, která se má v souladu s čl. 123 Statutu uskutečnit za sedm let od vstupu Statutu v platnost⁹¹.

mají možnost k tomuto přistoupit a uložit v sídle OSN přístupovou listinu, která v sobě zahrnuje podpis a ratifikaci tohoto dokumentu.

⁸⁹ Ačkoli USA podporovaly vznik dříve ustavených trestních tribunálů a i v prvotních vyjednáváních o Statutu MTS se aktivně zúčastňovaly všech diskusí, zakotvení kombinovaného principu teritoriality a personality, což v praxi znamená, že Soud bude moci vykonávat jurisdikci i nad občany států, které nejsou smluvní stranou Statutu, nakonec způsobilo prudký odklon administrativy USA od příznivého postoje ke Statutu vedoucí k jeho úplnému odmítnutí. Blíže k tomuto problému viz. ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 727 – 731.

⁹⁰ Srov. UN Doc. A/AC.249/1997/WG.1/DP.20, UN Doc. A/AC.249/1998/DP.12, UN Doc. /AC.249/1998/CRP.8.

⁹¹ K otázkám vyjednávání podoby definice zločinu agrese a koncepce výkonu jurisdikce nad tímto zločinem podrobněji srov. ZIMMERMANN, A. Jurisdiction, Admissibility and Applicable Law. In TRIFFTERER, O.

3.4 Římský statut⁹² a zločin agrese

Římský statut ve znění schváleném v průběhu Římské konference poskytuje právní základ pro zřízení Mezinárodního trestního soudu. Jedná se o dokument o 128 člancích tematicky rozdělených do 13-ti částí. První část je věnována ustavení Soudu jakožto stálého orgánu nadaného samostatnou právní subjektivitou; a dále se zabývá jeho vztahem k OSN. Následující část pak hovoří o jurisdikci Soudu, kdy v článku 5 odst. 1 vyjmenovává zločiny spadající do jeho věcné jurisdikce, jež dále v člancích 6 až 8 s výjimkou zločinu agrese podrobně definuje. Nadto se pak tato část zabývá tématem časové a místní působnosti Statutu a výkonem této působnosti, včetně zakotvení některých obecných zásad právních a pravidel pro určení použitelného práva. Část třetí nazvaná „Obecné zásady trestního práva“ se věnuje například zásadě *nullum crimen sine lege*, *nulla poena sine lege*, zákazu retroaktivity, koncepci odpovědnosti za zavinění a zásadě nepromlčitelnosti činů uvedených v čl. 5 Statutu. Zvláštní důraz je pak kladem na koncepci individuální trestní odpovědnosti za zločiny podle mezinárodního práva. Čtvrtá část se zabývá organizační strukturou Soudu, část následující pak zahrnuje procesní otázky týkající se vyšetřování a stíhání zločinů. Sedmá část obsahuje katalog trestů a pravidla pro jejich ukládání, osmá pak upravuje odvolací řízení a přezkum rozhodnutí. Následující část vyjmenovává principy mezinárodní spolupráce a justiční činnosti. Ustanovení týkající se vykonávacího řízení jsou pak předmětem části desáté. Velmi důležitou úlohu v textu Statutu hraje část jedenáctá, na jejímž základě dochází k ustavení zvláštního orgánu, a to Shromáždění smluvních stran (*Assembly of States Parties*, dále jen „ASP“), jež je nadáno širokými pravomocemi. Na význam tohoto orgánu je pro účely této práce třeba pohlížet zejména ve světle přípravy podkladů pro revizní konferenci, tedy také návrhu definice agrese, kde Shromáždění smluvních stran hraje zásadní roli. Předposlední část Statutu řeší otázky financování Soudu, část následující pak zahrnuje závěrečná ustanovení. S ohledem na tematické zaměření této práce bude dále šířeji pojednáno o článku 5 Statutu.

(ed.) *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: Observers' Notes, Article by Article*. 1st ed., Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1999, s. 104-105.

⁹² The Rome Statute of the International Criminal Court, UN Doc. A/CONF.183/9. [Cit. 21.6.2010]. Dostupné z URL: <http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/romefra.htm>, český překlad uveřejněný ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 84/2009, dále v textu „Římský statut“.

**„Článek 5 Statutu
Zločiny v působnosti Soudu**

1. *Působnost Soudu je omezena na nejzávažnější zločiny mezinárodního společenství. Působnost Soudu v souladu s tímto Statutem se vztahuje na následující zločiny:*

- a) zločin genocidy;*
- b) zločiny proti lidskosti;*
- c) válečné zločiny;*
- d) zločin agrese.*

2. *Pravomoc nad zločinem agrese bude Soud vykonávat, jakmile bude v souladu s články 121 a 123 přijato ustanovení, které vymezí tento zločin a stanoví podmínky, za nichž bude Soud vůči tomuto zločinu vykonávat svou pravomoc. Takové ustanovení bude v souladu s příslušnými ustanoveními Charty Spojených národů.⁹³“*

Na základě znění článku 5 Statutu smluvní strany přiznaly Soudu jurisdikci nad čtyřmi druhy zločinů: nad zločinem genocidy, zločiny proti lidskosti, válečnými zločiny a zločinem agrese. Přestože pak dikce Statutu zahrnuje mezi vyjmenované zločiny i zločin agrese, pro přetrvávající neshody nad nalezením univerzální definice je *de facto* výkon pravomoci Soudu nad tímto zločinem prozatím vyloučen. V souladu s požadavkem zásady *nullum crimen sine lege* panuje všeobecný názor o potřebě nalézt definici, která by dostatečně přesně a precizně vymezila obsah tohoto zločinu, jak tomu je u ostatních skutkových podstat zahrnutých ve Statutu. Zločin agrese jistě zaujímá v seznamu zločinů patřících do jurisdikce MTS specifické místo, vyznačuje se určitými zvláštnostmi, neexistuje však legitimní důvod, „[...] aby Statut MTS hleděl na „agresi“ jinak než na ostatní zločiny podle mezinárodního práva, i když má více politickou povahu a je vždy spojen s jednáním osob v postavení nejvyšších či mocensky rozhodujících státních orgánů.“⁹⁴ Zásadu *nullum crimen sine lege* pak reflektuje dikce čl. 5 odst. 2, kde se

⁹³ Čl. 5 Římského statutu, č. 84/2009 Sb. m. s.

⁹⁴ ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 125.

stanoví, že „[J]urisdikci nad zločinem agrese bude Soud vykonávat poté, kdy bude v souladu s čl. 121 a 123 přijato ustanovení definující tento zločin a stanovící podmínky, za nichž může Soud vykonávat jurisdikci ve vztahu k tomuto zločinu.“⁹⁵ V druhé větě druhého odstavce článku 5 je pak vyjádřen požadavek na slučitelnost budoucí definice s relevantními ustanoveními Charty OSN. Za taková ustanovení je třeba považovat zejména ustanovení týkající se Rady bezpečnosti a jejích oprávnění a dále ustanovení čl. 51 Charty zabývající se oprávněným použitím ozbrojené síly v případech sebeobrany. S ohledem na dikci této věty se pak někteří teoretikové domnívají, že jurisdikce Soudu bude ve vztahu ke zločinu agrese v budoucnu nutně značně omezená, a to vzhledem k širokým pravomocem Rady bezpečnosti svěřené jí Chartou OSN při kvalifikování určitého jednání za agresi⁹⁶.

Ve světle výše nastíněných informací je tedy patrné, že ačkoli byl zločin agrese *de iure* do textu Statutu začleněn, *de facto* do jurisdikce soudu nespadá, přesněji výkon jurisdikce Soudu nad tímto zločinem je sistován až do doby, kdy dojde k formálnímu přijetí dodatku ke Statutu /jeho novelizace a k zahrnutí definice zločinu agrese do jeho textu. V souladu s články 121 a 123 by Statut měl být revidován za sedm let od okamžiku jeho vstupu v platnost, tedy v průběhu roku 2009. Pro tyto účely je Generální tajemník OSN zmocněn svolat revizní konferenci, jejímž cílem bude projednat všechny pozměňovací návrhy ke znění Statutu⁹⁷.

Logicky se zde nabízí otázka, z jakého důvodu byl zločin agrese vůbec do jurisdikce Soudu zahrnut, když obecně trvají zásadní neshody na jeho formálním vymezení. V tomto případě je třeba argumentovat zejména skutečností, že právě zločin agrese, jak již bylo mezinárodním společenstvím mnohokrát stvrzeno⁹⁸, patří mezi nejdůležitější případy flagrantního porušení mezinárodního práva, jistě tedy spadá do kategorie „nejzávažnější(ch) zločin(ů), kterými je dotčeno mezinárodní společenství jako celek“⁹⁹, a tudíž je pro úplnost nutné jej do věcné jurisdikce Soudu vtělit. Dále je třeba podotknout, že ačkoli se státy nebyly při diplomatických vyjednáváních schopny dohodnout na finální podobě definice zločinu agrese ani na koncepci mechanismu výkonu

⁹⁵ Čl. 5 odst. 2 Římského statutu.

⁹⁶ Srov. ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. op. cit. 10, s. 125.

⁹⁷ Viz. čl. 123 odst. 1 Římského statutu.

⁹⁸ Srov. předechozí kapitoly této práce.

⁹⁹ Čl. 5 odst. 1 věta první Římského statutu.

jurisdikce nad tímto zločinem, všeobecně vždy panovala shoda v otázce nutnosti podrobit jednání zakládající zločiny agrese jurisdikci Soudu¹⁰⁰.

¹⁰⁰ Srov. SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. 2nd ed. Cambridge: University Press, 2004, s. 32.

4 VÝVOJ SITUACE PO ROCE 1998 – SNAHY O NALEZENÍ DEFINICE ZLOČINU AGRESE

Již od přijetí Statutu MTS na konferenci v Římě probíhaly na mezinárodním poli intenzivní diskuze s cílem vyjednat ucelený návrh týkající se zločinu agrese ve smyslu článku 5 Statutu. K projednání takového návrhu mělo dojít na první revizní konferenci, svolané Generálním tajemníkem OSN. Cílem této kapitoly je stručně nastínit vývoj rozsáhlých jednání v této otázce, přiblížit hlavní problematické body definice zločinu agrese, stejně tak jako poukázat na neshody týkající se problematiky vztahu Soudu k Radě bezpečnosti OSN s ohledem na výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese. Vzhledem k tématickému zaměření této práce pak stranou ponechme další projednávané návrhy změn Statutu.

4.1 Zvláštní pracovní skupina ke zločinu agrese a další subjekty zainteresované ve věci přípravy definice zločinu agrese

Během konference v Římě v roce 1998 došlo k ustavení Přípravné komise pro Mezinárodní trestní soud (*Preparatory Commission for the International Criminal Court*, dále jen „Komise“)¹⁰¹, jejímž úkolem bylo mimo jiné v souladu s článkem 7 rezoluce F připravit návrhy definice zločinu agrese, jakož i podmínek výkonu jurisdikce Soudu vzhledem k tomuto zločinu. I přes rozsáhlé diskuse vedené v rámci Komise se ani tomuto orgánu nepodařilo nalézt mezi státy ohledně této problematiky konsensus a předložit ucelený definitivní návrh vztahující se ke zločinu agrese. Jediným závěrečným výstupem práce Komise pak je zpráva z roku 2002 reflektující dosavadní vývoj v této otázce a zahrnující návrh, který však odráží odlišné názory států, a dále seznam dokumentů významných pro vývoj situace, skládající se zejména z návrhů států¹⁰². V tomto dokumentu Komise také adresovala Shromáždění smluvních stran (ASP) doporučení

¹⁰¹ Komise byla zřízena rezolucí F připojenou k Závěrečnému aktu Římské konference; *Final Act of the UN Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, Annex I. F.* UN Doc. A/CONF.183/10. [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/icc/iccfnact.htm>.

¹⁰² PCNICC/2002/2/Add.2., PCNICC/2002/WGCA/L.1/Add.1, *Report of the Preparatory Commission for the International Criminal Court, add.2.* [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://untreaty.un.org/cod/icc/documents/aggression/aggressiondocs.htm>.

ustavit k převzetí této agendy Zvláštní pracovní skupinu, jež by se dále zabývala vyjednáváním návrhu v souladu s článkem 5 odst. 2 Statutu.

Dne 9.9.2002 ASP, zvláštní orgán zřízený Římským statutem, vydal rezoluci, na základě níž došlo v souladu s doporučením Komise k ustavení Zvláštní pracovní skupiny ke zločinu agrese (*Special Working Group on the Crime of Aggression*, dále jen „SWGCA“)¹⁰³. Členy SWGCA jsou všechny členské státy OSN, členové specializovaných agencí a Mezinárodní agentury pro atomovou energii, účast na jednáních SWGCA není tedy omezena jen pro smluvní strany Statutu. Na základě ustanovení výše zmíněné rezoluce se má SWGCA scházet pravidelně, a to během zasedání ASP, nebo kdykoli jindy, když ASP uzná za vhodné¹⁰⁴. Vzhledem k tomu, že materie, která vyžadovala důsledné projednání, byla příliš široká na to, aby mohla být zpracována pouze v rámci pravidelných zasedání ASP, na návrh Lichtenštejska se od roku 2004 začala konat neformální setkání SWGCA na Univerzitě v Princetonu, přesněji na tamním Lichtenštejském institutu pro sebeurčení¹⁰⁵. Oficiální setkání SWGCA se konala pravidelně v průběhu let 2003 až 2008, zatímco paralelně od roku 2004 probíhala v Princetonu setkání neformální. Jednotlivá setkání a jejich výstupy budou reflektovány dále v souvislosti se stěžejními otázkami diskutovanými v průběhu let 2002 až 2008.

Je důležité dále zmínit, že nejen oficiální orgány ustavené Statutem se zabývaly otázkou zločinu agrese. Toto téma se stalo hlavní náplní činnosti mnoha neziskových organizací a různých sdružení, a to zejména pro svou politickou povahu. Takové organizace si předsevzaly za úkol působit na vlády jednotlivých států silou jejich argumentace, a tím přispět ke změně politického klimatu na mezinárodní scéně směrem k zvýšení snah nalézt kompromisní řešení pro definici zločinu agrese a mechanismus výkonu jurisdikce ve vztahu k němu. Dovolte autorce na tomto místě jmenovat některé z nich. Předně je třeba vyzvednout úlohu Koalice pro mezinárodní trestní soud (*Coalition for the International Criminal Court*, dále jen „CICC“), mezivládní neziskové organizace, jejímž úkolem je posilovat mezinárodní spolupráci ve vztahu k Soudu, zajistit co nejvyšší efektivitu Soudu v duchu respektování všech principů spravedlivého procesu a dále podpořit vývoj národních právních řádů směrem k respektování principů mezinárodní justiční spolupráce

¹⁰³ ICC-ASP/1/Res.1, *Continuity of work in respect of the crime of aggression*. [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-ASP1-Res-01-ENG.pdf.

¹⁰⁴ Srov. ICC-ASP/1/Res.1, OP 4. Viz. pozn. č. 103.

¹⁰⁵ Lichtenstein Institute on Self-Determination.

a principů mezinárodní spravedlnosti jako takové¹⁰⁶. CICC slouží jako zastřešující organizace, která sdružuje neziskové organizace z celého světa a ulehčuje jim tak přístup k diskuzím na poli mezinárodní spravedlnosti. Vzhledem k důležitosti problematiky týkající se zločinu agrese je CICC i ve vztahu k tomuto tématu velmi aktivní. Již od roku 2004 se tato organizace zúčastňuje diskuzí, předkládá svá stanoviska a průběžně informuje laickou veřejnost o vývoji situace ohledně definice zločinu agrese. Aktivita speciálního týmu CICC pro zločin agrese pak zejména vzrostla v prvních měsících roku 2010 před plánovanou revizní konferencí v Kampale. CICC je jistě hlavní zastřešující organizací, vystupující na poli diskuzí k mezinárodnímu trestnímu soudu a k vývoji jeho koncepce, není však zdaleka organizací jedinou. Jako další příklad uveďme mezinárodní nevládní organizaci Společnost pro mezinárodní právo (*International Law Association*), jejímž cílem je studium a rozvoj mezinárodního práva, stejně tak jako rozvoj mezinárodního porozumění a respektu pro mezinárodní právo¹⁰⁷. Dalším důležitým činitelem je jistě americká členská nezisková organizace *Citizens for Global Solutions* zaměřující se zejména na edukaci široké veřejnosti stran otázek mezinárodního práva. Nevládních organizací podobného typu zabývajících se v současné době velmi aktuální otázkou definice agrese je nespočet, ty, uvedené v textu práce, nevynikají nad ostatními svou výjimečností, jedná se o příkladný výběr sloužící k ilustraci současné situace.

4.2 Problematické aspekty definice zločinu agrese

Jak je jistě patrné z vývoje diskuzí nad zločinem agrese nastíněného výše, na SWGCA čekal nelehký úkol stran dosáhnutí konsensu ohledně sporných otázek týkajících se definice zločinu agrese. Ačkoli se jednotlivá témata, ohledně nichž se státní zájmy signifikantně různí, prolínají historicky všemi diskuzemi a formálně se viditelně nemění, jejich obsah jistě doznal znatelných proměn v průběhu vyjednávání a diplomatických setkání, můžeme tedy pozorovat jistý pokrok směrem ke sblížení zájmů jednotlivých států a rostoucí možnosti nalezení kompromisního řešení.

¹⁰⁶ Srov. oficiální internetové stránky CICC. [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/?mod=coalition>.

¹⁰⁷ Srov. oficiální internetové stránky Společnosti pro mezinárodní právo. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: http://www.ila-hq.org/en/about_us/index.cfm.

Podkladem pro práci SWGCA byla již výše zmíněná zpráva Přípravné komise pro mezinárodní trestní soud¹⁰⁸, v jejímž textu byly ve formě různých navržených variant řešení reflektovány hlavní problematické body definice. Ty se týkaly jak oblasti definice zločinu agrese jako chování jednotlivce, tak i konceptu aktu agrese státu. Zřejmě nejkontroverznějším tématem pak byla otázka výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese jako takovým a s tím spojená úloha Rady bezpečnosti OSN. V následujících kapitolách bude pojednáno o jednotlivých problémech podrobněji, a to v reflexi na postupný vývoj postoje států k nim.

4.2.1 Zločin agrese – jednání jednotlivce

a) Diferencovaný či monistický přístup?

Vůbec první neshody se objevily v průběhu diskuzí nad samotným definováním jednání jednotlivce, jež má zakládat odpovědnost za zločin agrese. Základní otázka vyvstala v souvislosti s aplikací článku 25 odstavce 3 Římského statutu na případy agrese. Tento článek, zabývající se obecnými principy trestního práva, ve svém třetím odstavci jmenuje formy trestného jednání, jako je např. samotné spáchání činu, pokus o něj, nařízení, podněcování atd. Vzhledem k zvláštní povaze zločinu agrese mnohé státy navrhovaly vyloučit aplikaci článku 25 vzhledem k tomuto zločinu. Naopak jiní zdůrazňovali nutnost aplikace tohoto ustanovení i v případě zločinu agrese.

V souvislosti s touto otázkou se tedy vyvinuly dva odlišné přístupy států – přístup monistický a přístup diferencovaný. Státy zastávající první z jmenovaných přístupů pak trvaly na vyloučení aplikace článku 25 odstavce 3 ve vztahu ke zločinu agrese, při definování jednání jednotlivce upřednostňovaly nerozlišovat mezi jednotlivými formami jednání. Všechny takové formy jednání by pak byly zahrnuty v jednom slovesu - „*participates*“ (účastní se). Naproti tomu přístup diferencovaný zdůrazňuje nutnost i ve vztahu k zločinu agrese aplikovat článek 25 odst. 3 Statutu, přičemž do ustanovení týkajícího se samotného zločinu agrese má být zahrnuto jen jednání hlavního pachatele. Podle tohoto přístupu by další formy jednání byly pokryty právě dikcí článku 25 odst. 3. Mezi příznivci tohoto přístupu však dále nepanovala shoda ohledně výběru pojmu, který

¹⁰⁸ Viz. pozn. č. 102.

má být použit k popisu jednání hlavního pachatele, kdy mezi návrhy zaznělo „organizes“ (organizuje), „directs“ (řídí), „orders“ (nařídí), „leads“ (vede) atp. Koncepce diferencovaného přístupu také počítala s reflexí zvláštní povahy zločinu agrese jakožto tzv. vůdcovského zločinu (*leadership crime*) v rámci článku 25 Statutu.

Termíny „monistická teorie“ a „diferencovaná teorie“ pak reagují na skutečnost, zda je jednání jednotlivce vtěleno pouze do jednoho ustanovení týkajícího se definice zločinu agrese jako takového (monistický přístup), či zda formy trestné součinnosti budou uvedeny v samostatném ustanovení týkajícím se všech ostatních zločinů v jurisdikci Soudu (diferencovaný přístup).

Přípravná komise vypracovala dokument¹⁰⁹, jenž později předložila SWGCA k diskuzi. Návrh definice zločinu agrese v něm obsažený reflektoval monistický přístup¹¹⁰. Koncepce diferencovaného přístupu¹¹¹ se pak vyvinula na jednom z neformálních zasedání SWGA v Princetonu. Obě koncepce jsou zohledněny v dokumentu předloženém předsedou SWGCA na pátém obnoveném zasedání ASP, vedeném od 29. ledna do 1. února 2007 v New Yorku, k projednání. Ještě v průběhu jednání byla předsedou SWGCA předložena alternativní varianta možné definice, zahrnující jak prvky diferencovaného, tak prvky monistického přístupu:

¹⁰⁹ PCNICC/2002/WGCA/RT.1/Rev.2, *Discussion Paper proposed by the Coordinator*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/475/13/PDF/N0247513.pdf?OpenElement>.

¹¹⁰ Článek 1 navržené definice zločinu agrese: „[...]a person commits a crime of aggression when, being in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, that person intentionally and knowingly orders or participates actively in planning, preparation, initiation or execution of an act of aggression [...]“

článek 3: „The provisions of article 25, paragraph 3 [...] of the Statute do not apply to the crime of aggression.“

In *Discussion Paper proposed by the Coordinator*, viz. pozn. č. 109.

¹¹¹ Definice zločinu agrese využívající tuto koncepci je vtělena do dokumentu z ledna 2007 č. ICC-ASP/5/SWGCA/2, *Discussion paper proposed by the Chairman*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC_ASP5_SWGCA_070116_eng.pdf.

Znění článku I. varianty a): „[...] a person commits a crime of aggression when, being in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, that person (leads) (directs) (organizes and/or directs) (engages in) the planning, preparation, initiation or execution of an act of aggression/armed attack.“

Diferencovaný přístup dále navrhuje novelizaci článku 25 Statutu, a to vtělením nového odstavce do jeho textu ve znění: „With respect to the crime of aggression, the provisions of the present article shall only apply to persons being in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.“

„Soud vykonává jurisdikci nad zločinem agrese spáchaným osobou, která je ve vedoucí pozici a je schopna efektivně kontrolovat či řídit politické či vojenské jednání státu.

Pro účely tohoto Statutu se za zločin agrese považuje plánování, příprava, zahájení nebo provedení aktu agrese / ozbrojeného útoku, [...]

Článek 25: přidat nový odstavec 3bis:

Ustanovení existujícího článku jsou ve vztahu ke zločinu agrese aplikovatelná, pouze jde-li o osoby ve vedoucím postavení, jež jsou schopny efektivně kontrolovat či řídit politické či vojenské jednání státu.“¹¹²

Návrh předsedy SWGCA získal na zasedání ASP širokou podporu států a byl označen za základ pro další jednání. Zejména byla oceněna reflexe zvláštní vůdcovské povahy zločinu agrese v textu definice, stejně jako fakt, že definice navržená předsedou sleduje koncepci ostatních zločinů spadajících do jurisdikce Soudu.

Během následujícího neformálního setkání v Princetonu došlo k revizi návrhu předsedy SWGCA, ta však pouze změnila formální uspořádání textu, nedošlo tedy k zásadním změnám v koncepci definice. Tzv. „*leadership clause*“ (klauzule týkající se odpovědnosti nadřízeného, tj. osoby ve vedoucím postavení), původně zařazená v první větě návrhu předsedy, byla zakomponována do textu samotné definice, tedy původní druhé věty návrhu. Znění nově navrhovaného článku 25 paragrafu 3bis by pak reflektovalo požadavek vyjádřený touto klauzulí ve vztahu k ostatním formám trestné součinnosti. Revidovaný návrh předsedy SWGCA se stal podkladem pro šesté oficiální zasedání SWCGA konající se od 30. listopadu do 14. prosince 2007 a opět se setkal s širokou podporou mezi delegacemi. V roce 2008 v reakci na předchozí jednání v rámci 6. zasedání ASP předseda SWGCA předložil pracovní skupině další verzi návrhu definice

¹¹² Překlad autorky.

„The Court shall have jurisdiction with respect to the crime of aggression when committed by a person being in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State. For purposes of this Statute „crime of aggression“ means the planning, preparation, initiation or execution of an act of aggression/armed attack, [which, by its character, gravity and scale ...]

Article 25: add new paragraph 3bis:

With respect to the crime of aggression, the provisions of the present article shall only apply to persons being in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.“

In ICC-ASP/5/35/Appendix, *Proposal for alternative language on variant(a) prepared by the Chairman for the informal consultations*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL:

http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf.

zločinu agrese jako jednání jednotlivce, jenž obsáhl kompromisní řešení ve světle probíhajících diskuzí a na nich objevivších se drobných nesrovnalostí mezi státy. Znění takto upraveného návrhu definice během dalších zasedání nedoznalo změn.

Nově navržená podoba článku 8bis Římského statutu, konkrétně odstavce prvního, věnovaného jednání jednotlivce, tedy zní:

„1. Pro účely tohoto Statutu „zločin agrese“ znamená plánování, přípravu, zahájení nebo provedení útočného činu, který svým charakterem, závažností a rozsahem zakládá zjevné porušení Charty OSN, a to osobou, která je v postavení, jež jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.“¹¹³

b) Zločin agrese ve formě pokusu?

V úzké souvislosti s výše diskutovaným tématem se jeví otázka, zda lze odpovědnost jednotlivce za zločin agrese vyvozovat i v případě, kdy nedojde k jeho dokonání. V souladu s ustanovením článku 25 odst. 3 písm. f) Statutu individuální odpovědnost za spáchaný zločin vzniká i tehdy, dopustí-li se osoba „[...] pokusu takového zločinu spočívajícího v tom, že vykoná čin zásadním způsobem zahajující naplňování skutkové podstaty zločinu, nicméně zločin není dokonán vzhledem k okolnostem nezávislým na jejím úmyslu. Osoba, která upustí od dalšího jednání potřebného k dokonání zločinu či jinak zmaří dokonání zločinu, nebude trestána za pokus podle tohoto Statutu, pokud zcela a dobrovolně upustila od zločinného úmyslu.“¹¹⁴ Podle diferencovaného přístupu pak je třeba i v případě zločinu agrese aplikovat článek 25 Statutu.

V otázce, zda je možné se v praxi dopustit pokusu zločinu agrese, resp. aktu agrese, resp. zda má být takové jednání pokryto Římským statutem, nepanovala mezi státy shoda.

¹¹³ Překlad autorky.

„For the purpose of this Statute, „crime of aggression“ means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.“

In ICC-ASP/6/SWGCA/2/Annex, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman (revision June 2008)*, [Cit. 28.6.2010]. Dostupné z URL:

http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-2_English1.pdf.

¹¹⁴ Čl. 25 odst. 3 písm. f) Římského statutu.

Pakliže jedni namítali, že pojmovým znakem zločinu agrese je právě jeho dokonání, jiní se přikláněli k názoru opačnému. Pro účely diskuzí nad tímto tématem je potřeba rozlišovat mezi individuálním zločinem agrese jednotlivce a kolektivním aktem agrese státu. V otázce, zda je možno dopustit se pokusu kolektivního aktu agrese, státy zastávající kladné stanovisko argumentovaly zejména vysokou nebezpečností takového jednání, které, ač nebylo dokonáno, představuje vysokou hrozbu pro společnost. Naopak ostatní státy varovaly před přílišným rozšířením dopadu definice agrese na jednání států. V otázce individuálního zločinu agrese pak panovala podobná rozpolcenost. Na jedné straně státy vyzdvihovaly požadavek prevence, jenž má být namířen jak proti samotnému dokonání zločinu, tak proti jeho pokusu, státy zastávající opačný názor pak nepřestávaly varovat před příliš širokou definicí, jež by mohla mít za následek stíhání bagatelních případů a tím i neúnosné zahlcování Soudu¹¹⁵.

Během oficiálních i neoficiálních setkání bylo téma pokusu zločinu agrese v rámci SWCGA nespočetněkrát diskutováno, mezi státy však nebylo dosaženo konsensu. Jednání byla proto odložena.

c) „Vůdcovský zločin“

Zločin agrese jakožto jednání jednotlivce se vyznačuje svou zvláštní povahou. Hovoříme-li v jeho souvislosti o tzv. „*leadership crime*“, tedy o „vůdcovském zločinu“, máme zejména na mysli fakt, že zločin agrese mohou pojmově spáchat jen osoby, jež se nacházejí v takovém postavení, kdy mohou efektivně kontrolovat či řídit jednání druhých, jsou tedy jakýmsi „vůdci“. Již v předchozích kapitolách byla tato problematika nastíněna, a to v souvislosti s tzv. „*leadership clause*“, tedy klauzulí týkající se odpovědnosti nadřízeného, jež je jednak součástí samotného návrhu definice zločinu agrese, navíc je dále zdůrazněna v návrhu dodatku odstavce 3bis k článku 25 Statutu¹¹⁶.

V souvislosti s „vůdcovskou“ povahou zločinu agrese se naskýtají další otázky, jež bylo nutno bezpodmínečně vyřešit. Zprvé, neshody se objevily stran aplikace článku 28 Římského statutu, jenž se zabývá odpovědností nadřízeného za spáchané zločiny a je

¹¹⁵ Podrobněji k této otázce viz. POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*, roč. 147, č. 5, 2008, s. 563.

¹¹⁶ Podrobněji viz. kapitola a) Diferencovaný či monistický přístup?

součástí části III Statutu nazvané „Obecné principy trestního práva“. Ohledně této problematiky se mezi státy utvořily dvě odlišné názorové skupiny. První z nich navrhovala vyloučení aplikace článku 28 Statutu na zločin agrese, a to z důvodu, že již samotný zločin vzhledem ke své „vůdcovské povaze“ se vztahuje pouze na nadřízené osoby, článek 28 by pak podle tohoto názoru byl nadbytečný. Dále bylo argumentováno faktem, že odpovědnost nadřízeného podle článku 28 se zakládá na odlišném mentálním elementu zločinu (subjektivní stránce), a to na nedbalosti nadřízeného, přičemž pro vznik odpovědnosti za zločin agrese je podle navrhovaného článku 8bis nutný úmysl a vědomost (*intent and knowledge*)¹¹⁷.

Naopak druhá skupina států se přikláněla k variantě opačné, tedy k možnosti aplikovat tento článek i na zločin agrese. Zastánci této varianty uváděli jako příklad selhání nadřízeného velitele, jenž z nedbalosti nezabrání svým podřízeným (velitelům) spáchat takový zločin. Tento názor však nedostal větší podpory a všeobecně se tedy státy přiklonily k variantě první.

Již na obnoveném pátém zasedání SWGCA byla vyjádřena myšlenka, že možnost aplikace článku 28 by byla v případě zločinu agrese pouze zcela teoretická. Dále se však vedly diskuse o tom, zda bude článek 28 z aplikace vyloučen explicitně či nikoliv¹¹⁸. Tato otázka jistě nepatřila mezi stěžejní, proto se jí státy v rámci SWGCA intenzivněji nezabývaly, její projednání bylo odloženo na pozdější zasedání.

Podobně vyvstala otázka ohledně aplikace dalšího článku zahrnutého do části III Statutu, tentokrát článku 33. Toto ustanovení se zabývá odpovědností podřízeného za uposlechnutí rozkazu nadřízeného. Vzhledem k „vůdcovské“ povaze zločinu agrese některé státy požadovaly vyjmout tento zločin z aplikace tohoto ustanovení, a to zejména z důvodu, že odpovědnost za zločin agrese nevzniká osobám, jež nesplňují požadavek „vůdcovství“, v daném případě tedy nepřichází v úvahu u osob v podřízeném postavení. Objevil se také názor, že by v takovém případě mohlo dojít k oslabení odpovědnosti politických vůdců za spáchaný zločin, kdy by se výsledná odpovědnost „rozložila“ i na

¹¹⁷ Viz. ICC-ASP/6/20/Add.1/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 2.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-20-Add1-AnnexII-ENG.pdf>.

¹¹⁸ Podrobněji k tomuto tématu viz. POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. op. cit. 115, s. 564.

jim podřízené osoby ve vedoucím, nikoli však hierarchicky nejvyšším, postavení. Státy zastávající opačné stanovisko pak zejména zdůrazňovaly nutnost postihu všech velitelů, resp. všech osob ve vedoucím postavení, a to bez ohledu na to, na jakém stupni služebního či mocensko - politického žebříčku se nacházejí.

V souvislosti s otázkou aplikace článku 33 na zločin agrese byla také zvažována varianta zařadit zločin agrese mezi zločiny, jenž jsou zjevně protiprávní podle článku 33 odst. 2 a u kterých tedy nemůže být trestní odpovědnost z důvodu uposlechnutí rozkazu nadřízeného vyloučena. Kontroverze této varianty vyplývá zejména ze skutečnosti, že ne zdaleka všechny rozkazy vedoucí ke spáchání zločinu agrese musí být nutně zcela zjevně protiprávní, břemeno rozhodnutí, zda jde či nejde o protiprávní rozkaz, by pak zatěžovalo samotné podřízené velitele, kteří by každý rozkaz nadřízeného museli pečlivě a ve všech souvislostech zkoumat a přehodnocovat¹¹⁹.

Podobně jako v případě článku 28 ani zde nejde o zásadní problematiku, jež by vyžadovala urychleného řešení. Diskuze byly tedy rovněž přesunuty na dobu pozdější, fórum se uvolnilo pro řešení naléhavějších problémů, ohledně nichž mezi státy panovaly hluboké rozpory.

4.2.2 Akt agrese – jednání státu

a) Definice generická či specifická?

Mezi státy panovaly dále rozpory v otázce, jak má vypadat samotná definice aktu agrese státu (*act of aggression*). V úvahu přicházely tři možné varianty přístupu k řešení tohoto problému – a to užití definice generické, definice specifické a konečně definice smíšené.

První z nich, definice generická, požaduje obecné vyjádření, co má být považováno za akt agrese. Definice užívá obecných právních pojmů, nespécifikuje dále, jaké konkrétní jednání má normotvůrce na mysli. Zastánci tohoto přístupu zdůrazňovali možnost širší diskrece Soudu, resp. dalších orgánů při určování, zda v konkrétním případě došlo ze

¹¹⁹ Podrobněji k tomuto tématu viz. POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. op. cit. 115, s. 564.

strany státu k aktu agrese či nikoli. Bylo by tak zamezeno případům, kdy by určité jednání nemohlo být stíháno jako akt agrese, protože jej definice taxativně jako takový akt nevypočítává. Soud, resp. jiný kvalifikující orgán by měl možnost posoudit všechny specifické okolnosti případu a při svém rozhodnutí k takovým přihlížet, což by jistě lépe zajistilo samotný účel mezinárodního trestního soudnictví spravedlivě stíhat pachatele protiprávních činů.

Naopak zastánci specifické definice požadovali vložit do textu definice taxativní seznam jednání, jež by naplňovala znaky skutkové podstaty aktu agrese. Takto by byla zajištěna právní jistota v nejvyšším možném měřítku, diskrece pro kvalifikaci aktu agrese by byla povážlivě zúžena. Nutno je podotknout, že i tato varianta má svá nezanedbatelná pozitiva. Předně by dozajista došlo k eliminaci čistě politicky motivovaných rozhodnutí, jež by hrozila v případě použití definice generické, kdy by ve věci rozhodoval jiný orgán než Soud, nejpravděpodobněji pak Rada bezpečnosti OSN. Zastánci tohoto přístupu mají také za to, že taková definice by mnohem lépe odpovídala principu legality. Dále, vzhledem k vysoké právní jistotě, by velmi vzrostla předvídatelnost možnosti postihu za jednání kvalifikované jako akt agrese, taková varianta by tedy jistě lépe naplňovala jeden z účelů mezinárodního trestního práva, a to konkrétně účel prevence. Potenciální pachatelé by naprosto přesně věděli, kterých jednání se musí zdržet, jejich stíhání by nastupovalo víceméně automaticky bez prostoru pro spekulace, zda je takové jednání považováno v daném případě za trestné či nikoliv. Naopak je potřeba této variantě definice vytknout nemožnost pružně reagovat na vyvíjející se trendy v mezinárodním právu, předně na technický pokrok v odvětví výroby zbraní a na nově vznikající způsoby vedení války. Existuje zde také obava, že není vyloučeno, že budou některá jednání v textu definice opomenuta, a to ať legislativním nedopatřením či nesouhlasným postojem států k určitým bodům takové definice.

Vzhledem k tomu, že ani jedna z výše zmíněných variant nebyla bezchybná, skupiny zastánců nedosáhly jednoznačného konsensu, a proto muselo být přistoupeno k řešení víceméně kompromisnímu. Tzv. kombinovaná definice jakožto určitý kompromis by v sobě zahrnovala jak prvky definice generické, tak prvky definice specifické. Po obecné části by následoval demonstrativní výčet jednání, jež by měla být za akt agrese

považována. Tak by do jisté míry bylo možno předejít nevýhodám obou zmíněných variant¹²⁰.

Všechny tři přístupy, ač každý jiným způsobem, počítaly s využitím textu Definice agrese z roku 1974. Detailněji bude o problematice pozice rezoluce Valného shromáždění č. 3314 (XXIX) vzhledem k nově připravované definici zločinu agrese pojednáno v další kapitole.

Již na obnoveném pátém zasedání ASP předložil předseda SWGCA návrh definice aktu agrese státu:

„2. Pro účely odstavce 1¹²¹, 'akt agrese' znamená jednání popsané v [článcích 1 a 3] rezoluce Valného shromáždění č. 3314 (XXIX) ze dne 14. prosince 1974.“¹²²

Tento návrh byl dále předsedou SWGCA přepracován ve světle většinového názorového příklonu ke kombinované definici a předložen pracovní skupině k projednání na neformálním setkání v Princetonu probíhající v červnu 2007 v následujícím znění:

„2. Pro účely odstavce 1, 'akt agrese' znamená použití ozbrojené síly jedním státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhého státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN, jak je vyloženo v rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) ze dne 14. prosince 1974.

Jakýkoliv z následujících činů, bez ohledu na to, zda došlo k vyhlášení války, se považuje, v souladu s rezolucí Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) ze dne 14. prosince 1974, za akt agrese: [...]“¹²³

¹²⁰ Podrobněji k tomuto tématu viz. POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. op. cit. 115, s. 565.

¹²¹ Odstavec 1 pojednává o zločinu agrese jako jednání jednotlivce, blíže viz. kap. 4.2.1.

¹²² Překlad autorky.

„For the purpose of paragraph 1, 'act of aggression' means an act referred to in [articles 1 and 3 of] United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974.“ In ICC-ASP/5/SWGCA/2/Annex, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman*. [Cit. 5.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC_ASP5_SWGCA_070116_eng.pdf.

¹²³ Překlad autorky.

„For the purpose of paragraph 1, 'act of aggression' means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in (articles 1 and 3 of) United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974.

[pod písmeny a – g následuje výčet jednání, pozn. autorky]

Citovaný návrh předsedy SWGCA zahrnuje prvky definice generické, ve výčtu konkrétních forem jednání pak můžeme spatřovat prvek specifčnosti. Ačkoli se tato podoba definice setkala s širokou podporou ze strany delegací, nadále přetrvávaly mezi státy rozpory ohledně toho, zda má být výčet jednání v ní uvedený považován za taxativní či demonstrativní. Je pravdou, že použití slovního spojení „*any of the following acts*“ (jakýkoliv z následujících činů, pozn. autorky) je považováno za dvojznačné, nevyplývá z něj zcela jasně vůle autora. Státy preferující alternativu uzavřeného, taxativního výčtu jednání se odvolávaly na princip legality a základní zásadu trestního práva „*nullum crimen sine lege*“, jež by i s ohledem na dostatečně obecnou dikci definice zůstala zachována. Aby však seznam jednání mohl být považován za taxativní, bylo by nutné z definice odstranit obecnou referenci na rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX), jež sama pojmově díky svému článku 4 vylučuje možnost vyčerpávajícího seznamu jednání. Státy podporující tuto verzi pak navrhovaly nahradit referenci obecnou za jakýsi omezený odkaz pouze na články 1 a 3 zmíněné rezoluce.

Proti tomuto názoru vystoupila skupina států, jež preferovala neuzavřený seznam jednání zakládajících odpovědnost za akt agrese. V souladu s tímto přístupem bylo potřeba nechat výčet nebezpečných jednání otevřený, a to zejména z důvodu stálého vývoje mezinárodního práva a z toho vyplývající potřeby flexibilně stíhat všechny zločince,

Any of the following act, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

- a) The invasion or attack by the armed forces of a State of a territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;
- b) Bombardment by the armed forces of a State against territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;
- c) The blockade of the ports or coast of a State by the armed forces of another State;
- d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;
- e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;
- f) The action of a State in allowing its territory, which it had placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;
- g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed forces against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.“

In ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1/Annex IV, *Non-paper submitted by the Chairman on defining the State act of aggression*. [Cit. 5.7.2010]. Dostupné z URL:

http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf.

dopouštějící se činu, jenž se svou nebezpečností vyrovná činům v definici výslovně uvedeným.

Probíhající diskuze byly dále reflektovány v revidovaném návrhu předsedy SWGCA z roku 2008¹²⁴, jehož text je považován za určité kompromisní řešení. Úvodní věta navrhovaného článku 8bis odst. 2 Římského statutu byla změněna:

„2. Pro účely odstavce 1, 'akt agrese' znamená použití ozbrojené síly jedním státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhého státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN.“¹²⁵

Došlo tedy k vypuštění výslovného odkazu na rezoluci č. 3314 (XXIX) z obecné části definice, v následující větě byla tato reference ponechána v původním znění. Bylo nadále zdůrazněno, že rezoluce má sloužit jako základ definice. K definitivnímu vyřešení nejasností ohledně toho, zda má být výčet jednání v návrhu definice považován za taxativní či demonstrativní, však nadále nedošlo. Některé delegace nadále zdůrazňovaly nutnost vykládat seznam jednání považovaných za akt agrese státu jako seznam neuzavřený. Zejména upozorňovaly na skutečnost, že i některá další jednání mohou prakticky naplňovat znaky tohoto zločinu, ač formálně do seznamu jednání nespádají. Také bylo některými státy poznamenáno, že seznam by měl obsahovat i jiné než pouze vojenské formy agrese, kupříkladu její formy ekonomické¹²⁶. Podobné návrhy ale zůstaly bez širší podpory.

b) Některé další sporné body definice aktu agrese

¹²⁴ ICC-ASP/6/SWGCA/2, *Discussion paper on the crime of aggression proded by the Chairman (revision June 2008)*. [Cit. 5.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-2_English1.pdf.

¹²⁵ Překlad autorky.

„For the purpose of paragraph 1, 'act of aggression' means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations.“

In ICC-ASP/6/SWGCA/2, *Discussion paper on the crime of aggression proded by the Chairman (revision June 2008)*. Viz. pozn. č. 125.

¹²⁶ Viz. ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 5.7.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-20-Add1-AnnexII-ENG.pdf>.

Shoda mezi delegacemi nepanovala ani ohledně toho, zda je potřeba v definici explicitně vyjádřit intenzitu jednání, resp. porušení Charty OSN, jež by zakládala odpovědnost za akt agrese. Státy, které požadovaly výslovně v textu zakotvit tzv. kvalifikátor, tedy pojem vyjadřující intenzitu jednání, uváděly za stěžejní důvod nutnost odlišit bagatelní případy od těch skutečně nebezpečných¹²⁷. Mezi návrhy zazněly pojmy jako „flagrantní“ (*flagrant*) či „zcela zjevné“ (*manifest*) porušení Charty OSN. Naopak, odpůrci začlenění takového kvalifikačního adjektiva argumentovali zejména nadbytečností takového pojmu, a to z důvodu, že již samotný Římský statut se v souladu s jeho článkem 5 odst. 1 vztahuje pouze na nejzávažnější případy, bagatelní jednání by tedy do jurisdikce Soudu ani spadat nemohla. Vzhledem k tomu, že diskuze nad touto otázkou zůstaly spíše v pozadí, státy se jimi prioritně nezabývaly, z návrhů definice předsedy SWGCA postupně podobné kvalifikátory vymizely. To však neznamená definitivní vyřešení problému, otázka zůstala nadále otevřená¹²⁸.

Bez konečného rozřešení dále zůstala otázka, zda v definici zohlednit výsledek či cíl aktu agrese. Proti příznivcům takového přístupu vystoupila silná skupina států, jež takovou podobu definice odmítala s odkazem na hrozící zúžení definice. Také shoda ohledně konkrétních cílů a výsledků, jež by měly být v definici zohledněny, by byla velmi složitě dosažitelná. Původní návrh Přípravné komise z roku 2002 zahrnoval dvě varianty takové zohlednění připouštějící, vzhledem k většinovému názoru států byl však tento přístup zamítnut.

Důležitým bodem diskutovaným v rámci ASP byla bezpochyby problematika pokusu a hrozby aktu agrese státu. Stanoviska smluvních stran se lišila ohledně toho, zda vůbec je možné akt agrese ve formě pokusu spáchat, a pokud ano, zda je nutné takové jednání do jurisdikce Soudu zahrnout. Zatímco jedni zastávali názor, že pokus není v tomto případě přípustný, protože pojmovým znakem aktu agrese je jeho dokonání, ač úspěšné či neúspěšné, druzí naopak požadovali pokrýt takové jednání dikcí Římského statutu. Snahy zahrnout do Statutu ustanovení týkající se hrozby agrese byly nadále neúspěšné¹²⁹.

¹²⁷ Srov. např. ICC-ASP/5/35, ICC-ASP/6/20/Add.1/Annex II.

¹²⁸ Srov. POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. op. cit. 115, s. 572.

¹²⁹ Podrobněji viz. tamtéž s. 574.

4.2.3 Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) a definice agrese

Již od samotného počátku vyjednávání nové podoby definice zločinu agrese mezi státy nepanovala úplná shoda o tom, jakou roli má v připravované definici hrát rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) z 14. prosince 1974¹³⁰. Tento dokument představující historicky vůbec první ucelený pokus o definování agrese, resp. aktu agrese jako jednání státu, zaujímal v diskuzích SWGCA velmi důležitou pozici, nicméně názory států se lišily ohledně toho, zda má nově připravená definice na text rezoluce výslovně odkazovat, či nikoli, popřípadě zda má odkazovat na její text jako celek, či pouze na její vybrané pasáže.

Mezi některými delegacemi převládal názor zvolit koncepci obecného odkazu na celý text rezoluce. Nejsilnějším argumentem pro tento postoj se zdála být zejména neobvyklá politická váha rezoluce. Rezoluce jistě představuje politicko-mocenský kompromis, k němuž byly státy ochotny i přes své rozdílné zájmy přistoupit, a to v jeho komplexnosti a úplnosti. I navzdory skutečnosti, že tento dokument nedisponuje obecnou závazností, je tak nutno přihlížet k jeho textu jako k důležitému výsledku zdlouhavých a rozsáhlých diplomatických vyjednávání¹³¹.

Některé jiné státy pak upřednostňovaly odkázat pouze na jednotlivá ustanovení rezoluce, konkrétně na články 1 a 3 tohoto dokumentu, jež vypočítávají jednotlivá jednání považovaná za akt agrese ze strany státu. Tento názorový přístup se opírá zejména o trestněprávní zásadu *nullum crimen sine lege*. V případě obecného odkazu na celý text rezoluce, kdy by logicky došlo i k aplikaci článku 4 rezoluce, jež nechává Radě bezpečnosti OSN prostor pro volnou úvahu ohledně kvalifikace jednotlivých aktů agrese, by hrozilo porušení tohoto obecného principu¹³².

Objevil se i třetí názor, a to začlenit text rezoluce, resp. jejich jednotlivých ustanovení, přímo do textu vznikající definice. Tak by došlo k eliminaci problémů, které jsou nastíněny ve výše zmíněných variantách.

¹³⁰ Podrobněji k obsahu této rezoluce viz. kap. 2.3.

¹³¹ Viz. např. ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf.

¹³² Viz. tamtéž.

Naopak, některé delegace požadovaly odkaz na tuto rezoluci vůbec neuvádět, a to zejména z důvodu, že se jedná o čistě politický dokument, který byl vyjednáván za naprosto odlišným účelem, jeho úkolem bylo sloužit jako interpretační pomůcka pro Radu bezpečnosti při kvalifikaci určitých jednání za akt agrese, a proto postrádá na preciznosti, která je ale pro budoucí definici nepostradatelná zejména z důvodu naplnění principu legality¹³³.

Původní návrh předsedy SWGCA předložený k projednání na obnoveném pátém zasedání ASP obsahoval generální odkaz na rezoluci č. 3314 (XXIX) jako celek¹³⁴. V průběhu diskuzí však vyvstaly mezi státy rozpory, a to konkrétně z obavy, že by tak byla umožněna aplikace článku 4 rezoluce a tím by došlo k silnému narušení požadovaného principu legality, jak již bylo zmíněno výše. Předsedův návrh byl tedy ve světle těchto diskuzí přepracován a jeho nová verze předložena delegacím na neformálním setkání v Princetonu. Nový návrh zahrnoval obecný odkaz na text rezoluce, nicméně dále pod písmeny a) až f) inkorporoval text ustanovení 1 a 3 rezoluce do samotné definice¹³⁵. Tato kompromisní podoba návrhu definice získala mezi státy podporu, stala se tak základem pro další jednání. Mezi státními delegacemi však nadále nepanovala shoda ohledně toho, zda se má reference na rezoluci OSN vztahovat k jejímu celému textu či pouze k vybraným ustanovením¹³⁶. V průběhu dalšího vyjednávání tak spatřila světlo světa nová podoba návrhu definice aktu agrese předložená předsedou SWGCA státům k projednání v průběhu roku 2008¹³⁷, představující kompromis mezi výše navrženými zněními. Revidovaný návrh sice zcela nevyřešil výše zmíněný problém, nicméně alespoň to, že došlo k odstranění odkazu na text rezoluce jako celku z obecné části definice, přičemž

¹³³ Viz. ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf.

¹³⁴ Viz. ICC-ASP/5/SWGCA/2/Annex, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC_ASP5_SWGCA_070116_eng.pdf.

¹³⁵ Text návrhu předsedy SWGCA uveřejněn v předchozí kapitole pod písm. a).

¹³⁶ Srov. např. diskuze probíhající v rámci šestého zasedání ASP In ICC-ASP/6/SWGCA/1, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression (Sixth Session of the ASP)*. [Cit. 6.7.200]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-1_English.pdf.

¹³⁷ ICC-ASP/6/SWGCA/2, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman (revision June 2008)*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-2_English1.pdf.

takový odkaz byl společně s výčtem jednotlivých jednání v druhé větě ponechán beze změny, bylo státy chápáno jako krok správným směrem¹³⁸.

Spíše technickým se jevil problém, zda samotný text rezoluce č. 3314 (XXIX) má být ve formě dodatku připojen k Římskému statutu. Mezi státy ohledně této problematiky panovala shoda. Všeobecně přijatý názor nezahrnout rezoluci do textu Statutu, a to ani ve formě dodatku, se opíral o několik argumentů. Předně, státy bylo takové řešení považováno za nadbytečné, poněvadž již samotný navrhovaný článek 8bis v sobě zahrnoval textaci rezoluce. Dále, vzhledem k odlišnostem právní formy rezoluce, přijaté Valným shromážděním jako nezávazný dokument, a Statutu, přijatého jako závazná mnohostranná smlouva, by nebylo zcela jasné, jakou pozici by vůbec takový dodatek právně vzhledem ke Statutu zastával¹³⁹.

4.2.4 Výkon jurisdikce nad zločinem agrese

Vzhledem ke zvláštní politické povaze zločinu agrese se otázka definování podmínek výkonu jurisdikce Soudu nad tímto zločinem stala jednou z nejpalčivějších a nejkontroverznějších. S ohledem na stávající dikci článku 5 odst. 2 Statutu bylo revizní konferenci vyhrazeno nejen přijetí samotné definice tohoto zločinu, nicméně také precizní stanovení podmínek výkonu jurisdikce Soudu nad ním.

Státy zastávaly rozdílná stanoviska zejména v otázce, zda je pro výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese nutná předchozí kvalifikace, zda došlo ze strany státu k aktu agrese, či ne, jiným orgánem, od Soudu odlišným. Ukázalo se sporným, zda je k takové kvalifikaci oprávněna pouze Rada bezpečnosti OSN, či zda rozhodování o této otázce může náležet i jinému orgánu, jako je například Mezinárodní soudní dvůr či Valné shromáždění OSN.

¹³⁸ Srov. ICC-ASP/6/20/Add. 1/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-2_English1.pdf.

¹³⁹ Srov. tamtéž.

Návrh Přípravné komise předložený ASP roku 2002¹⁴⁰ zahrnoval různé varianty, jež zrcadlily názorové rozdíly mezi jednotlivými státy. V prvním odstavci bylo zdůrazněno, že Soud před tím, než zahájí vyšetřování jednání podle ustanovení o zločinu agrese, je povinen se ujistit, zda Rada bezpečnosti OSN určila, že se v daném případě o akt agrese jedná. V případě, kdy Soud zjistí, že tak Rada bezpečnosti neučinila, upozorní Soud Radu urychleně na vzniklou situaci a ta bude dále postupovat v souladu s ustanoveními Charty OSN tak, že buď určí, že k aktu agrese došlo, nebo tak neučiní. Následující odstavec návrhu se pak zabýval situací, kdy Rada rozhodnutí o tom, zda se konkrétní stát aktu agrese dopustil, neučiní.

Vzhledem k četným rozporům mezi jednotlivými delegacemi ohledně postupu Soudu v případě chybějícího rozhodnutí Rady bezpečnosti o aktu agrese návrh neobsahuje pouze jedinou variantu možného řešení, naopak, uvažovaných koncepcí je zde představeno několik. Tyto mají za úkol dostatečně reflektovat rozdílné postoje států ve vztahu k této problematice. První koncepce (*Option 1*) předpokládá silnou jurisdikci Soudu, jenž je oprávněn i přes chybějící rozhodnutí Rady bezpečnosti samostatně vyšetřování zahájit a v něm pokračovat. Naopak druhá představená koncepce (*Option 2*), favorizovaná především stálými členy Rady bezpečnosti, Soudu přikazuje v takovém případě návrh na zahájení řízení zamítnout. Třetí a čtvrté z možných řešení jsou pak pokusem o kompromis – ačkoli stále pro zahájení vyšetřování Soudu přetrvává požadavek předchozího rozhodnutí orgánu od Soudu odlišného, je zde upuštěno od monopolní role Rady bezpečnosti OSN. Třetí koncepce (*Option 3*) zapojuje do postupu před zahájením řízení Valné shromáždění OSN, koncepce následující (*Option 4*) pak váže možnost zahájení vyšetřování na posudek Mezinárodního soudního dvora.¹⁴¹

¹⁴⁰ PCNICC/2002/2/Add.2., PCNICC/2002/WGCA/L.1/Add.1, *Report of the Preparatory Commission for the International Criminal Court, add.2.* [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://untreaty.un.org/cod/icc/documents/aggression/aggressiondocs.htm>.

¹⁴¹ „Where the Security Council does not make a determination as to the existence of an act of aggression by a State:

Variant (a):	or invoke article 16 of the Statute within six months from the date of notification.
Variant (b):	Remove a variant (a).
Option 1:	the Court may proceed with the case.
Option 2:	the Court shall dismiss the case.
Option 3:	the Court shall, with due regard to the provisions of Articles 12, 14 and 24 of the Charter request the General Assembly of the United Nations to make a recommendation within (12) months. In the absence of such a recommendation, the Court may proceed with the case.
Option 4:	the Court may request
Variant (a)	the General Assembly

Zmíněný návrh dostatečně reflektuje skutečnost, jak velmi se názory států ohledně této problematiky lišily. Státy upřednostňující koncepci „silného“ Soudu požadovaly umožnit zahájení vyšetřování i bez předchozího rozhodnutí Rady bezpečnosti, tedy nezávisle. Podle příznivců tohoto přístupu je třeba zvolit koncepci první (*Option 1*), a to zejména z důvodu, že MTS je instancí soudní, je proto třeba zajistit jeho nezávislost na politických rozhodnutích, jakými bezpochyby rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN jsou¹⁴². Takové politické zasahování do rozhodování Soudu by pak bylo zcela neslučitelné se základními zásadami soudního řízení, ohrožena by mohla být také práva obviněných. Navíc, jakákoli ingerence politických orgánů do řízení by mohla vážným způsobem ohrozit efektivitu Soudu¹⁴³.

Naopak, zejména stálí členové Rady bezpečnosti pak vystupovali striktně proti této variantě, favorizovali koncepci č. 2 (*Option 2*). Důvody k takovému postoji jsou jednoznačné: stálí členové odmítali omezit svůj vliv v rozhodování o aktu agrese, jenž byl vzhledem k jejich postavení a možnosti využít práva veta zcela rozhodující. Těmito státy bylo dále zdůrazněno, že podle Statutu MTS mají být všechna ustanovení týkající se zločinu agrese v souladu se zněním Charty OSN¹⁴⁴, jež právě Radu bezpečnosti opravňuje rozhodovat o dané problematice¹⁴⁵.

Vedle těchto dvou názorových skupin se mezi delegacemi vytvořila skupina další, která, ač požadovala zakotvit ve Statutu podmínku předchozí determinace aktu agrese orgánem

Variant (b)	the Security Council, acting on the vote of any nine members, to seek an advisory opinion from the International Court of Justice, in accordance with article 96 of the Charter and article 65 of the Statute of the International Court of Justice on the legal question of whether or not an act of aggression has been committed by the State concerned. The Court may proceed with the case if the International Court of Justice gives an advisory opinion that an act of aggression has been committed by the State concerned.
Option 5:	the Court may proceed if it ascertains that the International Court of Justice has made a finding in proceedings brought under Chapter II of its Statute that an act of aggression has been committed by the State concerned.“

In PCNICC/2002/WGCA/RT.1/Rev.2, *Discussion Paper proposed by the Coordinator*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/475/13/PDF/N0247513.pdf?OpenElement>.

¹⁴² Srov. např. ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf.

¹⁴³ Srov. POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. op. cit. 115, s. 577.

¹⁴⁴ V souladu s článkem 5 odst. 2 Římského statutu.

¹⁴⁵ Srov. např. ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. Viz. pozn. č. 143.

od Soudu odlišným, oprávnění určit, zda došlo k aktu agrese, svěřovala orgánům jiným, ať již Valnému shromáždění OSN či Mezinárodnímu soudnímu dvoru. Tento postoj byl opřen o argument, že v souladu s příslušnými ustanoveními Charty OSN „pravomoc Rady bezpečnosti OSN v oblasti udržování mezinárodního míru a bezpečnosti není výlučná, ale pouze primární.“¹⁴⁶ Navíc, v průběhu historie se již mezinárodní společenství také setkalo s případy, kdy buď Mezinárodní soudní dvůr nebo Valné shromáždění OSN posuzovali otázky aktu agrese, a to zcela nezávisle na pozici Rady bezpečnosti, čímž bylo dostatečně dokázáno, že i tyto orgány jsou v takových otázkách schopny zaujmout kvalifikované stanovisko¹⁴⁷.

V rámci dalších diskuzí probíhalo složité vyjednávání mající za cíl přiblížit tato velmi odlišná názorová stanoviska států. Ve světle vyjednávání došlo předsedou SWGCA k přepracování návrhu Přípravné komise z roku 2002 a předložení takto revidovaného návrhu státům na pátém obnoveném zasedání ASP¹⁴⁸. Ačkoli se text odstavce 4 návrhu, tedy prvního odstavce zabývajícího se výkonem jurisdikce nad zločinem agrese, nezměnil, určitých revizí doznal odstavec následující, vztahující se k situacím, kdy Rada bezpečnosti neučiní ohledně aktu agrese rozhodnutí, ačkoli byla o tomto Soudem informována.

První dvě naprosto odlišné koncepce, tedy koncepce „silného“ (*Option 1*) a „slabého“ (*Option 2*) Soudu, zůstaly beze změn. Následující dva body návrhu však jistých drobných modifikací doznaly. Role Valného shromáždění byla terminologicky zpřesněna – namísto „doporučení“ (*recommendation*), jenž bylo požadováno návrhem předchozím, je zde užit termín „určení“ (*determination*) jakožto nutný procesní předpoklad k zahájení řízení před Soudem. Taktéž úloha Mezinárodního soudního dvora v postupu před zahájením řízení byla v revidovaném návrhu upřesněna – namísto požadavku pouhého právního posudku ve věci je nadále v návrhu nově zakotvena podmínka, aby Mezinárodní soudní dvůr o otázce rozhodl v řádném nalézacím řízení podle kapitoly 11 jeho Statutu.¹⁴⁹

¹⁴⁶ POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. op. cit. 115, s. 576.

¹⁴⁷ Srov. např. ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. Viz. pozn. č. 143.

¹⁴⁸ Viz. ICC-ASP/5/SWGCA/2/Annex, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC ASP5 SWGCA 070116_eng.pdf.

¹⁴⁹ „Where the Security Council does not make such determination within (six) months after the date of notification,

Stanoviska států k jednotlivým variantám návrhu předsedy SWGCA se příliš nelišila od těch již výše zmíněných. Přestože mezi státy panoval konsensus ohledně primární role Rady bezpečnosti v určování aktu agrese státu, postoje delegací se značně lišily co se týče postupu v situaci, kdy Rada bezpečnosti takové určení neučiní. Některé z delegací favorizovaly možnost 1, to buď samostatně, nebo ve spojení s možnostmi 3 a/nebo 4. Příznivci prvního řešení argumentovali, že pouze tato varianta je v souladu s požadavkem nezávislosti Soudu a současně respektuje zvláštní postavení Rady bezpečnosti podle Charty OSN. Proti tomuto postoji vystupovaly státy upřednostňující možnost 2. Mezi těmito dvěma extrémy se vydělila skupina delegací, jež měla za to, že právě možnosti 3 a 4 by měly sloužit jako základ pro další jednání a vést k následnému nalezení kompromisu. Naopak některé státy v průběhu diskuzí vyjádřily obavy nad možným zainteresováním Mezinárodního soudního dvora v takovém rozhodování (*Option 4*). Důvodem byla zejména obava o ohrožení nezávislosti Soudu. Ten by se ve vztahu k zločinu agrese mohl stát hierarchicky podřízeným Mezinárodnímu soudnímu dvoru, což by bylo zjevně neslučitelné s požadavkem nezávislosti vyjádřeným v Římském statutu¹⁵⁰.

Ve snaze ulehčit vyjednávání a sblížit diametrálně rozdílné postoje států některé delegace předložily v průběhu zasedání ASP návrhy na alternativní řešení této problematiky. Jeden z takových návrhů, tzv. belgický návrh¹⁵¹, počítal se zapojením přípravného senátu Soudu (*Pre-Trial Chamber*) do řízení, jehož úlohou by bylo autorizovat vyšetřování zločinu agrese. Přípravný senát by pak ve složení šesti soudců rozhodoval kvalifikovanou většinou, zda je prokurátor oprávněn z vlastního podnětu či na podnět dotčeného státu zahájit vyšetřování, resp. v takovém vyšetřování pokračovat. Další návrh, tentokrát

-
- Option 1: the Court may proceed with the case.
 - Option 2: the Court may not proceed with the case.
 - Option 3: the Court may, with due regard to the provisions of articles 12, 14 and 24 of the Charter, request the General Assembly of the United Nations to make such a determination within (12) months. In the absence of such determination, the Court may proceed with the case.
 - Option 4: the Court may proceed if it ascertains that the International Court of Justice has made a finding in proceedings brought under Chapter II of its Statute that an act of aggression has been committed by the State concerned.“ In Tamtéž.

¹⁵⁰ Srov. ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resume_Fifth_Session.pdf.

¹⁵¹ ICC-ASP/5/SWGCA/WP.1, *Proposal presented by Belgium on the question of jurisdiction of the Court with respect to the crime of aggression*.

představený delegací Švédského království¹⁵², se soustředil na změnu článku 4 předsedova návrhu, zabývajícího se úlohou Rady bezpečnosti. Pravomoci tohoto orgánu by v souladu s předkládanou změnou byly rozšířeny na možnost „nenamítat“ vyšetřování zločinu agrese. Tato tzv. „*green light option*“ by se aplikovala v případě, kdy by Rada bezpečnosti explicitně nerozhodovala o tom, že byl akt agrese státem spáchán, tedy nebylo by zde potřeba naplnit všechny požadavky kapitoly VII Charty OSN. Takto by byla Soudu, resp. prokurátorovi, dána tzv. „zelená“ (*green light*) v postupu v dalším vyšetřování, aniž by bylo striktně požadováno rozhodnutí Rady bezpečnosti podle kapitoly VII Charty OSN.

V reakci na vývoj diskuzí byl předsedou SWGCA připraven nový návrh znění definice, jenž byl státům předložen v rámci neformálního setkání v Princetonu v červnu 2007¹⁵³. Tento vycházel ze znění návrhu předešlého, ve svém textu však reflektoval vývoj vyjednávání a jednotlivé postoje států vyjádřené v rámci pátého obnoveného zasedání ASP. Nový koncept zahrnoval jak možnou roli přípravného senátu, tak i tzv. „*green light option*“. Dále, koncepčně došlo k rozdělení ustanovení týkajících se zločinu agrese na dvě části, jež by byly samostatně vtěleny do textu Římského statutu. Článek 8bis by se tak zabýval definicí zločinu, zatímco článek 15 bis by řešil problematiku výkonu jurisdikce nad zločinem agrese.

První odstavec návrhu článku 15 bis deklaruje jurisdikci Soudu nad zločinem agrese, která má být vykonávána v souladu s článkem 13, s ohledem na ustanovení článku 15 bis. Odstavec 2 pak do koncepce zapracovává roli přípravného senátu Soudu. Následující odstavec vyjmenovává tři situace, za nichž je přípravný senát oprávněn povolit Soudu zahájit řízení: (a) jestliže tak rozhodne Rada bezpečnosti; (b) jestliže se Rada bezpečnosti rozhodne nenamítat postupu v řízení (tzv. „*green light option*“); a (c) jestliže Valné shromáždění OSN či Mezinárodní soudní dvůr určí, že v konkrétním případě byl akt agrese spáchán. V případě, že ani jeden z výše jmenovaných orgánů takové určení neučiní, je přípravný senát povinen uvědomit o žádosti prokurátora na zahájení řízení, doplněné všemi potřebnými informacemi a dokumenty týkajícími se případu, Generálního

¹⁵² ICC-ASP/5/SWGCA/WP.2, *Proposal presented by Sweden on the question of jurisdiction of the Court with respect to the crime of aggression*.

¹⁵³ ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1/Annex III, *Non-paper submitted by the Chairman on the exercise of jurisdiction*. [Cit. 9.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.coalitionfortheicc.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf.

tajemníka OSN. V případě, že ani ve lhůtě šesti měsíců od takového uvědomění nedojde k rozhodnutí orgánů podle odstavce 3 článku 15 bis, je přípravný senát oprávněn udělit Soudu k zahájení řízení potřebné povolení¹⁵⁴.

Tato přepracovaná verze neměla sloužit jako zcela nový návrh, ba naopak v souladu s upozorněním předsedy měla být považována za jakýsi souhrn alternativ, jež získaly podporu států v průběhu vyjednávání. Předseda proto nabádal zúčastněné státy k zaujetí stanoviska k jednotlivým bodům či jejich kombinacím. I přesto pak některé delegace vyjádřily svůj nesouhlas se zařazením ustanovení týkajících se přípravného senátu do textu návrhu, a to z důvodu nedostatečného konsensu států ohledně navrhované role tohoto orgánu. Dále některé ze států namítaly nepřesnou dikci článku 3 (b) týkajícího se tzv. „*green light option*“.

Všeobecnou podporu získala nová koncepce návrhu, jež rozdělila problematiku týkající se zločinu agrese do dvou samostatných článků. Dále, shoda panovala ohledně znění prvního odstavce článku 15 bis, jenž potvrzoval možnost využití tří mechanismů zahájení řízení před Soudem – zahájení řízení na základě oznámení podaného smluvní stranou Statutu, oznámení podaného Radou bezpečnosti OSN nebo na základě samostatného uvážení prokurátora Soudu. Přesto bylo státy zdůrazněno, že při aplikaci článku 13 Statutu je třeba brát stále v úvahu zvláštní povahu zločinu agrese, tento článek tak prakticky v plné šíři aplikovatelný nebude.

Souhlasné stanovisko však delegace nevyjádřily ke znění odstavců 2 a 3 návrhu, jež upravují postavení přípravného senátu ve fázi před zahájením řízení. Zatímco jedni tuto variantu vítali jako jednu z možných omezení pravomocí prokurátora, druzí namítali nebezpečí ztížení dialogu mezi Soudem a Radou bezpečnosti. Příznivci tohoto konceptu zejména obhajovali roli přípravného senátu, jenž by v řízení sloužil jako jakýsi soudní filtr doplňující soustavu brzd a protivah ve vztahu k pravomoci prokurátora samostatně rozhodnout o zahájení řízení. Přípravný senát by tak chránil nezávislost Soudu, eliminoval by čistě politická rozhodnutí prokurátora. Ve vztahu k odstavci 3 (a)

¹⁵⁴ ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1/Annex III, *Non-paper submitted by the Chairman on the exercise of jurisdiction*. [Cit. 9.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.coalitionfortheicc.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf.

zabývajícímu se situací, kdy Rada bezpečnosti o aktu agrese státu rozhodne, se taktéž stanoviska delegací odlišovala.

Souhlasně pak bylo delegacemi zdůrazněno, že rozhodnutí Rady bezpečnosti o aktu agrese by v žádném případě nemělo Soud materiálně zavazovat, protože by tak došlo k narušení principu nezávislosti Soudu, ohrožena by mohla být práva obviněných, resp. obžalovaných. Na takové rozhodnutí by se spíše mělo hledět jako na procesní předpoklad zahájení řízení, jenž by žádným způsobem neměl ovlivnit závěrečné rozhodnutí Soudu ve věci. Stejně tak ani Rada bezpečnosti není ve svém rozhodování vázána zněním Římského statutu. Oba orgány, tedy jak Soud tak Rada bezpečnosti, se ve své činnosti mají doplňovat při současném zachování nezávislosti.

Co se týká odstavce 3 (b), předseda SWGCA delegacím vysvětlil, že jeho znění je pouhým pokusem zahrnout do dikce článku 15 bis možnost zahájit řízení či v něm pokračovat i v případě, že Rada bezpečnosti rozhodnutí o aktu agrese neučiní. Podle této varianty by Rada (dala Soudu „zelenou“) řízení „nenamítala“, a to aniž by fakticky rozhodovala o tom, zda byl akt agrese spáchán či nikoli. Tato tzv. „*green light option*“ by pak podle názoru předsedy SWGCA mohla sloužit jako kompromisní varianta pro delegace, jež zastávají výrazně odlišná stanoviska v této problematice. Bohužel, navrhovaná dikce tohoto odstavce získala mezi státy jen omezenou podporu. Delegace zejména namítaly technickou nepřesnost, kdy znění odstavce 3 (b) nepočítalo s variantou, kdy by Rada měla proti řízení námitky. Existovala zde tedy obava, že by fakticky mohl Soud činit na Radu nátlak, aby svůj souhlas se zahájením řízení udělila. Dále obavy panovaly ohledně možného rozšíření pravomocí Rady. Neexistuje totiž žádný právní základ, jenž uděluje Radě pravomoc „nenamítat“ či „souhlasit“ s řízením o zločinu agrese. Některé z delegací však tuto variantu podpořily. Radě bezpečnosti by byla dána k dispozici další možnost, jak se s problematikou agrese pružněji vypořádat, podle názorů příznivců tohoto konceptu by tak mohlo dojít k urychlení činnosti tohoto orgánu. Mezi státy pak panoval většinový názor, že takové „rozhodnutí svého druhu“, jakým bezpochyby „nenamítání“ řízení je, by mělo být učiněno explicitně, pouhé mlčení Rady by nemělo v tomto případě být dostačující.

Ohledně role Valného shromáždění OSN či Mezinárodního soudního dvora existovaly mezi delegacemi nadále odlišné postoje, stejně tak tomu bylo i ve vztahu k odstavci 5 a k možné pozici přípravného senátu v této fázi řízení¹⁵⁵.

Delegace ani v průběhu 6. zasedání ASP následujícím po neformálním setkání v Princetonu zásadně svá stanoviska nezměnily¹⁵⁶. Předseda SWGCA proto pokračoval v pracích na návrhu s cílem reflektovat názory a připomínky vyjádřené státy k jeho předchozímu znění. Na obnoveném šestém zasedání ASP konajícím se v New Yorku v průběhu června roku 2008 se podařilo představit delegacím nový revidovaný návrh v následujícím znění.

„Článek 15 bis

Výkon jurisdikce ve vztahu ke zločinu agrese

1. *Soud vykonává jurisdikci ve vztahu ke zločinu agrese v souladu s článkem 13 a s ohledem na ustanovení tohoto článku.*
2. *V případě, že prokurátor usoudí, že existuje dostatečný základ k zahájení řízení ve věci zločinu agrese, nejdříve je povinen ujistit se, zda Rada bezpečnosti učinila zjištění, že akt agrese byl konkrétním státem spáchán. Prokurátor o případu uvědomí Generálního tajemníka OSN a poskytne mu všechny potřebné informace a dokumenty týkající se případu.*

Alternativa 1

3. *Chybí-li zjištění (určení) Rady bezpečnosti, prokurátor není oprávněn zahájit řízení týkající se zločinu agrese,*

Možnost 1 – ukončit odstavec.

Možnost 2 – doplnit: *jestliže Rada bezpečnosti rezolucí, přijatou v souladu s ustanoveními kapitoly VII Charty OSN, nepožádá prokurátora, aby ve vyšetřování zločinu agrese pokračoval.*

¹⁵⁵ Podrobněji k názorům delegací srov. ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1, *Informal inter-sessional meeting of the Special Working Group on the Crime of Aggression, held at the Liechtenstein Institute on Self-Determination, Woodrow Wilson School, Princeton University, United States, from 11 to 14 June 2007.* [Cit. 9.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.coalitionfortheicc.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf.

¹⁵⁶ ICC-ASP/6/SWGCA/1, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression.* [Cit. 12.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-1_English.pdf.

Alternativa 2

4. *Není-li zjištění (určení) Rady bezpečnosti učiněno ve lhůtě (šesti) měsíců, prokurátor je oprávněn zahájit řízení týkající se zločinu agrese*

Možnost 1 – ukončit odstavec.

Možnost 2 – doplnit: *za předpokladu, že přípravný senát Soudu zahájení řízení povolil v souladu s postupem podle článku 15;*

Možnost 3 – doplnit: *za předpokladu, že Valné shromáždění OSN stanovilo, že akt agrese byl konkrétním státem spáchán;*

(Možnost 4 – doplnit:) *za předpokladu, že Mezinárodní soudní dvůr stanovil, že akt agrese byl konkrétním státem spáchán.*

5. *Ustanovení týkající se výkonu jurisdikce ve vztahu k ostatním zločinům uvedeným v článku 5 nejsou zněním tohoto článku dotčena.*¹⁵⁷

¹⁵⁷ Překlad autorky.

„Article 15 bis

Exercise of jurisdiction over the crime of aggression

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, subject to the provisions of this article.
2. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.

Alternative 1

3. In the absence of such determination, the Prosecutor may not proceed with the investigation in respect of a crime of aggression,

Option 1 – end the paragraph here.

Option 2 – add: unless the Security Council has, in a resolution adopted under Chapter VII of the Charter of the United Nations, requested the Prosecutor to proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.

Alternative 2

4. Where no such determination is made within [6] months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.

Option 1 – end the paragraph here.

Option 2 – add: provided that the Pre-Trial Chamber has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15;

Option 3 – add: provided that the General Assembly has determined that an act of aggression has been committed by the State referred to in article 8 bis;

(Option 4 – add:) provided that the International Court of Justice has determined that an act of aggression has been committed by the State referred to in article 8 bis.

5. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.“

In ICC-ASP/6/SWGCA/2, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman (revision June 2008)*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-2_English1.pdf.

Tento návrh reflektoval současný stav diskuzí v rámci SWGCA, změny se oproti původnímu znění týkaly zejména dikce odstavců 4 a 5 předchozího návrhu, tedy nejkontroverznějších částí navrhovaného článku 15 bis. Nadále však návrhu zůstala původní forma, jež v sobě zahrnovala několik různých variant znění. Delegacím tak bylo umožněno podrobně se seznámit s rozdílnými postoji svých oponentů, což předseda SWGCA považoval za velmi přínosné na cestě v hledání kompromisního řešení.

První odstavec návrhu článku 15 bis získal opět mezi delegacemi všeobecnou podporu, většinového konsensu pak bylo dosaženo i ohledně znění odstavce následujícího. Zde se objevilo pouze několik návrhů a připomínek k dikci odstavce, kdy bylo státy navrženo jeho doplnění o explicitní vyjádření, že v případě, kdy Rada bezpečnosti určí, že došlo k aktu agrese, prokurátor zahájí řízení¹⁵⁸. Dále bylo znovu státy připomenuto, že již v minulosti bylo dosaženo shody ohledně toho, že jakékoli určení aktu agrese orgánem od Soudu odlišným (tedy v souladu se zněním návrhu Radou bezpečnosti OSN, Valným shromážděním OSN či Mezinárodním soudním dvorem) nebude pro potřeby individuálního trestního stíhání pro Soud závazné. Pro důležitost tohoto faktu bylo navrženo explicitně toto do textu návrhu zahrnout. Co se týká procesních alternativ vyjádřených v odstavcích 3 a 4, věnovaných postupu v situaci chybějícího rozhodnutí Rady bezpečnosti o aktu agrese, mezi delegacemi nadále panovaly signifikantní rozpory. Přesto, každá z navrhovaných alternativ získala v plénu jistou, byť omezenou podporu. Proto bylo dále rozhodnuto o ponechání všech variant v textu návrhu, všeobecně bylo odsouhlaseno, že na vyřazení jakékoliv z nich by bylo ještě příliš brzy. Mezi státy se objevil i kuriózní návrh celý článek 15 bis z diskuzí vyřadit z důvodu chybějícího požadavku na zvláštní procesní postup ve vztahu ke zločinu agrese. Tento návrh však mezi delegacemi nenalezl valnou podporu. Dále, některými státy byla vyjádřena pochybnost ohledně délky doby, uvedené v odstavci 4, po jejímž uplynutí by byl prokurátor oprávněn zahájit vyšetřování i bez předchozího rozhodnutí Rady bezpečnosti. Bylo namítáno, že 6 měsíců je příliš dlouhé období, v průběhu něž by mohlo dojít k ohrožení důkazních prostředků důležitých pro postup v řízení. Dalším návrhem předloženým státům k uvážení byl tzv. „*red light*“ návrh. V souladu s jeho textem by byla Rada bezpečnosti oprávněna definitivně zastavit (ne tedy pouze dočasně přerušit, jak je

¹⁵⁸ „If the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation.“ In ICC-ASP/6/20/Add.1, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-20-Add1-AnnexII-ENG.pdf>.

již možné podle článku 16 Statutu) již probíhající řízení, a to na základě rezoluce podle kapitoly VII Charty OSN. Oponenti upozornili na možný negativní dopad tohoto návrhu na nezávislost Soudu. Dále byla oživena diskuze ohledně tématu, zda fakticky Rada bezpečnosti má oprávnění určit, že konkrétní stát nespáchal akt agrese, či zda se její pravomoci vztahují pouze na určení, že stát akt agrese spáchal. Také, otázkou nadále zůstalo, zda by bylo vhodné takovou rezolucí Soud zavázat, a tak zcela zřetelně omezit jeho pravomoci¹⁵⁹.

Ve světle výše zmíněných návrhů, komentářů a připomínek byl předsedou návrh znovu přepracován a v revidované verzi předložen státům na následujícím sedmém zasedání ASP, jenž mělo být také finálním zasedáním SWGCA. Podoba návrhu z roku 2009 prošla jen malými změnami: do textu původního návrhu byly začleněny dva další odstavce, a to konkrétně odstavec 3 a 5. Jejich znění je následující:

„3. V případě, že Rada bezpečnosti stanoví, že akt agrese byl konkrétním státem spáchán, prokurátor zahájí řízení.

(...)

5. Soud není ve svém vlastním rozhodování vázán zjištěním, že akt agrese byl spáchán, učiněným orgánem od Soudu odlišným.

(...)“¹⁶⁰

Ohledně znění výše zmíněného „red light“ návrhu nepanovala mezi delegacemi dostatečná shoda, proto se předseda rozhodl jej do revidovaného návrhu článku 15 bis nezahrnout. Diskuze ohledně tohoto tématu však uzavřeny definitivně nebyly, v průběhu sedmého i následujícího sedmého obnoveného zasedání ASP jeho projednávání

¹⁵⁹ Srov. ICC-ASP/6/20/Add.1, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-20-Add1-AnnexII-ENG.pdf>.

¹⁶⁰ Překlad autorky.

„3. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.

(...)

5. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.

(...)“

In ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II/Apendix I, *Proposals for a provision on aggression elaborated by the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-20-Add.1-SWGCA%20English.pdf.

pokračovalo. Revidovaná podoba předsedova návrhu z února 2009¹⁶¹ byla státy na sedmém obnoveném zasedání ASP konsensem schválena, stala se tak základem pro jednání v rámci revizní konference v Kampale.

Naposledy se SWGCA sešla v červnu 2009 v rámci neformálního setkání v Princetonu. Pro tyto účely předseda připravil podrobný pracovní návrh/zprávu zahrnující jak otázky v plénu SWGCA již diskutované, tak i takové, na něž se v průběhu vyjednávání nedostalo¹⁶², jenž měl sloužit ASP jako inspirace pro další jednání v rámci následujícího osmého zasedání. Předsedův návrh zahrnoval dva dokumenty – dokument týkající se znaků zločinu agrese (*Non-paper on the Elements of the crime of aggression*¹⁶³) a dokument zabývající se výkonem jurisdikce nad zločinem agrese (*Non-paper on the conditions for the exercise of jurisdiction*). Pro účely této kapitoly dovolte autorce blíže představit obsah druhé části návrhu. Ta má podle názoru předsedy SWGCA představit delegacím sporná témata, jimž nebyla dosud věnována v plénu ASP ani v rámci SWGCA dostatečná pozornost.

Zde máme zejména na mysli tuto otázku: Má být Soud oprávněn vykonávat jurisdikci nad zločinem agrese i v případě, kdy daný stát (útočnický či napadený) nepřijal změnu (novelizaci) Římského statutu nebo v případě, kdy není jeho smluvní stranou? Bude do budoucna nutné získat souhlas státu (agresora), resp. bude nutné, aby takový stát přistoupil k novele Římského statutu, k tomu, aby bylo možno zahájit vyšetřování týkající se zločinu agrese? Nebo postačí souhlas/přistoupení státu napadeného? A bude taková podmínka nezbytná v případě, že návrh na zahájení řízení předloží Rada bezpečnosti OSN? Řešení všech těchto otázek se snaží předseda SWGCA ve své zprávě nastínit¹⁶⁴.

¹⁶¹ ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II/Appendix I, *Proposals for a provision on aggression elaborated by the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-20-Add.1-SWGCA%20English.pdf.

¹⁶² Viz. ICC-ASP/8/INF.2/Annex III, *Non-paper by the Chairman on the conditions for the exercise of jurisdiction*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf.

¹⁶³ „Elements of crimes“ je samostatný dokument sloužící Soudu k interpretaci a aplikaci článků 6, 7 a 8 Římského statutu. Tento dokument zahrnuje podrobný popis prvků skutkových podstat jednotlivých zločinů, do jisté míry tak konkretizuje a upřesňuje jejich obsah. Srov. *Elements of crimes*, General introduction. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/9CAEE830-38CF-41D6-AB0B-68E5F9082543/0/Element_of_Crimes_English.pdf.

¹⁶⁴ Srov. ICC-ASP/8/INF.2/Annex III, *Non-paper by the Chairman on the conditions for the exercise of jurisdiction*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf.

Delegace souhlasně stanovily, že v případě, kdy zahájení řízení bude iniciovat sama Rada bezpečnosti OSN, není již dále zapotřebí požadovat, aby konkrétní stát – údajný agresor s jurisdikcí Soudu nad spáchaným zločinem agrese souhlasil.

Situace je pak ale mnohem komplikovanější u zbývajících dvou mechanismů zahájení vyšetřování – a to z podnětu státu (většinou zde půjde o stát napadený, tzv. *victim State*), či z vlastního podnětu prokurátora. Zde je třeba aplikovat základní principy výkonu jurisdikce Soudu vyjádřené v článku 12 odstavci 2 Statutu, a to konkrétně princip teritoriality a princip personality. V obou případech zahájení řízení je jurisdikce Soudu založena buď na souhlasu státu, na jehož území byl zločin spáchán, či státu, jehož občan je pachatelem. V tomto kontextu je pak důležité uvědomit si, že zločin agrese je typicky spáchán na území obou dotčených států, státu útočnického, jenž typicky kombinuje princip teritoriality i personality, a státu napadeného, kde lze aplikovat princip teritoriality. Otázka, zda je pro výkon jurisdikce potřebné přistoupení útočnického státu k novelizaci Římského statutu týkající se zločinu agrese, resp. jiný způsob jednání, jenž by reflektovalo souhlas s výkonem soudní jurisdikce nad tímto zločinem, proto v případě těchto dvou mechanismů zahájení řízení logicky přichází v úvahu.

Jednou z možností, jak vyjádřit souhlas s výkonem jurisdikce Soudu s ohledem na všechna budoucí vyšetřování vztahující se ke zločinu agrese, je bezpochyby přistoupení/přijetí návrhu novelizace Statutu daným státem. Vzhledem k této problematice se delegace rozdělily do dvou názorových skupin. První z nich, tzv. „pozitivní“ skupina, považovala pro výkon jurisdikce za dostatečné, jestliže takový návrh přijme alespoň stát napadený (*victim State*). V souvislosti s článkem 121 odst. 5 Statutu (při „pozitivním“ chápání jeho druhé věty) by pak bylo možné založit jurisdikci Soudu pouze na principu teritoriality, souhlasu útočnického státu (*aggressor State*) by pak podle této koncepce nebylo potřeba. Hlavním argumentem příznivců této varianty byl zejména princip rovnosti, stěžejní princip trestního práva. V souladu s ním je nutné nakládat se zločinci obdobně, bez ohledu na to, zda státy, jejichž jsou občany, či na jejichž území zločin spáchali, jsou smluvními stranami Statutu, či zda přijaly jeho novelizaci. Dále bylo namítáno, že v případě, že by stíhání zločinu agrese záviselo na souhlasu útočnického státu, mezinárodní trestní právo by nadále neplnilo všechny své funkce, nepůsobilo by na potenciální pachatele svým odstrašujícím účinkem. Hlavním důvodem zřízení MTS byla nutnost stíhat a trestat zločiny, jež svou závažností znepokojují mezinárodní společenství

jako celek. V případě, že by bylo stíhání takových zločinů podmíněno souhlasem státu, jenž v konkrétním případě nese vinu, resp. jehož vysocí političtí představitelé jsou za tyto zločiny odpovědní, existence MTS by zcela postrádala smysl¹⁶⁵.

Naopak, oponenti této myšlenky, tzv. „negativní“ skupina, pro výkon jurisdikce striktně požadovala přistoupení útočnického státu k novele Statutu, resp. ke Statutu jako takovému¹⁶⁶. Argumentem stoupců této koncepce pak byl zejména jeden ze základních principů mezinárodního práva, podle něhož povinnosti z mezinárodní smlouvy, jakou Římský statut bezesporu je, vznikají pouze těm subjektům, které jsou jejími stranami. Bylo nanejvýš zřetelné, že nalézt mezi delegacemi konsensus ohledně této otázky bude velmi problematické. Byla proto navržena třetí, do jisté míry kompromisní varianta: pro výkon jurisdikce nad zločinem agrese bude nutné, aby oba státy, tedy jak útočnický, tak napadený stát přijaly novelizaci Statutu. Značně by se tak sice zvýšila laťka pro formální požadavky pro výkon jurisdikce, naopak by bylo ale Soudu umožněno plně vyšetřit jednání obou zainteresovaných států. Navíc, tato varianta by mnohem více odpovídala principu reciprocit. Přesto, takový koncept nedosáhl mezi státy valné podpory. Předně, bylo namítáno, že není v souladu s textem Statutu ani s jeho účelem, jenž se primárně zaměřuje na stíhání mezinárodních zločinů, ne na regulaci vzájemných povinností a vztahů mezi státy¹⁶⁷.

V rámci SWCA zazněly také další návrhy, jak by bylo možno zajistit souhlas útočnického státu s výkonem jurisdikce nad zločinem agrese, a to bez ohledu na to, zda tento stát novelizaci Římského statutu přijal či nikoli. Prvním navrhovaným mechanismem je tzv. „opt-in“ deklarace učiněná útočnickým státem. Na základě takového aktu by útočnický stát jednorázově vyjádřil souhlas se stíháním zločinu agrese, pro budoucí případy by však stát Statutem vázán nadále nebyl, pro každý další případ by tak bylo potřeba učinit deklaraci novou. Některé z delegací favorizujících tento koncept dokonce požadovaly

¹⁶⁵ Viz. . ICC-ASP/8/INF.2, *Informal inter-sessional meeting on the Crime of Aggression, hosted by the Liechtenstein Institute of Self-Determination, Woodrow Wilson School, at the Princeton Club, New York, from 8 to 10 June 2009*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf.

¹⁶⁶ Viz. ICC-ASP/8/INF.2/Annex III, *Non-paper by the Chairman on the conditions for the exercise of jurisdiction*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf.

¹⁶⁷ Viz. . ICC-ASP/8/INF.2, *Informal inter-sessional meeting on the Crime of Aggression, hosted by the Liechtenstein Institute of Self-Determination, Woodrow Wilson School, at the Princeton Club, New York, from 8 to 10 June 2009*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf.

kombinovanou formu výše zmíněných mechanismů – tedy přistoupení útočnického státu k novele Statutu a v konkrétních případech „opt-in“ deklaraci. Takový přístup by podle jeho příznivců zaručil, že žádný stát, ať je smluvní stranou Statutu či nikoli, nebude nikdy podléhat jurisdikci Soudu ve vztahu k zločinu agrese proti jeho vůli. Namísto „opt-in“ deklarace bylo dále navrhováno umožnit státům učinit tzv. „opt-out“ deklaraci. V konkrétním případě by tak stát, ačkoli sám je stranou Římského statutu a přijal jeho změny týkající se zločinu agrese, mohl vyloučit jurisdikci Soudu nad zločinem agrese. Oba výše navrhované koncepty mají sloužit k ochraně státní suverenity, zamezit zneužívání pravomocí prokurátora vzhledem k možnosti zahájení vyšetřování a současně předejít politicky motivovaným návrhům států na zahájení řízení před Soudem¹⁶⁸.

Kromě výše zmíněné problematiky předsedův návrh znovu stručně nastínil stav diskuzí týkajících se role přípravného senátu Soudu, Valného shromáždění OSN či Mezinárodního soudního dvora jakožto možných tzv. „jurisdikčních filtrů“¹⁶⁹.

¹⁶⁸ Viz. tamtéž.

¹⁶⁹ Viz. ICC-ASP/8/INF.2/Annex III, *Non-paper by the Chairman on the conditions for the exercise of jurisdiction*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf.

5 REVIZNÍ KONFERENCE V KAMPALÉ A JEJÍ VÝZNAM

Článek 123 Římského statutu počítá s jeho revizí, jež má být uskutečněna na revizní konferenci svolané Generálním tajemníkem OSN sedm let od vstupu Statutu v platnost. Účel revize je nabíledni: vzhledem k tomu, že Soud, jakožto stálý soudní orgán, je institucí svého druhu, jež nemá na poli mezinárodního soudnictví obdoby, je nutné bedlivě sledovat jeho fungování a postup řízení, aby bylo umožněno „vyladit“ diskrepance, popř. poupravit určitá ustanovení, jež se v průběhu jeho fungování ukázala nepraktickými či nefunkčními. Navíc, v souladu s dikcí prvního odstavce článku 123 Statutu se „(...) tato revize může mimo jiné týkat výčtu zločinů obsaženého v čl. 5.“¹⁷⁰

Přestože první revizní konference se měla konat již v průběhu roku 2009, vzhledem k šíři problematiky vztahující se k definici zločinu agrese a výkonu jurisdikce nad ním bylo státy navrženo posunout předpokládané datum konání o jeden rok. 12-ti denní revizní konference byla zahájena 31. května a slavnostně zakončena dne 11. června 2010. Jako místo jejího konání bylo vybráno ugandské hlavní město Kampala.

Konference se zúčastnili zástupci více než 90-ti států světa v celkovém počtu 4 600 delegátů. Diskuze byly otevřeny i pro nesmluvní strany Statutu. Českou republiku v Kampale zastupovala tříčlenná delegace v čele s JUDr. Margitou Fuchsovou, mimořádnou a zplnomocněnou velvyslankyní ČR v Keňské republice. Dalšími členy delegace pak byli JUDr. Renáta Klečková, pracovnice ministerstva zahraničních věcí ČR, a JUDr. Petr Válek, LL.M., člen Stálé mise ČR při OSN v New Yorku¹⁷¹. Cílem konference bylo jednak hodnotit fungování MTS v průběhu prvních osmi let jeho existence a jednak dohodnout určité změny jeho Statutu. Tyto změny se týkají tří hlavních bodů: Zaprvé, bylo navrženo rozšířit skutkovou podstatu válečných zločinů spáchaných mimo mezinárodní ozbrojený konflikt o zákaz použití jedů, plynů a určitých typů střel; zadruhé, k diskusi byl předložen návrh na odstranění článku 124 Statutu, jenž státům umožňuje vyvázat se z jurisdikce Soudu vzhledem k válečným zločinům; a konečně zatřetí, úkolem revizní konference bylo nalézt konsensus ohledně obecně přijatelné

¹⁷⁰ Článek 123 odst. 1 věta druhá Římského statutu.

¹⁷¹ Viz. Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2010, č. 393. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web_file/uv100524.0393.doc/\\$File/uv100524.0393.doc](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web_file/uv100524.0393.doc/$File/uv100524.0393.doc)

definice zločinu agrese. S ohledem na tématické zaměření této práce bude dále pozornost věnována poslednímu bodu, a tedy přijímání definice zločinu agrese a mechanismu výkonu jurisdikce nad tímto zločinem.

5.1 Návrh SWGCA a vývoj diskuzí v rámci konference

Jak již bylo zmíněno v předchozí kapitole, výstupem Zvláštní pracovní skupiny (SWGCA), jejímž úkolem bylo nalézt delegacemi přijatelný kompromis a předložit ASP návrh definice zločinu agrese včetně mechanismu výkonu jurisdikce nad ním, byl dokument z února roku 2009 navržený předsedou SWGCA Christianem Wenaweserem (tzv. revidovaný diskusní návrh, dále jen „návrh“). Návrh byl rozdělen do pěti bodů¹⁷²:

1. Zrušení druhého odstavce článku 5 Statutu.

[Původní znění druhého odstavce článku 5 Statutu¹⁷³ se stane přijetím změny Statutu týkající se zločinu agrese obsoletním.]

2. Navrhované znění článku 8 bis, tedy samotná definice zločinu agrese a aktu agrese.

[Článek 8 bis definuje zločin agrese jakožto jednání jednotlivce a akt agrese jakožto jednání státu. Blíže se této problematice věnuje kapitola 4.2.1. a 4.2.2. této práce. Chronologicky bude zařazen za články 6, 7 a 8, jež jsou věnovány skutkovým podstatám jednotlivých zločinů spadajících do jurisdikce Soudu.]

3. Navrhované znění článku 15 bis, týkající se výkonu jurisdikce Soudu ve vztahu k zločinu agrese.

¹⁷² ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II/Apendix I, *Proposals for a provision on aggression elaborated by the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-20-Add.1-SWGCA%20English.pdf.

Oficiální český překlad není k dispozici, originální znění bude uveřejněno v příloze č.2. Protože jednotlivé body návrhu byly již diskutovány blíže v předchozí kapitole, autorka zde poskytuje pouze orientační náhled na strukturu dokumentu. Poznámky autorky k vysvětlení jednotlivých bodů jsou pro přehlednost uvedeny v hranatých závorkách přímo ve struktuře návrhu.

¹⁷³ Článek 5 odst. 2 Římského statutu: „Jurisdikci nad zločinem agrese bude Soud vykonávat poté, kdy bude v souladu s článkem 121 a 123 přijato ustanovení definující tento zločin a stanovující podmínky, za nichž může Soud vykonávat jurisdikci ve vztahu k tomuto zločinu. Toto ustanovení bude slučitelné s příslušnými ustanoveními Charty Organizace spojených národů.“

[Tato část návrhu je věnována podmínkám výkonu soudní jurisdikce ve vztahu k zločinu agrese. Protože se nepodařilo mezi delegacemi dosáhnout jednoznačného konsensu ohledně připravovaného článku 15 bis, předseda zapracoval do jeho textu různé varianty, jimž byla v průběhu vyjednávání vyjádřena určitá podpora mezi státy. Jak již bylo podrobněji elaborováno v předchozí kapitole, zásadní otázkou, na niž státy nedokázaly nalézt jednotnou odpověď, bylo postavení Rady bezpečnosti OSN ve vztahu k soudnímu řízení, týkajícímu se zločinu agrese.]

4. Novela znění článku 25, doplnění o nový odstavec 3 bis.

[Text navrhovaného odstavce 3 bis článku 25 Statutu reflektuje zvláštní povahu zločinu agrese. Zločin agrese je tzv. vůdcovským zločinem (*leadership crime*), proto může být spáchán pouze osobami ve zvláštním postavení, které mohou efektivně vykonávat kontrolu či řídit politické či vojenské jednání konkrétního státu. Již ze samotné povahy tohoto zločinu tedy *a contrario* vyplývá, že osoby bez takového postavení zločin agrese pojmově spáchat nemohou. Přesto delegace vyjádřily podporu pro explicitní zakotvení tohoto zvláštního znaku skutkové podstaty do textu Statutu, a to zřejmě proto, aby do budoucna byly eliminovány diskuse o možné aplikaci ustanovení týkajících se tohoto zločinu i na osoby bez zvláštního postavení.]

5. Změna prvního odstavce článku 9, týkající se Znaků skutkových podstat jakožto pomocného dokumentu k interpretaci a aplikaci článků 6, 7 a 8 Statutu.

[Pátý bod návrhu je pouhou technickou změnou textu Statutu. Do díkce prvního odstavce článku 9 bude třeba pro úplnost začlenit i odkaz na článek 8 bis věnovaný zločinu agrese.]

Pro projednání problematiky týkající se zločinu agrese byla v rámci revizní konference zřízena Pracovní skupina pro zločin agrese (*Working Group on the Crime of Aggression*, dále jen „WGCA“), v jejímž čele usedl H.R.H. Prince Zeid Ra'ad Zeid Al-Hussein. V období od 1. do 9. června WGCA zasedala celkem osmkrát. Základem pro diskuse v rámci WGCA byly dva dokumenty, předložené jejím předsedou, a to konkrétně konferenční pracovní návrh týkající se zločinu agrese (*Conference Room Paper on the*

Crime of Aggression, dále jen „návrh“¹⁷⁴ a návrh zabývající se dalšími elementy vztahujícími se k tomuto zločinu (*Non-paper by the Chair: Further elements for a solution on the Crime of Aggression*)¹⁷⁵. První z výše zmíněných návrhů je bezpochyby tím důležitějším, zahrnuje totiž návrh rezoluce, jež má být Shromážděním smluvních stran na konferenci přijata, a to včetně jejího dodatku obsahujícího samotné znění definice zločinu agrese a podmínek výkonu jurisdikce ve vztahu k němu.

Předseda WGCA při prvním setkání skupiny představil delegacím dva výše zmíněné dokumenty a současně připomněl stávající situaci s ohledem na zločin agrese – zatímco ohledně samotné definice zločinu se v průběhu dlouhých vyjednávání podařilo státům dosáhnout konsensu, názory na mechanismus výkonu jurisdikce se nadále signifikantně odlišovaly. Předseda proto vyzval jednotlivé delegace, aby dále soustředily svou pozornost zejména k této problematice. Delegace na konferenci vyjádřily vůli postavit se otevřeně k možnému kompromisnímu řešení.

První problematický okruh diskutovaný v rámci WGCA se týkal procedury vstupu přijatých změn Statutu v platnost. Jak již bylo nastíněno v předchozí kapitole, státy zůstaly rozděleny do dvou názorových skupin – skupiny „pozitivní“ a skupiny „negativní“. Zatímco první ze zmíněných pro výkon jurisdikce nepovažovala za nutné přistoupení útočnického státu k Statutu, skupina druhá zaujímala opačné stanovisko (v případě, že je řízení zahájeno na základě návrhu jiného státu, či z vlastní iniciativy prokurátora). Přestože některé z delegací představily plénu určitá kompromisní řešení, ohledně této problematiky nebylo v průběhu diskusí dosaženo uspokojivého konsensu a jednání byla v rámci WGCA ukončena bez valného úspěchu.

Diskuse dále pokračovala ohledně navrhovaného znění článku 15 bis, týkajícího se podmínek výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese. Pro přetrvávající neshody mezi státy ohledně tzv. „jurisdikčních filtrů“ předseda WGCA zvolil novou koncepci návrhu. Namísto jediného článku 15 bis navrhl rozdělit problematiku výkonu jurisdikce nad zločinem agrese do článků dvou – 15 bis, jenž se zabývá situací, kdy je soudní řízení

¹⁷⁴ RC/WGCA/1/Rev.2, *Conference Room Paper on the Crime of Aggression*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-WGCA-1-Rev.2-ENG.pdf.

¹⁷⁵ RC/WGCA/2, *Non-Paper by the Chair: Further elements for a solution on the Crime of Aggression*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-WGCA-2-ENG.pdf.

zahájeno na návrh státu či z podnětu samotného prokurátora; a 15 ter, který bude aplikovatelný v případě návrhu Rady bezpečnosti OSN na zahájení řízení.

Předsedův návrh směřoval pozornost také k navrhovaným změnám dokumentu Znaky skutkových podstat zločinů (*Elements of Crimes*), ohledně nichž mezi delegacemi panoval konsensus. Dále diskutována byla problematika účinnosti přijatých změn. Státy vyjádřily podporu myšlence odložit účinnost (aplikovatelnost) ustanovení týkajících se výkonu jurisdikce ve vztahu k zločinu agrese, o konkrétním časovém údaji však mezi delegacemi nepanovala shoda.

5.2 Změny Římského statutu týkající se zločinu agrese přijaté na konferenci v Kampale

Po dlouhých a diplomaticky náročných jednáních v rámci revizní konference byl i přes odlišné postoje států nalezen ohledně otázek týkajících se zločinu agrese konsensus. Ačkoli se jedná o řešení kompromisní, představuje jistě důležitý krok vstříc upevnění mezinárodní spolupráce v oblasti mezinárodního trestního práva. Není překvapením, že se státy dohodly na finálním znění definice zločinu agrese. Ta nicméně dostávala své obrysy již v průběhu vyjednávání z rámci SWGCA. Tím spíše, s ohledem na vývoj situace před i během samotné konference, je však udivující, že se delegace dokázaly shodnout na znění ustanovení týkajících se podmínek výkonu jurisdikce Soudu ve vztahu k zločinu agrese.

Změny Římského statutu týkající se zločinu agrese byly přijaty Shromážděním smluvních stran (ASP) ve formě rezoluce č. RC/Res.6 dne 11. června 2010¹⁷⁶, a to konsensem. Součástí rezoluce jsou tři přílohy: první z nich (*Annex I*) obsahuje samotnou definici zločinu agrese a podmínky výkonu jurisdikce ve vztahu k němu, druhá (*Annex II*) je věnována změnám dokumentu Znaky skutkových podstat zločinů (*Elements of Crimes*) a konečně třetí (*Annex III*) zahrnuje interpretační pravidla vztahující se ke zločinu agrese.

V textu samotné rezoluce je mimo jiné vyjádřeno rozhodnutí ASP přijmout změny Římského statutu, jež jsou součástí první přílohy. Tyto změny budou nadále podléhat

¹⁷⁶ RC/Res.6, *The Crime of Aggression*. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf

ratifikaci nebo přijetí jednotlivými státy, a to v souladu se zněním článku 121 odstavce 5 Statutu. Přesto, i před takovou ratifikací či přijetím změn může konkrétní stát uložit u Soudu deklaráci vyjadřující *ad hoc* souhlas se stíháním zločinu agrese v souladu v článkem 15 bis Statutu.

Pro účely této práce je stěžejním dokumentem právě první příloha rezoluce č. RC/Res.6, dovoďte zde proto autorce stručně představit její obsah¹⁷⁷.

1. Došlo ke zrušení obsoletního odstavce 2 článku 5 Statutu.
2. Za stávající článek 8 Statutu byl vložen článek **8 bis**, který se zabývá samotnou definicí zločinu agrese. První odstavec článku 8 bis definuje zločin agrese jakožto jednání jednotlivce, odstavec následující pak vymezuje akt agrese jakožto jednání státu. Akt agrese státu je vyjádřen pomocí definice, jež v sobě kombinuje prvky definice generické, přejaté ze Statutu Norimberského tribunálu, a definice specifické, jež má svůj původ v rezoluci Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) z roku 1974¹⁷⁸.

¹⁷⁷ Oficiální znění dokumentu je uveřejněno v příloze č. 3.

¹⁷⁸ Vzhledem k tomu, že dosud neexistuje plný oficiální překlad uceleného textu rezoluce ani jejích příloh, autorka si dovolila uvést překlad vlastní, inspirovaný zejména dokumentem Informace o průběhu a výsledcích revizní konference Římského statutu Mezinárodního trestního soudu předloženým vládě České republiky na jejím jednání dne 28.7.2010 pod č.j. 766/10:

Článek 8 bis

Zločin agrese

1. Pro účely tohoto Statutu, „zločin agrese“ znamená plánování, přípravu, zahájení nebo provedení útočného činu, která svým charakterem, závažností a rozsahem zakládá zjevné porušení Charty OSN a to osobou, která je v postavení, které jí umožňuje efektivně vykonávat kontrolu nad státem nebo řídit jeho politické nebo vojenské akce.
2. Pro účely odstavce 1, „akt agrese“ znamená použití ozbrojené síly jedním státem proti svrchovanosti, územní celistvosti nebo politické nezávislosti druhého státu nebo jakýmkoli jiným způsobem neslučitelným s Chartou OSN.
Kterýkoliv z následujících činů, bez ohledu na to, zda došlo k vyhlášení války, je považován, v souladu s rezolucí Valného shromáždění OSN č. 331 (XXIX) ze dne 14. prosince 1974, za akt agrese:
 - a) Invaze či útok ozbrojených sil jednoho státu na území jiného státu nebo vojenská okupace, jakkoli dočasná, která je výsledkem takové invaze či útoku, nebo násilné zabránění území státu nebo jeho části;
 - b) Ostřelování území jednoho státu ozbrojenými jednotkami státu jiného, nebo použití jakýchkoli zbraní státem proti území jiného státu;
 - c) Blokáda přístavů nebo pobřeží jednoho státu ozbrojenými jednotkami státu jiného;
 - d) Ozbrojený útok jednoho státu na pevninské jednotky, námořní jednotky či vojenské letectvo nebo loďstvo či letku jiného státu;
 - e) Použití ozbrojených sil jednoho státu, které se nacházejí na území státu jiného na základě dohody s tímto státem, v rozporu s podmínkami stanovenými v takové dohodě, nebo jakékoli prodlužování jejich účasti na území tohoto státu po lhůtě stanovené v dohodě;
 - f) Jednání státu spočívající v poskytnutí svého území k dispozici jinému státu k tomu, aby bylo užito tímto jiným státem k páčání zločinů agrese proti třetímu státu;

3. Za stávající článek 15 byl vložen článek **15 bis**, jenž je věnován podmínkám výkonu jurisdikce ve vztahu k zločinu agrese, a to konkrétně v případě, kdy je stíhání před Soudem zahájeno na základě oznámení smluvní strany Statutu či z vlastní iniciativy prokurátora (*proprio motu*). Jak vyplývá již z vývoje vyjednávání před samotnou konferencí, problematika vtělená do článku 15 bis byla delegacemi vnímána velmi kontroverzně, vyjednávání definitivního znění článku proto bylo velmi zdouhavé a složité. Prokurátor je před samotným zahájením řízení povinen zjistit, zda Rada bezpečnosti kvalifikovala příslušné jednání státu jako akt agrese podle článku 39 Charty OSN. Jestliže tak Rada ani do šesti měsíců od notifikace případu Generálnímu tajemníkovi OSN neučiní, prokurátor je oprávněn zahájit řízení, pokud obdrží povolení od přípravného senátu MTS. Podle tohoto článku jsou však z jurisdikce Soudu vyloučeni státní příslušníci nesmluvních stran Statutu, stejně tak jako zločiny agrese spáchané na území takového státu. Státům je podle tohoto článku taktéž umožněno učinit tzv. „*opt-out*“ deklaraci, jež má za následek vyloučení jurisdikce Soudu ve vztahu k zločinu agrese vůči takovému státu¹⁷⁹.

g) Vyslání ozbrojených skupin, zvláštních jednotek či žoldnéřů státem či jménem státu, kteří provádějí ozbrojené útoky, jež se svou závažností vyrovnají výše jmenovaným jednáním, proti jinému státu, nebo se jinak v takových útocích podstatně zapojují.

¹⁷⁹ **Článek 15 bis**

**Výkon jurisdikce ve vztahu k zločinu agrese
(Oznámení smluvní strany, *proprio motu*)**

1. Soud vykonává jurisdikci ve vztahu ke zločinu agrese v souladu s článkem 13, odstavci (a) a (c), a to s ohledem na ustanovení tohoto článku.
2. Soud vykonává jurisdikci pouze nad zločiny agrese spáchanými nejdříve jeden rok od ratifikace či přijetí změn Římského statutu třiceti smluvními stranami.
3. Soud může vykonávat jurisdikci ve vztahu k zločinu agrese podle ustanovení tohoto článku, pouze pokud smluvní strany takto rozhodnou po 1. lednu 2017, a to většinou potřebnou k přijetí změn Statutu.
4. Soud, v souladu s článkem 12, vykonává jurisdikci ve vztahu k zločinu agrese, který vyplývá z aktu agrese spáchaného smluvní stranou, za podmínky, že tato smluvní strana deklarací uloženou u tajemníka předem nevyloučila jurisdikci Soudu ve vztahu k tomuto zločinu. Takovou deklaraci je možno smluvní stranou kdykoli odvolat. V průběhu tří let smluvní strana takovou deklaraci opětovně projedná.
5. Soud nevykonává jurisdikci ve vztahu k zločinu agrese, jenž byl spáchán státními příslušníky či na území státu, jenž není smluvní stranou Statutu.
6. Jestliže prokurátor dospěje k názoru, že existuje podstatný důvod domnívat se, že byl zločin agrese spáchán, prověří, zda Rada bezpečnosti rozhodla o spáchání aktu agrese dotyčným státem. Prokurátor informuje Generálního tajemníka OSN o zahájení vyšetřování a poskytne mu všechny relevantní informace a dokumenty.
7. Jestliže Rada bezpečnosti rozhodla o spáchání aktu agrese dotyčným státem, prokurátor zahájí vyšetřování zločinu agrese.
8. Jestliže Rada bezpečnosti ve lhůtě šesti měsíců od prokurátorovy notifikace příslušné situace Generálnímu tajemníkovi OSN o aktu agrese státu nerozhodla, prokurátor zahájí vyšetřování za

4. Následující změnou je doplnění textu Statutu o článek **15 ter**. Text tohoto článku navazuje na článek 15 bis, taktéž je věnován podmínkám výkonu jurisdikce Soudu ve vztahu k zločinu agrese, tentokrát se však zabývá situací, kdy k zahájení řízení před Soudem dojde na základě oznámení Rady bezpečnosti OSN. Narozdíl od článku 15 bis zde při vyjednávání textu nedošlo k důležitějším rozporům mezi jednotlivými delegacemi¹⁸⁰.
5. Za odstavec 3 článku 25 byl nově vložen odstavec **3 bis**, jenž do textu Statutu zapracovává tzv. „vůdcovskou klauzuli“, a tím reaguje na zvláštní povahu zločinu agrese¹⁸¹.
6. Šestým bodem došlo k pouhému technickému zapracování odkazu na nový článek 8 bis do textu článku 9 odstavce 1 Statutu.
7. V posledním bodě přílohy č. 1 je obsažena novelizace článku 20, odstavce 3, týkajícího se principu *ne bis in idem*, a to doplněním textu odstavce o odkaz na nově vzniklý článek 8 bis. Stejně jako v předchozím případě, i zde jde o pouhou technikalii.

- - -

podmínky, že zahájení vyšetřování schválí přípravný senát Soudu a Rada bezpečnosti nevyužije své pravomoci rozhodnout podle článku 16 Statutu.

9. Rozhodnutí týkající se aktu agrese, učiněné orgánem od Soudu odlišným, není pro rozhodování Soudu ve věci samé podle tohoto Statutu nijak závazné.
10. Ustanovení týkající se výkonu jurisdikce ve vztahu k ostatním zločinům uvedeným v článku 5 nejsou zněním tohoto článku dotčena.

¹⁸⁰ **Článek 15 ter**

**Výkon jurisdikce ve vztahu k zločinu agrese
(oznámení Rady bezpečnosti)**

1. Soud vykonává jurisdikci ve vztahu ke zločinu agrese v souladu s článkem 13, odstavci (b), a to s ohledem na ustanovení tohoto článku.
2. Soud vykonává jurisdikci pouze nad zločiny agrese spáchanými nejdříve jeden rok od ratifikace či přijetí změn Římského statutu třiceti smluvními stranami.
3. Soud může vykonávat jurisdikci ve vztahu k zločinu agrese podle ustanovení tohoto článku, pouze pokud smluvní strany takto rozhodnou po 1. lednu 2017, a to většinou potřebnou k přijetí změn Statutu.
4. Rozhodnutí týkající se aktu agrese, učiněné orgánem od Soudu odlišným, není pro rozhodování Soudu ve věci samé podle tohoto Statutu nijak závazné.
5. Ustanovení týkající se výkonu jurisdikce ve vztahu k ostatním zločinům uvedeným v článku 5 nejsou zněním tohoto článku dotčena.

¹⁸¹ **3 bis** Ustanovení týkající se zločinu agrese se vztahují pouze na osoby ve vůdcovské pozici, jež mohou efektivně vykonávat kontrolu nebo řídit politické či vojenské jednání státu.

Zatímco znění prvního, druhého, pátého, šestého a sedmého bodu přílohy rezoluce zůstalo vzhledem k původním diskutovanému návrhu beze změn, určitých modifikací dostaly následující dva body, zabývající se podmínkami pro výkon jurisdikce nad zločinem agrese. Jak již bylo zmíněno výše, došlo k rozdělení této problematiky do dvou článků, a to do článku 15 bis a 15 ter. Článek 15 bis, aplikovatelný v případě zahájení řízení na návrh státu či z podnětu prokurátora, pak dále ve svém čtvrtém odstavci dává útočnickému státu možnost formou deklarace vyloučit výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese. Taková deklarace má být státem v průběhu tří let znovu projednána a je dána možnost kdykoli ji státem odvolat. Velmi důležitou roli zde také hraje odstavec pátý, jenž explicitně vylučuje jurisdikci Soudu ve vztahu k nesmluvním stranám Statutu. Dané pravidlo se neuplatní v situaci, kdy o prošetření požádá Rada bezpečnosti OSN na základě Kapitoly VII Charty OSN. Otázka tzv. „jurisdikčních filtrů“ nalezla své řešení v odstavci osmém článku 15 bis. Zde byly státy dohodnuto, že v případě chybějícího rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN ohledně aktu agrese spáchaného státem ve lhůtě 6 měsíců, může prokurátor sám zahájit řízení pouze za podmínky, že přípravný senát (*Pre-Trial Division*) takové jednání autorizuje a Rada bezpečnosti OSN neučiní jiné rozhodnutí v souladu s článkem 16 Statutu. Toto řešení představuje kompromis mezi dříve diskutovanými variantami v rámci SWGCA a později WGCA. Do obou zmíněných článků byla dále vtělena ustanovení týkající se odkladu výkonu jurisdikce ve vztahu k zločinu agrese (o této problematice viz. dále).

Článek 15 ter pak neobsahuje, kromě zmíněných odstavců věnovaných odkladu výkonu jurisdikce, žádná zvláštní ustanovení, která by již dříve nebyla součástí předchozího předsedova návrhu.

Je třeba ale podotknout, že i přes jistý úspěch nelze považovat vítězství mezinárodní justice nad neomezenou suverenitou států za absolutní a definitivní. Ačkoli článek 8 bis - definice agrese - byl státy přijat bez větších problémů, jurisdikci nad tímto zločinem bude Soud oprávněn vykonávat v souladu s články 15 bis a 15 ter až po splnění tří kumulativních podmínek: zaprvé, nejdříve po 1. lednu 2017, kdy budou státy o znění těchto článků znova v rámci ASP hlasovat; zadruhé, v případě, že v tomto hlasování bude dosaženo konsensu, nebo dojde ke schválení změn nejméně dvěma třetinami přítomných smluvních stran; a zatřetí, uplyne-li nejméně 1 rok od okamžiku uložení 30 ratifikačních

listin či listin o přístupu. Dále, změna Římského statutu vstoupí pro konkrétní stát v platnost v souladu s článkem 121 odst. 5 Statutu 1 rok poté, kdy uloží ratifikační listinu nebo listinu o přístupu.

Přestože tedy samotná definice zločinu agrese již existuje, je nadále nejasné, kdy a zda vůbec bude možno zločin agrese před MTS stíhat.

5.3 Význam revizní konference a rezoluce č. RC/Res.6

Je bezpochyby nesmírným úspěchem, že se po bezmála půlstoletí podařilo na mezinárodní úrovni nalézt uspokojivé znění definice zločinu agrese. To jistě svědčí o vzrůstající snaze států v této oblasti spolupracovat k dopadení mezinárodně nebezpečných pachatelů. Na konferenci bylo znovu zdůrazněno, jak důležitou roli hraje právě zločin agrese mezi ostatními zločiny podle mezinárodního práva, jedná se o nejzávažnější a nejnebezpečnější formu nezákonného použití síly, jenž je zcela v rozporu se závazky států podle Charty OSN¹⁸². Přijetí jeho závazné definice je proto nutno považovat za výrazný krok kupředu ve vývoji nejen mezinárodního trestního soudnictví, ale také mezinárodního práva v celé jeho šíři. Vzhledem k tomu, že i přes naprosto odlišná stanoviska států k této problematice, bylo v průběhu rozsáhlých diskusí dosaženo přijatelného kompromisu, můžeme zde jistě mluvit o vzrůstající snaze států spolupracovat na mezinárodní úrovni.

Přesto, optimismus předchozího odstavce je třeba brát s rozvahou. I když samotná definice již spatřila světlo světa, fakt, že výkon jurisdikce Soudu nad zločinem agrese je nadále podle odstavců 2 a 3 článku 15 bis, resp. 15 ter sistován, dává vzniknout obavám, zda taková definice zcela nepostrádá svůj smysl¹⁸³.

Zcela nezanedbatelným úspěchem je jistě nalezení konsensu ohledně podmínek výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese. Jak je patrné z předchozích kapitol, názory

¹⁸² Viz. RC/Res.6, Annex III, *Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression*, bod 6. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf

¹⁸³ Srov. GORDON, G. A view of the aggression amendments from Kampala. *Opinio Juris* [online]. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: <http://opiniojuris.org/2010/06/15/greg-gordon-on-the-review-conference-and-aggression/>

delegací se v tomto bodě silně lišily, vyjednávání v rámci revizní konference tedy bylo velmi složité a zdlouhavé. Finální kompromisní znění jistě nepředstavuje nejideálnější variantu, právní kvalita textu bezpochyby utrpěla, nicméně za velký úspěch je nutno považovat samotný fakt, že byl vůbec takový kompromis nalezen. Některými z teoretiků bylo přijetí obou článků zabývajících se podmínkami výkonu jurisdikce Soudu považováno za zcela nepravděpodobné. V úvahu podle nich vzhledem k zcela odlišným stanoviskům jednotlivých států připadalo pouze přijetí článku 15 ter. Článek 15 bis byl považován za natolik kontroverzní - některé ze států byly zcela proti jeho začlenění do Statutu - že jeho finální schválení překvapilo i ty nejoptimističtější smýšlející¹⁸⁴.

Dalším pozitivem je přijetí tzv. „*green light option*“, tedy možnosti zahájit řízení podle článku 15 bis i v případě chybějícího rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN. Znění odstavce 8 článku 15 bis představuje taktéž jistý kompromis, od předchozího návrhu předsedy WGCA se mírně liší, kdy výslovně dává Radě bezpečnosti pravomoc pozastavit řízení podle článku 16 Statutu. Tuto změnu je ale třeba chápat jako pouhý formalismus, Radě bezpečnosti v souladu s článkem 16 Statutu takové oprávnění ve vztahu ke všem zločinům v jurisdikci Soudu náleží, a to i bez explicitního vyjádření v textu článku. Dále, je třeba považovat za úspěch, že některými státy navrhovaná tzv. „*red light option*“ nedosáhla na konferenci dostatečné podpory. Podle názoru odborníků by schválení takové varianty znamenalo signifikantní omezení pravomocí Soudu, kdy by v případě chybějícího rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN pravidelně docházelo k zastavení řízení v jeho počátcích¹⁸⁵.

Určitá skepse panuje ve vztahu k odstavcům 4 a 5 článku 15 bis, zabývajícím se teritoriálním aspektem výkonu jurisdikce Soudu nad zločinem agrese, a to v případě řízení na základě oznámení smluvní strany nebo z vlastního podnětu prokurátora. Odstavec 4 umožňuje smluvním stranám Statutu zamezit výkonu jurisdikce nad zločinem agrese, a to učiněním tzv. „*opt-out*“ deklarace u Generálního tajemníka OSN. Taková deklarace pak musí být daným státem za tři roky přezkoumána. Odstavec následující pak explicitně stanoví, že jurisdikce Soudu se nevztahuje na státy, jež nejsou smluvními stranami Statutu, a stejně tak na jejich občany v pozici pachatele tohoto zločinu. Odborníci ve vztahu ke znění těchto odstavců varují před tzv. „*selektivní spravedlností*“,

¹⁸⁴ Viz. tamtéž

¹⁸⁵ Viz. tamtéž

kdy nebude nadále zacházeno se všemi pachateli stejného zločinu obdobně, může tak proto dojít k narušení jednoho ze základních principů trestního práva. Pro ilustraci uveďme jednoduchý příklad: Stát A a stát B se navzájem proti sobě dopustí agrese, přičemž pouze stát A učiní „opt-out“ deklaraci. Situace, jenž z výše zmíněného příkladu bude vyplývat, je nanejvýš absurdní. Zatímco stát B (resp. jeho občané – pachatelé zločinu agrese) bude podléhat jurisdikci Soudu, stát A (resp. taktéž pachatelé zločinu agrese) zůstane za své jednání beztrestný. Naopak, je třeba připomenout, že Římský statut je formálně mezinárodní smlouvou, je proto třeba dodržovat i základní principy mezinárodního práva smluvního. To mimo jiné stanoví, že závazky ze smluv mohou vznikat pouze státům, jež jsou smluvními stranami takových smluv. V této otázce zde tedy dochází ke konfliktu základních principů, jenž byl v tomto případě vyřešen ve prospěch principu práva smluvního¹⁸⁶.

Ve vztahu k díkci článku 15 bis vyvstávají další nevyřešené otázky. Disponuje úřad prokurátora dostatečnou odborností k tomu vést kvalifikovaně vyšetřování ohledně zločinu agrese, resp. k samotnému zahájení takového řízení? Může hrát přípravný senát roli přijatelného „jurisdikčního filtru“ ve vztahu k řízení zahájeného z podnětu prokurátora? Podle některých odborníků bude potřeba obměnit personální složení Soudu a adekvátně se připravit na tento nový úkol. Z tohoto pohledu se pak odklad jurisdikce nad zločinem agrese zdá více než nutný¹⁸⁷.

Mezi odbornou veřejností se také objevil názor, že zločin agrese by do jurisdikce MTS vůbec (resp. v dnešních podmínkách) zařazen být neměl. MTS jakožto instituce svého druhu působí na poli mezinárodního trestního práva teprve pár let, je proto třeba zaměřit se na zdokonalení jeho působení ohledně zločinů již do Statutu zařazených, spíše než na rozšiřování jeho jurisdikce o další a další zločiny. Podle stoupců tohoto názoru je v situaci, kdy není empiricky zcela doloženo, že Soud plní účely, pro které byl zřízen, rozšiřování Římského statutu zcela předčasné¹⁸⁸.

¹⁸⁶ Viz. HELLER K. J. The Sadly Neutered Crime of Aggression. *Opinio Juris* [online]. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: <http://opiniojuris.org/2010/06/13/the-sadly-neutered-crime-of-aggression/>

¹⁸⁷ Viz. GORDON, G. A view of the aggression amendments from Kampala. *Opinio Juris* [online]. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: <http://opiniojuris.org/2010/06/15/greg-gordon-on-the-review-conference-and-aggression/>.

¹⁸⁸ Viz. MAJERČÍK, L. Výsledky Revizní konference Mezinárodního trestního soudu. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci*, roč. II, č. 6, 2010, s. 7.

I přes mnohé kritiky z úst odborníků je třeba přiznat revizní konferenci a konkrétně definici zločinu agrese na ní přijaté velkou důležitost. Již od konce druhé světové války panuje v rámci mezinárodního společenství států přesvědčení, že agrese, jakožto jeden z nejzávažnějších zločinů podle mezinárodního práva, musí být stíhána na mezinárodní úrovni. Skutečnost, že více než padesát let trvající diskuse a vyjednávání o aktuální podobě takového zločinu, jeho dikce, jakož i podmínek výkonu jurisdikce nad ním, nakonec vyústily v přijetí řešení akceptovatelného pro všechny zúčastněné státy, je jistě dokladem o vzrůstající roli mezinárodního trestního soudnictví. Znění rezoluce č. RC/Res.6 je výsledkem důsledného, zdlouhavého a namáhavého jednání mezi státy, dokazuje, že snahy států nalézt kompromis ohledně této problematiky nebyly pouze povrchní. Ba naopak, i přes velmi rozdílné zájmy se podařilo mezi jednotlivými delegacemi vést hodnotný dialog směřující k vzájemnému porozumění a následnému kompromisu.

ZÁVĚR

V průběhu posledních padesáti let bylo lidstvo svědkem markantní proměny chápání mezinárodního práva, tím spíše pak mezinárodního práva trestního. Stejně dynamických změn pak dostala i koncepce agrese v mezinárodněprávních konsekvencích. Prvotní chápání agrese jako protiprávního jednání státu bylo doplněno o smysl druhý, opírající se o subjektivní odpovědnost jednotlivce za takové chování.

Smyslem této práce bylo uvést čtenáře do problematiky koncepce zločinu agrese, jejich proměn a vývoje, se zaměřením na její chápání v rámci jurisdikce Mezinárodního trestního soudu. Důraz je zejména kladen na zvláštní, nezanedbatelně politickou povahu tohoto zločinu, s nímž je bytostně spjat i jeho vývoj. Práce se snaží ilustrovat vývoj koncepce zločinu agrese ve světle politického klimatu v rámci mezinárodního společenství, upozornit na důležité milníky v historii a zejména pak na problémy, s nimiž se aktéři mezinárodního práva v průběhu hledání kompromisů ohledně definice tohoto zločinu museli vypořádat.

Mezinárodní společenství začalo silně pociťovat potřebu stíhat určité typy zločinů na nadnárodní úrovni zejména po druhé světové válce. Hrůzy prožité během tohoto konfliktu byly příčinou rozpoutání vášnivých diskuzí vedených mezi státy a ústících mimo jiné v rozhodnutí věnovat své snahy do budoucna k udržení mezinárodního míru a zajištění bezpečnosti. Ustavení Mezinárodního vojenského tribunálu v Norimberku, jakožto první nadnárodní soudní instance, jíž bylo svěřeno potrestat hlavní nacistické zločince odpovědné za páchaní těch nejkrutějších zvrstev v období druhé světové války, bylo první zárukou poskytnutou k zajištění myšlenky mezinárodního míru a bezpečnosti lidstva. Koncepce zločinu proti míru, jednoho z druhů zločinů spadajících do jurisdikce Norimberského tribunálu, pak představuje zárodek budoucího zločinu agrese. Právě zde byla započata složitá cesta k nalezení všeobecně uznávané definice zločinu agrese. V průběhu následujících let pak bylo lidstvo nesčetněkrát svědkem neúspěšných pokusů o nalezení takové definice, kdy překážkou zůstávaly zejména odlišné politické zájmy jednotlivých států. Naděje k nalezení konsensu významně vzrostla s přijetím rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX) v roce 1974. Přesto, politické klima studené války nedovolilo dále pokračovat v příznivém vývoji a definice agrese nadále nenalezla své vyjádření v právně závazném dokumentu. Navzdory politickým neshodám však práce

na definici neustaly, Komise pro mezinárodní právo pokračovala v přípravách Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva. Jeho text byl pak vtělen do Římského statutu, jež se stal právním základem nově ustaveného Mezinárodního trestního soudu. Situace však nadále zůstala komplikovaná, zločin agrese a znění jeho definice nedosáhly mezi státy dostatečné podpory, a proto bylo rozhodnuto ponechat tuto problematiku k rozhodnutí na revizní konferenci, jež se měla konat za sedm let od okamžiku vstupu Římského statutu v platnost, tj. v průběhu roku 2009. Později bylo konání konference vzhledem ke složitostem otázek, jež měly být v rámci ní diskutovány, odloženo o rok.

Revizní konference Římského statutu se konala v ugandském hlavním městě Kampala ve dnech 31. května až 11. června tohoto roku. Ve vývoji koncepce zločinu agrese pak jistě bude považována za důležitý milník. I přes přetrvávající neshody ohledně některých důležitých otázek došlo k nalezení konsensu ohledně definice zločinu agrese a jejímu vtělení do textu Římského statutu, tedy do mezinárodní smlouvy, jež má pro své strany závazný charakter.

Podat úplný a vyčerpávající výklad týkající se všech aspektů zločinu agrese není aspirací této práce. Vzhledem k rozsahu a složitosti tematiky by bylo nanejvýš pošetilé domnívat se, že text práce obsahuje bez výjimky všechny faktografické reálie a politické konsekvence. Autorka se pokusila poskytnout čtenáři jakýsi vhled do problematiky týkající se zločinu agrese s důrazem na právně-teoretické otázky s ním související, kdy stranou ponechala některá z témat, jež by jistě vydala na samostatnou publikaci. Zejména, větší pozornosti by zasloužila problematika týkající se postavení Rady bezpečnosti OSN ve vztahu k Soudu, stejně tak jako podrobnější vhled do politických souvislostí v rámci mezinárodního společenství států. Tato témata byla do práce zahrnuta pouze okrajově, a to v rozsahu potřebném k pochopení problematiky, detailnější rozbor byl s ohledem na rozsah práce vynechán.

Cíle, jež byly předesťeny v úvodu této práce, nebylo jednoduché naplnit. Nezodpovězených otázek i nadále jistě mnoho přetrvává, koncepce zločinu agrese i po revizní konferenci není zcela uzavřená. Přesto však autorka doufá, že tímto bylo umožněno čtenáři alespoň zevrubně nahlédnout do problematiky spojené se zločinem agrese, jež je právě v těchto dnech tak aktuální.

LITERATURA

Monografie

- BROOMHALL, B. *International Justice and the International Criminal Court: Between Sovereignty and the Rule of Law*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-925600-4
- CASSESE, A. *International Criminal Law*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 0-19-925911-9
- CASSESE, A., GAETA, P., JONES, J.R.W.D. *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*. Vol. I. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2002. ISBN 0-19-924312-3
- CASSESE, A. (ed.) *The Oxford Companion to International Criminal Justice*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2009. ISBN 978-0-19-923831-6
- CASSESE, A. *International Law*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2001. ISBN 0-19-829998-2
- ČEPELKA, Č., ŠTURMA, P. *Mezinárodní právo veřejné*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-57-2
- SANDS, P., MACKENZIE, R., SHANY, Y. *Manual on International Courts and Tribunals*. 1st ed. London, Edingourg, Dublin: Butterworths, 1999. ISBN 978-0-19-954527-8
- SCHABAS, W. A. *An Introduction to the International Criminal Court*. 2nd ed. Cambridge: University Press, 2004. ISBN 0-521-83055-9
- ŠTURMA, P. *Mezinárodní trestní soud a stíhání zločinů podle mezinárodního práva*. 1. vyd. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0305-5
- TRIFFTERER, O. (ed.) *Commentary on the Rome Statute of the International Criminal Court: Observers' Notes, Article by Article*. 1st ed. Baden-Baden: Nomos Verlagsgesellschaft, 1999. ISBN 3-7890-6173-5
- ZAHAR, A., SLUITER, G. *International Criminal Law*. 1st ed. New York: Oxford University Press, 2008. ISBN 978-0-40-695904-1

Články

- BÍLKOVÁ, V. Z Říma do Kampaly a kam dále? *Mezinárodní politika*, roč. XXXIV, č. 8, 2010, s. 35-39

- CRESS, K. Time for Decision: Some Thoughts on the Immediate Future of the Crime of Aggression: A Reply to Andreas Paulus. *The European Journal of International Law*, Vol. 20, No. 4, 2010, p. 1129 – 1146
- GORDON, G. A View of the Aggression Amendments from Kampala. *Opinio Juris* [online]. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: <http://opiniojuris.org/2010/06/15/greg-gordon-on-the-review-conference-and-aggression/>
- HELLER K. J. The Sadly Neutered Crime of Aggression. *Opinio Juris* [online]. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: <http://opiniojuris.org/2010/06/13/the-sadly-neutered-crime-of-aggression/>
- HELLER, K. J. Opt-Ins and Opt-Outs. *Opinio Juris* [online]. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: <http://opiniojuris.org/2010/06/21/opt-ins-and-opt-outs/>
- HELLER, K. J. Retreat from Nuremberg: The Leadership Requirement in the Crime of Aggression. *The European Journal of International Law*, Vol. 18, No. 3, 2007, p. 477 – 497
- KI-MOON, B. Čas odpovědnosti. *UNbulletin* [online], č. 1, 2010. [Cit. 20.9.2010]. Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/casopis/soubory/OSN%20Bulletin%200110.pdf>
- MAJERČÍK, L. Výsledky Revizní konference Mezinárodního trestního soudu. *Bulletin Centra pro lidská práva a demokratizaci*, roč. II, č. 6, 2010, s. 7
- PAULUS, A. Introduction. *The European Journal of International Law*, Vol. 20, No. 4, 2010, p. 1101 – 1102
- PAULUS, A. Second Thoughts on the Crime of Aggression. *The European Journal of International Law*, Vol. 20, No. 4, 2010, p. 1117 – 1128
- POKŠTEFL, J. Problém definice agrese. *Universitas Carolina, Iuridica*, Vol. I., č. 1, 1955, s. 1-37
- POPENKOVÁ, M. Aktuální vývoj v otázce definice zločinu agrese ve smyslu čl. 5 Římského statutu Mezinárodního trestního soudu. *Právník*, roč. 147, č. 5, 2008, s. 555-585
- SCHABAS, W. A. Uniter States Hostility to the International Criminal Court: It's All About the Security Council. *The European Journal of International Law*, Vol. 15, No. 4, 2004, p. 701 – 720

Dokumenty

- *The Agreement for the Prosecution and Punishment of the Major War Criminals of the European Axis and the annexed Charter (IMT Charter)*, 8.8.1945; Dohoda o stíhání a potrestání hlavních válečných zločinců Evropské Osy, spolu s připojeným Statutem vojenského tribunálu, český překlad vyhlášen pod č. 16/1947 Sb (Charta Norimberského tribunálu)
- *Charter of the International Military Tribunal for the Far East, annexed to the Proclamation by General Mac Arthur*, 19.1.1946. [Cit. 14.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.icwc.de/fileadmin/media/IMTFEC.pdf>
- UN Doc. S/25704 at 36, annex (1993) (*ICTY Statute*). [Cit. 15.6.2010] Dostupné z URL: <http://www1.umn.edu/humanrts/icty/statute.html>
- Charta OSN, *Charter of the United Nations*. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/charta-organizace-spojonych-narodu-a-statut-mezinarodniho-soudniho-dvora.pdf>
- *The Rome Statute of the International Criminal Court*, UN Doc. A/CONF.183/9. [Cit. 21.6.2010]. Dostupné z URL: <http://untreaty.un.org/cod/icc/statute/romefra.htm>, český překlad uveřejněný ve Sbírce mezinárodních smluv pod č. 84/2009
- *Draft Code of Crimes Against the Peace and Security of Mankind* (1996). [Cit.15.6.2010] Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1996.pdf
- UN Doc. S/RES/827, 25.5.1993. [Cit. 5.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www1.umn.edu/humanrts/peace/docs/scres827.html>
- UN Doc. S/RES/955, 8.11.1994. [Cit. 15.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www1.umn.edu/humanrts/instree/rwandatrib-statute1994.html>
- UN Doc. S/2000/915, 4.10.2000. [Cit. 15.6.200]. Dostupné z URL: <http://www.undemocracy.com/S-2000-915>
- UN Doc. S/RES/1757 (2007). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N07/363/57/PDF/N0736357.pdf?OpenElement>
- UN Doc. A/RES/44/39, 4.12.1989. [Cit. 15.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/547/98/IMG/NR054798.pdf?OpenElement>

- UN Doc. A/49/10 (1994). *Report of the International Law Commission, 46th Session, 2 May – 22 July 1994*, UN GAOR, 49th Session, Supp. No. 10 [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/reports/english/A_49_10.pdf
- UN Doc. A/CONF.183/2/Add.1 (1998). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/law/n9810105.pdf>
- *Convention for the Definition of Aggression*, Úmluva o definici agrese z 3. července 1933. [Cit. 15.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.ijl.org/courses/documents/ConventionontheDefinitionofAggression.pdf>
- Konečný rozsudek Norimberského válečného tribunálu. *The Judgment*. [Cit. 15.5.2010]. Dostupné z URL: <http://avalon.law.yale.edu/imt/judnazi.asp#common>
- UN Doc. A/RES/95(1), 11.12.1946. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: [http://www.undemocracy.com/A-RES-95\(I\)](http://www.undemocracy.com/A-RES-95(I))
- UN Doc. A/RES/380(V) (1950). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/059/78/IMG/NR005978.pdf?OpenElement>
- UN Doc. /RES/2330 (XXII). [Cit. 4.6.2010]. Dostupné z URL: [http://www.undemocracy.com/A-RES-2330\(XXII\).pdf](http://www.undemocracy.com/A-RES-2330(XXII).pdf)
- UN A/RES/3314/XXIX (1974). [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/RESOLUTION/GEN/NR0/739/16/IMG/NR073916.pdf?OpenElement>
- *Case Concerning Military and Paramilitary Activities in and against Nicaragua (Nicaragua v. United States of America)*, Judgment of 27 June 1986, par. 195. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.icj-cij.org/docket/files/70/6503.pdf>
- *Draft Code of Crimes against the Peace and Security of Mankind (Part II) – including the draft Statute for an international criminal court, Summary*. [Cit. 16.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/summaries/7_4.htm
- UN Doc. A/43/10, *Report of the International Law Commission on the work of its 40th session, 9 May – 29 July 1988*. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_43_10.pdf
- UN Doc. A/46/10, *Report of the International Law Commission on the work of its 43th session, 29 April – 19 July 1991*. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_46_10.pdf

- UN Doc. A/RES/51/160 (1997). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/763/45/PDF/N9776345.pdf?OpenElement>
- UN Doc. A/RES/45/41 (1989). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/45/a45r041.htm>
- *Draft Statute for an International Criminal Court* (1994). [Cit. 17.6.2010] Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/texts/instruments/english/draft%20articles/7_4_1994.pdf
- UN Doc. A/49/10, *Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session, 2 May – 22 July 1994*. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: http://untreaty.un.org/ilc/documentation/english/A_49_10.pdf
- UN Doc. A/RES/50/46 (1995). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/documents/ga/res/50/a50r046.htm>
- UN Doc. A/RES/52/160 (1997). [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N98/762/49/PDF/N9876249.pdf?OpenElement>
- UN Doc. A/CONF.183/2/Add.1. [Cit. 17.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/icc/prepcom.htm>
- UN Doc. A/CONF.183/10. *Final Act of the UN Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court, Annex I. F.* [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.un.org/icc/icefnact.htm>
- PCNICC/2002/2/Add.2., PCNICC/2002/WGCA/L.1/Add.1, *Report of the Preparatory Commission for the International Criminal Court, add.2.* [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://untreaty.un.org/cod/icc/documents/aggression/aggressiondocs.htm>
- ICC-ASP/1/Res.1, *Continuity of work in respect of the crime of aggression*. [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-ASP1-Res-01-ENG.pdf
- PCNICC/2002/WGCA/RT.1/Rev.2, *Discussion Paper proposed by the Coordinator*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/475/13/PDF/N0247513.pdf?OpenElement>
- ICC-ASP/5/SWGCA/2, *Discussion paper proposed by the Chairman*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC ASP5 SWGCA 070116 eng.pdf>

- ICC-ASP/5/35/Appendix, *Proposal for alternative language on variant(a) prepared by the Chairman for the informal consultations*. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: [http://www.iccnw.org/documents/ Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf](http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf)
- ICC-ASP/6/SWGCA/2/Annex, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman (revision June 2008)*, [Cit. 28.6.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-2_English1.pdf
- ICC-ASP/6/20/Add.1/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 2.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-20-Add1-AnnexII-ENG.pdf>
- ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1/Annex IV, *Non-paper submitted by the Chairman on defining the State act of aggression*. [Cit. 5.7.2010]. Dostupné z URL: [http://www.iccnw.org/ documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf](http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf)
- ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 5.7.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-20-Add1-AnnexII-ENG.pdf>
- ICC-ASP/5/35/Annex II, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression*. [Cit. 6.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/Report_SWGCA_English_Resumed_Fifth_Session.pdf
- ICC-ASP/6/SWGCA/1, *Report of the Special Working Group on the Crime of Aggression (Sixth Session of the ASP)*. [Cit. 6.7.200]. Dostupné z URL: http://www.iccnw.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-1_English.pdf
- ICC-ASP/5/SWGCA/WP.1, *Proposal presented by Belgium on the question of jurisdiction of the Court with respect to the crime of aggression*
- ICC-ASP/5/SWGCA/WP.2, *Proposal presented by Sweden on the question of jurisdiction of the Court with respect to the crime of aggression*
- ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1/Annex III, *Non-paper submitted by the Chairman on the exercise of jurisdiction*. [Cit. 9.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.coalitionfortheicc.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf
- ICC-ASP/6/SWGCA/INF.1, *Informal inter-sessional meeting of the Special Working Group on the Crime of Aggression, held at the Liechtenstein Institute on Self-Determination, Woodrow Wilson School, Princeton University, United States*,

- from 11 to 14 June 2007.* [Cit. 9.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.coalitionfortheicc.org/documents/ICC-ASP-6-SWGCA-INF.1_English.pdf
- ICC-ASP/7/20/Add.1/Annex II/Apendix I, *Proposals for a provision on aggression elaborated by the Special Working Group on the Crime of Aggression.* [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-20-Add.1-SWGCA%20English.pdf
 - ICC-ASP/8/INF.2/Annex III, *Non-paper by the Chairman on the conditions for the exercise of jurisdiction.* [Cit. 13.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf
 - *Elements of crimes.* [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: [http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/9CAEE830-38CF-41D6-AB0B-68E5F9082543/0/Element of Crimes English.pdf](http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/9CAEE830-38CF-41D6-AB0B-68E5F9082543/0/Element%20of%20Crimes%20English.pdf)
 - ICC-ASP/8/INF.2, *Informal inter-sessional meeting on the Crime of Aggression, hosted by the Liechtenstein Institute of Self-Determination, Woodrow Wilson School, at the Princeton Club, New York, from 8 to 10 June 2009.* [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-INF.2-ENG.pdf
 - Usnesení vlády České republiky ze dne 24. května 2010, č. 393. [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: [http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web_file/uv100524.0393.doc/\\$File/uv100524.0393.doc](http://racek.vlada.cz/usneseni/usneseni_webtest.nsf/web_file/uv100524.0393.doc/$File/uv100524.0393.doc)
 - ICC-ASP/7/SWGCA/INF.1, *Discussion paper on the crime of aggression proposed by the Chairman (revision January 2009).* [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: [http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-SWGCA-INF.1%20 English.pdf](http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ICC-ASP-7-SWGCA-INF.1%20English.pdf)
 - RC/WGCA/1/Rev.2, *Conference Room Paper on the Crime of Aggression.* [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-WGCA-1-Rev.2-ENG.pdf
 - RC/WGCA/2, *Non-Paper by the Chair: Further elements for a solution on the Crime of Aggression.* [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/RC2010/RC-WGCA-2-ENG.pdf
 - RC/Res.6, *The Crime of Aggression.* [Cit. 20.7.2010]. Dostupné z URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/RC-Res.6-ENG.pdf

Internetové stránky:

- oficiální internetové stránky MTS. [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.icc-cpi.int/>
- oficiální internetové stránky CICC. [Cit. 22.6.2010]. Dostupné z URL: <http://www.iccnw.org/?mod=coalition>
- oficiální internetové stránky ILA. [Cit. 24.6.2010]. Dostupné z URL: http://www.ila-hq.org/en/about_us/index.cfm

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Rezoluce Valného shromáždění OSN č. 3314 (XXIX)

142

General Assembly—Twenty-ninth Session

to facilitating recourse to it for the judicial settlement of disputes, *inter alia* by simplifying the procedure, reducing the likelihood of undue delays and costs and allowing for greater influence of parties on the composition of *ad hoc* chambers,

Recalling the increasing development and codification of international law in conventions open for universal participation and the consequent need for their uniform interpretation and application,

Recognizing that the development of international law may be reflected, *inter alia*, by declarations and resolutions of the General Assembly which may to that extent be taken into consideration by the International Court of Justice,

Recalling further the opportunities afforded by the power of the International Court of Justice, under Article 38, paragraph 2, of its Statute, to decide a case *ex aequo et bono* if the parties agree thereto,

1. *Recognizes* the desirability that States study the possibility of accepting, with as few reservations as possible, the compulsory jurisdiction of the International Court of Justice in accordance with Article 36 of its Statute;

2. *Draws the attention* of States to the advantage of inserting in treaties, in cases considered possible and appropriate, clauses providing for the submission to the International Court of Justice of disputes which may arise from the interpretation or application of such treaties;

3. *Calls upon* States to keep under review the possibility of identifying cases in which use can be made of the International Court of Justice;

4. *Draws the attention* of States to the possibility of making use of chambers as provided in Articles 26 and 29 of the Statute of the International Court of Justice and in the Rules of Court, including those which would deal with particular categories of cases;

5. *Recommends* that United Nations organs and the specialized agencies should, from time to time, review legal questions within the competence of the International Court of Justice that have arisen or will arise during their activities and should study the advisability of referring them to the Court for an advisory opinion, provided that they are duly authorized to do so;

6. *Reaffirms* that recourse to judicial settlement of legal disputes, particularly referral to the International Court of Justice, should not be considered an unfriendly act between States.

2280th plenary meeting
12 November 1974

3233 (XXIX). Participation in the Convention on Special Missions, its Optional Protocol concerning the Compulsory Settlement of Disputes and the Vienna Convention on the Law of Treaties

The General Assembly,

Recalling that, by its resolution 2530 (XXIV) of 8 December 1969, it adopted and opened for signature and ratification or for accession the Convention on Special Missions and its Optional Protocol concerning the Compulsory Settlement of Disputes and resolved to consider at a later session the question of issuing

invitations in order to ensure the widest possible participation therein,

Noting the Declaration on Universal Participation in the Vienna Convention on the Law of Treaties, adopted by the United Nations Conference on the Law of Treaties,⁴ in which the General Assembly was invited to give consideration to the matter of issuing invitations in order to ensure the widest possible participation in that Convention,

Decides to invite all States to become parties to the Convention on Special Missions, its Optional Protocol concerning the Compulsory Settlement of Disputes and the Vienna Convention on the Law of Treaties.⁵

2280th plenary meeting
12 November 1974

3247 (XXIX). Participation in the United Nations Conference on the Representation of States in Their Relations with International Organizations

The General Assembly,

Recalling that by its resolution 3072 (XXVIII) of 30 November 1973 it decided that the United Nations Conference on the Representation of States in Their Relations with International Organizations would be held early in 1975 at Vienna,

1. *Decides* to invite all States to participate in the United Nations Conference on the Representation of States in Their Relations with International Organizations and requests the Secretary-General to take all necessary steps to give effect to resolution 3072 (XXVIII) and the present resolution;

2. *Decides* to invite also the national liberation movements recognized by the Organization of African Unity and/or by the League of Arab States in their respective regions to participate in the Conference as observers, in accordance with the practice of the United Nations.

2303rd plenary meeting
29 November 1974

3314 (XXIX). Definition of Aggression

The General Assembly,

Having considered the report of the Special Committee on the Question of Defining Aggression, established pursuant to its resolution 2330 (XXII) of 18 December 1967, covering the work of its seventh session held from 11 March to 12 April 1974, including the draft Definition of Aggression adopted by the Special Committee by consensus and recommended for adoption by the General Assembly,⁶

Deeply convinced that the adoption of the Definition of Aggression would contribute to the strengthening of international peace and security,

1. *Approves* the Definition of Aggression, the text of which is annexed to the present resolution;

⁴ *Official Records of the United Nations Conference on the Law of Treaties, Documents of the Conference* (United Nations publication, Sales No.: E.70.V.5), document A/CONF.39/26, p. 285.

⁵ *Ibid.*, document A/CONF.39/27, p. 287.

⁶ *Official Records of the General Assembly, Twenty-ninth Session, Supplement No. 19 (A/9619 and Corr.1).*

2. Expresses its appreciation to the Special Committee on the Question of Defining Aggression for its work which resulted in the elaboration of the Definition of Aggression;

3. Calls upon all States to refrain from all acts of aggression and other uses of force contrary to the Charter of the United Nations and the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations;⁷

4. Calls the attention of the Security Council to the Definition of Aggression, as set out below, and recommends that it should, as appropriate, take account of that Definition as guidance in determining, in accordance with the Charter, the existence of an act of aggression.

2319th plenary meeting
14 December 1974

ANNEX

Definition of Aggression

The General Assembly,

Basing itself on the fact that one of the fundamental purposes of the United Nations is to maintain international peace and security and to take effective collective measures for the prevention and removal of threats to the peace, and for the suppression of acts of aggression or other breaches of the peace,

Recalling that the Security Council, in accordance with Article 39 of the Charter of the United Nations, shall determine the existence of any threat to the peace, breach of the peace or act of aggression and shall make recommendations, or decide what measures shall be taken in accordance with Articles 41 and 42, to maintain or restore international peace and security,

Recalling also the duty of States under the Charter to settle their international disputes by peaceful means in order not to endanger international peace, security and justice,

Bearing in mind that nothing in this Definition shall be interpreted as in any way affecting the scope of the provisions of the Charter with respect to the functions and powers of the organs of the United Nations,

Considering also that, since aggression is the most serious and dangerous form of the illegal use of force, being fraught, in the conditions created by the existence of all types of weapons of mass destruction, with the possible threat of a world conflict and all its catastrophic consequences, aggression should be defined at the present stage,

Reaffirming the duty of States not to use armed force to deprive peoples of their right to self-determination, freedom and independence, or to disrupt territorial integrity,

Reaffirming also that the territory of a State shall not be violated by being the object, even temporarily, of military occupation or of other measures of force taken by another State in contravention of the Charter, and that it shall not be the object of acquisition by another State resulting from such measures or the threat thereof,

Reaffirming also the provisions of the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations,

Convinced that the adoption of a definition of aggression ought to have the effect of deterring a potential aggressor, would simplify the determination of acts of aggression and the implementation of measures to suppress them and would also facilitate the protection of the rights and lawful interests of, and the rendering of assistance to, the victim,

Believing that, although the question whether an act of aggression has been committed must be considered in the

⁷ Resolution 2625 (XXV), annex.

light of all the circumstances of each particular case, it is nevertheless desirable to formulate basic principles as guidance for such determination,

Adopts the following Definition of Aggression:⁸

Article 1

Aggression is the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations, as set out in this Definition.

Explanatory note: In this Definition the term "State":

(a) Is used without prejudice to questions of recognition or to whether a State is a member of the United Nations;

(b) Includes the concept of a "group of States" where appropriate.

Article 2

The first use of armed force by a State in contravention of the Charter shall constitute *prima facie* evidence of an act of aggression although the Security Council may, in conformity with the Charter, conclude that a determination that an act of aggression has been committed would not be justified in the light of other relevant circumstances, including the fact that the acts concerned or their consequences are not of sufficient gravity.

Article 3

Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, subject to and in accordance with the provisions of article 2, qualify as an act of aggression:

(a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;

(b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;

(c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;

(d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;

(e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;

(f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;

(g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

Article 4

The acts enumerated above are not exhaustive and the Security Council may determine that other acts constitute aggression under the provisions of the Charter.

Article 5

1. No consideration of whatever nature, whether political, economic, military or otherwise, may serve as a justification for aggression.

⁸ Explanatory notes on articles 3 and 5 are to be found in paragraph 20 of the report of the Special Committee on the Question of Defining Aggression (*Official Records of the General Assembly, Twenty-ninth Session, Supplement No. 19 (A/9619 and Corr.1)*). Statements on the Definition are contained in paragraphs 9 and 10 of the report of the Sixth Committee (A/9890).

2. A war of aggression is a crime against international peace. Aggression gives rise to international responsibility.

3. No territorial acquisition or special advantage resulting from aggression is or shall be recognized as lawful.

Article 6

Nothing in this Definition shall be construed as in any way enlarging or diminishing the scope of the Charter, including its provisions concerning cases in which the use of force is lawful.

Article 7

Nothing in this Definition, and in particular article 3, could in any way prejudice the right to self-determination, freedom and independence, as derived from the Charter, of peoples forcibly deprived of that right and referred to in the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States in accordance with the Charter of the United Nations, particularly peoples under colonial and racist régimes or other forms of alien domination; nor the right of these peoples to struggle to that end and to seek and receive support, in accordance with the principles of the Charter and in conformity with the above-mentioned Declaration.

Article 8

In their interpretation and application the above provisions are interrelated and each provision should be construed in the context of the other provisions.

3315 (XXIX). Report of the International Law Commission⁹

The General Assembly,

Having considered the report of the International Law Commission on the work of its twenty-sixth session,¹⁰

Emphasizing the need for the progressive development of international law and its codification in order to make it a more effective means of implementing the purposes and principles set forth in Articles 1 and 2 of the Charter of the United Nations and in the Declaration on Principles of International Law concerning Friendly Relations and Co-operation among States,¹¹ and to give increased importance to its role in relations among States,

Noting with appreciation that, at its twenty-sixth session, the International Law Commission, in the light of comments received from Member States, completed the second reading of the draft articles on succession of States in respect of treaties, as recommended by the General Assembly in resolution 3071 (XXVIII) of 30 November 1973,

Taking note of the draft articles prepared at the same session by the International Law Commission on State responsibility and on treaties concluded between States and international organizations or between international organizations,

Welcoming the fact that the International Law Commission commenced its work on the law of non-navigational uses of international watercourses by adopting the required preliminary measures,

Bearing in mind that the outstanding achievements of the International Law Commission during its twenty-six sessions in the field of the progressive development

of international law and its codification, in accordance with the aims of Article 13, subparagraph 1 (a) of the Charter, contribute to the fostering of friendly relations among nations,

I

1. *Takes note* of the report of the International Law Commission on the work of its twenty-sixth session;

2. *Expresses its appreciation* to the International Law Commission for the work it accomplished at that session;

3. *Approves* the programme of work planned by the International Law Commission for 1975;

4. *Recommends* that the International Law Commission should:

(a) Continue on a high priority basis at its twenty-seventh session its work on State responsibility, taking into account General Assembly resolutions 1765 (XVII) of 20 November 1962, 1902 (XVIII) of 18 November 1963, 2400 (XXIII) of 11 December 1968, 2926 (XXVII) of 28 November 1972 and 3071 (XXVIII) of 30 November 1973, with a view to the preparation of a first set of draft articles on responsibility of States for internationally wrongful acts at the earliest possible time and to take up, as soon as appropriate, the separate topic of international liability for injurious consequences arising out of acts not prohibited by international law;

(b) Proceed with the preparation, on a priority basis, of draft articles on succession of States in respect of matters other than treaties;

(c) Proceed with the preparation of draft articles on the most-favoured-nation clause;

(d) Proceed with the preparation of draft articles on treaties concluded between States and international organizations or between international organizations;

(e) Continue its study of the law of the non-navigational uses of international watercourses, taking into account General Assembly resolutions 2669 (XXV) of 8 December 1970 and 3071 (XXVIII) of 30 November 1973 and other resolutions concerning the work of the International Law Commission on the topic, and comments received from Member States on the questions referred to in the annex to chapter V of the Commission's report;

5. *Approves*, in the light of the importance of its existing work programme, a twelve-week period for the annual sessions of the International Law Commission, subject to review by the General Assembly whenever necessary;

6. *Recognizes* the efficacy of the methods and conditions of work by which the International Law Commission has carried out its tasks and expresses confidence that the Commission will continue to adopt methods of work well suited to the realization of the tasks entrusted to it;

7. *Expresses its appreciation* to the Secretary-General for having completed the supplementary report on the legal problems relating to the non-navigational uses of international watercourses,¹² requested by the General Assembly in resolution 2669 (XXV);

8. *Expresses the wish* that, in conjunction with future sessions of the International Law Commission, further seminars might be organized, which should continue to

⁹ See also p. 149, item 87.

¹⁰ *Official Records of the General Assembly, Twenty-ninth Session, Supplement No. 10 (A/9610/Rev.1).*

¹¹ Resolution 2625 (XXV), annex.

¹² A/9732 (vols. I and II).

Příloha č. 2: Návrh SWGCA předložený na revizní konferenci v Kampale

ICC-ASP/7/20/Add.1

Appendix I

Proposals for a provision on aggression elaborated by the Special Working Group on the Crime of Aggression

Draft resolution

(to be adopted by the Review Conference)

The Review Conference,

(insert preambular paragraphs)

1. *Decides* to adopt the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court (hereinafter: “the Statute”) contained in the annex to the present resolution, which are subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph [4 / 5] of the Statute;

(add further operative paragraphs as needed)

Annex

Draft amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression

1. *Article 5, paragraph 2, of the Statute is deleted.*
2. *The following text is inserted after article 8 of the Statute:*

Article 8 bis Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, “crime of aggression” means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

2. For the purpose of paragraph 1, “act of aggression” means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

- (a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;

- (b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;
- (c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;
- (d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;
- (e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;
- (f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;
- (g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

3. *The following text is inserted after article 15 of the Statute:*

Article 15 bis

Exercise of jurisdiction over the crime of aggression

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, subject to the provisions of this article.
2. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.
3. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.
4. **(Alternative 1)** In the absence of such a determination, the Prosecutor may not proceed with the investigation in respect of a crime of aggression,

Option 1 – end the paragraph here.

Option 2 – add: unless the Security Council has, in a resolution adopted under Chapter VII of the Charter of the United Nations, requested the Prosecutor to proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.

4. (Alternative 2) Where no such determination is made within [6] months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression,

Option 1 – end the paragraph here.

Option 2 – add: provided that the Pre-Trial Chamber has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15;

Option 3 – add: provided that the General Assembly has determined that an act of aggression has been committed by the State referred to in article 8 bis;

Option 4 – add: provided that the International Court of Justice has determined that an act of aggression has been committed by the State referred to in article 8 bis.

5. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.

6. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

4. *The following text is inserted after article 25, paragraph 3 of the Statute:*

3 bis. In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.

5. *The first sentence of article 9, paragraph 1 of the Statute is replaced by the following sentence:*

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 bis.

6. *The chapeau of article 20, paragraph 3 of the Statute is replaced by the following paragraph; the rest of the paragraph remains unchanged:*

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 bis shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

Příloha č. 3: Rezoluce č. RC/Res.6

*Advance version
28 June 2010 18:00*

Resolution RC/Res.6

Adopted at the 13th plenary meeting, on 11 June 2010, by consensus

RC/Res.6

The Crime of Aggression

The Review Conference,

Recalling paragraph 1 of article 12 of the Rome Statute,

Recalling paragraph 2 of article 5 of the Rome Statute,

Recalling also paragraph 7 of resolution F, adopted by the United Nations Diplomatic Conference of Plenipotentiaries on the Establishment of an International Criminal Court on 17 July 1998,

Recalling further resolution ICC-ASP/1/Res.1 on the continuity of work in respect of the crime of aggression, and *expressing its appreciation* to the Special Working Group on the Crime of Aggression for having elaborated proposals on a provision on the crime of aggression,

Taking note of resolution ICC-ASP/8/Res.6, by which the Assembly of States Parties forwarded proposals on a provision on the crime of aggression to the Review Conference for its consideration,

Resolved to activate the Court's jurisdiction over the crime of aggression as early as possible,

1. *Decides* to adopt, in accordance with article 5, paragraph 2, of the Rome Statute of the International Criminal Court (hereinafter: "the Statute") the amendments to the Statute contained in annex I of the present resolution, which are subject to ratification or acceptance and shall enter into force in accordance with article 121, paragraph 5; and notes that any State Party may lodge a declaration referred to in article 15 *bis* prior to ratification or acceptance;
2. *Also decides* to adopt the amendments to the Elements of Crimes contained in annex II of the present resolution;
3. *Also decides* to adopt the understandings regarding the interpretation of the above-mentioned amendments contained in annex III of the present resolution;
4. *Further decides* to review the amendments on the crime of aggression seven years after the beginning of the Court's exercise of jurisdiction;
5. *Calls upon* all States Parties to ratify or accept the amendments contained in annex I.

Annex I

Amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression

1. *Article 5, paragraph 2, of the Statute is deleted.*
2. *The following text is inserted after article 8 of the Statute:*

Article 8 bis Crime of aggression

1. For the purpose of this Statute, “crime of aggression” means the planning, preparation, initiation or execution, by a person in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State, of an act of aggression which, by its character, gravity and scale, constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations.

2. For the purpose of paragraph 1, “act of aggression” means the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations. Any of the following acts, regardless of a declaration of war, shall, in accordance with United Nations General Assembly resolution 3314 (XXIX) of 14 December 1974, qualify as an act of aggression:

- a) The invasion or attack by the armed forces of a State of the territory of another State, or any military occupation, however temporary, resulting from such invasion or attack, or any annexation by the use of force of the territory of another State or part thereof;
- b) Bombardment by the armed forces of a State against the territory of another State or the use of any weapons by a State against the territory of another State;
- c) The blockade of the ports or coasts of a State by the armed forces of another State;
- d) An attack by the armed forces of a State on the land, sea or air forces, or marine and air fleets of another State;
- e) The use of armed forces of one State which are within the territory of another State with the agreement of the receiving State, in contravention of the conditions provided for in the agreement or any extension of their presence in such territory beyond the termination of the agreement;
- f) The action of a State in allowing its territory, which it has placed at the disposal of another State, to be used by that other State for perpetrating an act of aggression against a third State;
- g) The sending by or on behalf of a State of armed bands, groups, irregulars or mercenaries, which carry out acts of armed force against another State of such gravity as to amount to the acts listed above, or its substantial involvement therein.

3. *The following text is inserted after article 15 of the Statute:*

Article 15 bis

Exercise of jurisdiction over the crime of aggression

(State referral, *proprio motu*)

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraphs (a) and (c), subject to the provisions of this article.

2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.

3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.

4. The Court may, in accordance with article 12, exercise jurisdiction over a crime of aggression, arising from an act of aggression committed by a State Party, unless that State Party has previously declared that it does not accept such jurisdiction by lodging a declaration with the Registrar. The withdrawal of such a declaration may be effected at any time and shall be considered by the State Party within three years.

5. In respect of a State that is not a party to this Statute, the Court shall not exercise its jurisdiction over the crime of aggression when committed by that State's nationals or on its territory.

6. Where the Prosecutor concludes that there is a reasonable basis to proceed with an investigation in respect of a crime of aggression, he or she shall first ascertain whether the Security Council has made a determination of an act of aggression committed by the State concerned. The Prosecutor shall notify the Secretary-General of the United Nations of the situation before the Court, including any relevant information and documents.

7. Where the Security Council has made such a determination, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression.

8. Where no such determination is made within six months after the date of notification, the Prosecutor may proceed with the investigation in respect of a crime of aggression, provided that the Pre-Trial Division has authorized the commencement of the investigation in respect of a crime of aggression in accordance with the procedure contained in article 15, and the Security Council has not decided otherwise in accordance with article 16.

9. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.

10. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

4. *The following text is inserted after article 15 bis of the Statute:*

Article 15 ter

**Exercise of jurisdiction over the crime of aggression
(Security Council referral)**

1. The Court may exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with article 13, paragraph (b), subject to the provisions of this article.

2. The Court may exercise jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties.

3. The Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression in accordance with this article, subject to a decision to be taken after 1 January 2017 by the same majority of States Parties as is required for the adoption of an amendment to the Statute.

4. A determination of an act of aggression by an organ outside the Court shall be without prejudice to the Court's own findings under this Statute.

5. This article is without prejudice to the provisions relating to the exercise of jurisdiction with respect to other crimes referred to in article 5.

5. *The following text is inserted after article 25, paragraph 3, of the Statute:*

3 bis. In respect of the crime of aggression, the provisions of this article shall apply only to persons in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of a State.

6. *The first sentence of article 9, paragraph 1, of the Statute is replaced by the following sentence:*

1. Elements of Crimes shall assist the Court in the interpretation and application of articles 6, 7, 8 and 8 bis.

7. *The chapeau of article 20, paragraph 3, of the Statute is replaced by the following paragraph; the rest of the paragraph remains unchanged:*

3. No person who has been tried by another court for conduct also proscribed under article 6, 7, 8 or 8 bis shall be tried by the Court with respect to the same conduct unless the proceedings in the other court:

Annex II

Amendments to the Elements of Crimes

Article 8 bis **Crime of aggression**

Introduction

1. It is understood that any of the acts referred to in article 8 *bis*, paragraph 2, qualify as an act of aggression.
2. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to whether the use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.
3. The term “manifest” is an objective qualification.
4. There is no requirement to prove that the perpetrator has made a legal evaluation as to the “manifest” nature of the violation of the Charter of the United Nations.

Elements

1. The perpetrator planned, prepared, initiated or executed an act of aggression.
2. The perpetrator was a person¹ in a position effectively to exercise control over or to direct the political or military action of the State which committed the act of aggression.
3. The act of aggression – the use of armed force by a State against the sovereignty, territorial integrity or political independence of another State, or in any other manner inconsistent with the Charter of the United Nations – was committed.
4. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established that such a use of armed force was inconsistent with the Charter of the United Nations.
5. The act of aggression, by its character, gravity and scale, constituted a manifest violation of the Charter of the United Nations.
6. The perpetrator was aware of the factual circumstances that established such a manifest violation of the Charter of the United Nations.

¹ With respect to an act of aggression, more than one person may be in a position that meets these criteria.

Annex III

Understandings regarding the amendments to the Rome Statute of the International Criminal Court on the Crime of Aggression

Referrals by the Security Council

1. It is understood that the Court may exercise jurisdiction on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *ter*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.

2. It is understood that the Court shall exercise jurisdiction over the crime of aggression on the basis of a Security Council referral in accordance with article 13, paragraph (b), of the Statute irrespective of whether the State concerned has accepted the Court's jurisdiction in this regard.

Jurisdiction *ratione temporis*

3. It is understood that in case of article 13, paragraph (a) or (c), the Court may exercise its jurisdiction only with respect to crimes of aggression committed after a decision in accordance with article 15 *bis*, paragraph 3, is taken, and one year after the ratification or acceptance of the amendments by thirty States Parties, whichever is later.

Domestic jurisdiction over the crime of aggression

4. It is understood that the amendments that address the definition of the act of aggression and the crime of aggression do so for the purpose of this Statute only. The amendments shall, in accordance with article 10 of the Rome Statute, not be interpreted as limiting or prejudicing in any way existing or developing rules of international law for purposes other than this Statute.

5. It is understood that the amendments shall not be interpreted as creating the right or obligation to exercise domestic jurisdiction with respect to an act of aggression committed by another State.

Other understandings

6. It is understood that aggression is the most serious and dangerous form of the illegal use of force; and that a determination whether an act of aggression has been committed requires consideration of all the circumstances of each particular case, including the gravity of the acts concerned and their consequences, in accordance with the Charter of the United Nations.

7. It is understood that in establishing whether an act of aggression constitutes a manifest violation of the Charter of the United Nations, the three components of character, gravity and scale must be sufficient to justify a "manifest" determination. No one component can be significant enough to satisfy the manifest standard by itself.

SHRNUTÍ

MEZINÁRODNÍ TRESTNÍ SOUD A JEHO VĚCNÁ JURISDIKCE – SE ZAMĚŘENÍM NA ZLOČIN AGRESE

Aktuální vývoj situace týkající se zločinu agrese a hledání jeho definice zaznamenává v těchto dnech významný posun. Ve světle revizní konference v Kampale, jejímž deklarovaným cílem bylo nejen zhodnotit samotnou úlohu a fungování Mezinárodního trestního soudu s odstupem několika málo let od jeho založení, ale také, a pro účely této práce jistě zásadně, pokusit se nalézt definici zločinu agrese a určit podmínky výkonu jurisdikce Soudu nad ním.

Účelem této práce je představit čtenáři problematiku týkající se zločinu agrese, nastínit vývoj jeho chápání na poli mezinárodního práva v průběhu posledních několika desetiletí a poskytnout čtenáři stručný nástin problematických otázek, jež během vyjednávání podoby zločinu agrese vyvstaly na povrch. Také, práce se snaží nastínit průběh samotných vyjednávání a zaměřit se na zásadní neshody, s nimiž se státy musely potýkat.

Úvodní kapitola práce se zabývá teoreticko – právními otázkami vztahujícími se k mezinárodnímu trestnímu soudnictví. Text této kapitoly je věnován některým právním termínům, s nimiž je poté dále pracováno. Zejména je zde nastíněn rozdíl mezi pojmy zločin podle mezinárodního práva a mezinárodní zločin, důraz je také kladen na rozlišení individuální a státní odpovědnosti za protiprávní jednání. Dále, pozornost je věnována teoretické koncepci samotného zločinu agrese, jenž v sobě kombinuje prvky individuální i kolektivní (státní) odpovědnosti.

Úkolem následující kapitoly je nastínit historicko – právní vývoj pojetí zločinu agrese. Rozvoj mezinárodního trestního práva můžeme pozorovat zejména v období po druhé světové válce, pojetí zločinu agrese taktéž v tomto období zaznamenalo významný postup. Práce na tomto místě mapuje důležité milníky v historii chápání koncepce zločinu agrese, a to počínaje rozhodovací praxí Norimberského tribunálu. Zde je důležité zmínit zejména rezoluci Valného shromáždění z roku 1974, jež je považována za první ucelený pokus o nalezení definice zločinu agrese a na niž navazovala dlouholetá práce Komise pro mezinárodní právo ústící ve vypracování dalšího důležitého dokumentu – Kodexu o zločinech proti míru a bezpečnosti lidstva.

Třetí kapitola práce si dává za cíl představit čtenáři období, kdy došlo ke zřízení Mezinárodního trestního soudu, cestu k jeho zřízení a zejména pak jeho zakládací dokument – Římský statut, vše s ohledem na vývoj koncepce zločinu agrese. Snahou je dále přiblížit politické klima a postoje států v rámci mezinárodního společenství ke zločinu agrese a jeho definici.

Následující dvě kapitoly, věnovány vývoji koncepce zločinu agrese v období po vzniku Mezinárodního trestního soudu, tvoří zásadní část práce. První ze dvou zmíněných kapitol představuje čtenáři zejména práci Zvláštní pracovní skupiny pro zločin agrese, jejímž úkolem bylo vyjednat mezi státy uspokojivé znění definice tohoto zločinu a stanovit podmínky výkonu jurisdikce Soudu nad ním. Poslední kapitola je pak zcela věnována revizní konferenci, jež se konala v hlavní městě Ugandy na přelomu května a června roku 2010 a jejímž cílem bylo mimo jiné v návaznosti na výsledky Zvláštní pracovní skupiny zmíněné výše schválit závazné změny Římského statutu, dotýkající se zločinu agrese a podmínek výkonu jurisdikce Soudu nad ním.

Práce tak usiluje o aktuální pohled na problematiku týkající se zločinu agrese ve světle nově schválených dokumentů v rámci revizní konference.

SUMMARY

THE INTERNATIONAL CRIMINAL COURT AND ITS SUBJECT-MATTER JURISDICTION WITH REGARD TO THE CRIME OF AGGRESSION

The current course of events concerning the crime of aggression and the search for its definition has undergone a remarkable shift during these days. In the light of the Revision Conference in Kampala, Uganda, whose declared aim was to evaluate the role and the up-to-date operation of the International Criminal Court as well as to find the definition of the crime of aggression and to set up the conditions to exercise the jurisdiction concerning the crime of aggression, the worldwide understanding of the conception of the crime of aggression has been significantly changed .

The aim of this paper is to familiarize the reader with the problems regarding the crime of aggression, to describe the evolution of its conception in the field of international law within the last few decades and to provide the reader with a brief outline of some problematic questions which arose from the negotiations of the definition among the states. Further, the thesis attempts to depict the development of the negotiations themselves and to focus on the main disagreements, which the states had to face.

The introductory chapter deals with some theoretical questions related to the international criminal justice. The chapter defines basic legal terms, such as the crime under international law and the international crime, stress is made on the distinction between the individual and the state responsibility for unlawful acts. Furthermore, the theoretical conception of the crime of aggression itself, which combines the elements of both the individual and the state responsibility, is discussed here.

Chapter Two concentrates on the historical evolution of the conception of the crime of aggression. The progress of the international criminal law as well as of the concept of the crime of aggression has been especially remarkable since the period after the Second World War. The paper illustrates the key milestones in the history of the crime of aggression and its conception. First, the practice of the International War Tribunal in Nürenberg is described, second, the General Assembly resolution from the year 1974,

which is considered to be the first compact attempt to define the crime of aggression, is mentioned in the study. This resolution further became the basis for the work of the International Law Commission on the Code of crimes against peace and security of mankind.

The next chapter examines, within the concept of the crime of aggression, the period of time when the International Criminal Court was established, the way to establishing it and mainly its foundation document – The Rome Statute. The thesis examines the political consequences and opinions of states within the international community with regard to the crime of aggression and its definition.

The two last chapters can be considered the core of the paper. Both of them look at the situation following the adoption of the Rome Statute and the establishment of the International Criminal Court. The first mentioned chapter focuses on the work of the Special Working Group on the Crime of Aggression, whose task was to prepare a draft definition of the crime of aggression as well as the conditions to exercise the jurisdiction with respect to this crime. The last chapter refers to the Revision Conference, which took place in the capital of Uganda, Kampala in spring 2010. The mission of the above mentioned Conference was, apart from other things, to adopt the amendments to the Rome Statute related to the crime of aggression.

This thesis aims to provide an actual view on the current situation concerning the crime of aggression in the light of the adopted documents within the Revision Conference and to consider the further possible development of its conception.

KLÍČOVÁ SLOVA

Mezinárodní trestní soud

International Criminal Court

Zločin agrese

The Crime of Aggression

Revizní konference v Kampale 2010

Kampala Revision Conference 2010